

Hadforbrydelser mod LGBTI-personer

En analyse af den strafferetlige regulering af hadforbrydelser mod LGBTI-personer i dansk ret og en undersøgelse af barrierer for lovens virkning med fokus på anmeldelse

Hate Crimes against LGBTI-persons

An analysis of the criminal law regulation of hate crimes against LGBTI-persons in Danish law and a study of barriers to the effect of the law with a focus on reporting

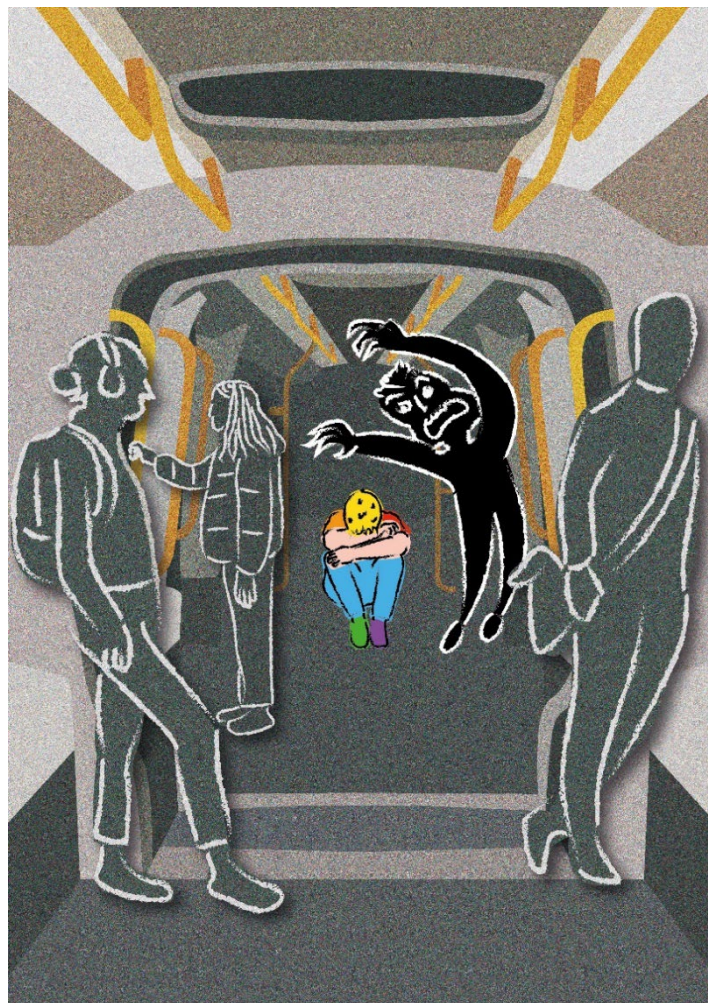

Illustration af Caroline Nielsen

af HELENA STINA LAUTRUP-LARSEN & TOBIAS JUUL STRØMGÅRD HVID

*Denne afhandling er skrevet med henblik på at vurdere i hvilket omfang LGBTI-personer er beskyttet mod hadforbrydelser i dansk ret. I afhandlingens **første** del foretages derfor en juridisk analyse af den retlige regulering af hadforbrydelser i Danmark med fokus på LGBTI-personer som minoritetsgruppe. Denne analyse har henblik på at give et billede af den gældende retstilstand på området og i hvilket omfang LGBTI-personer er beskyttet i straffeloven. I afhandlingens **anden** del foretages en operationelt retssociologisk analyse af lovens virkning. I denne analyse tages udgangspunkt i anmeldelsessituationen.*

De relevante bestemmelser på hadforbrydelsesområdet i dansk ret er straffelovens § 266 b og § 81, nr. 6. Den strafferetlige regulering af hadforbrydelser har delvist sit ophav i international ret. Der er derfor en række minimumsforpligtelser på området for beskyttelse af minoriteter, som er etableret af internationale institutioner.

Straffelovens § 266 b kriminaliserer hadefuld tale overfor minoritetsgrupper, herunder LGBTI-personer. Bestemmelsen dækker over truende, forhånende og nedværdigende udtalelser, som er fremsat i offentligheden eller har været fremsat med forsæt til udbredelse til en videre kreds. I nogle situationer, hvor en udtalelse ikke har været fremsat i offentligheden – og der heller ikke har været forsæt til dens udbredelse – kan straffelovens § 267 blive relevant. Denne bestemmelse dækker ikke specifikt minoritetsgrupper, men kriminaliserer ærekrænkelser. Bestemmelsen finder også anvendelse på udtalelser lavet i private sfærer.

Straffelovens § 81, nr. 6 har ikke et selvstændigt gerningsindhold. Bestemmelsen udgør en straffeskærpselsesregel i tilfælde hvor øvrige kriminalitetsformer har været motiveret af had. I praksis bliver denne straffeskærpselse særligt ofte anvendt ved vold, når det kommer til LGBTI-personer. Andre former for kriminalitet, såsom trusler, mord eller hærværk kan også være dækket af straffeskærpselsen, når disse forbrydelser har været motiveret af had.

Der er et betydeligt mørketal, når det kommer til antallet af anmeldte hadforbrydelser. Dette betydelige mørketal er blevet belyst gennem bl.a. offerundersøgelser. For at forklare dette mørketal undersøger afhandlingen mulige barrierer for at anmelde samt i anmeldelsessituationen.

Der er identificeret flere barrierer for anmeldelse af hadforbrydelser gennem interviews med LGBTI-personer, som har været udsat for en hadforbrydelse. For det første udgør det en barriere at hadefuld tale opleves på daglig basis og derfor ikke opleves som adfærd, der er udenfor normen. Derudover dækker offerforståelsen af begrebet hadforbrydelse flere typer oplevelser, end hvad der er i denne afhandling – og rent juridisk – defineres som en sådan, hvilket også får indflydelse på interviewpersonernes oplevelse af, hvad der kan anmeldes. En anden vigtig barriere for anmeldelse er, at interviewpersonerne ikke mente, at de ville være i stand til at bevise den oplevede hadforbrydelse. Derudover spillede det ind, at de ikke troede på, at det var tiden værd at foretage anmeldelse. I sammenhæng hermed identificeredes en barriere i form af manglende tillid til politiet. Interviewpersonerne følte sig ikke sikre på, at de ville kunne hjælpe. Denne manglende tillid til politiet var ikke fuldstændig adskilt fra en manglende tillid til regeringen og systemet generelt, idet der var en oplevelse af, at regeringen ikke foretog de nødvendige initiativer på området.

Derudover er der identificeret barrierer i anmeldelsessituationen. Disse barrierer er identificeret via interviews med LGBTI-personer, der havde oplevet hadforbrydelser og anmeldt denne. Politiet er identificeret som en vigtig rolle i forhold til barrierer i denne situation, idet de har et betydeligt skøn, når det kommer til, hvordan anmeldelsen skal håndteres.

I en af vores cases resulterede politiets skøn i, at den oplevede hadforbrydelse ikke blev anset for en kriminel handling, men snarere som et konfliktforhold. Der er mange elementer, der kan spille ind på, hvordan politiet håndterer situationen. Tidligere studier viser, at også andre end

strengt taget relevante elementer kan spille ind på politiets skøn. I afhandlingen henvises til Lars Holmbergs studie af politistereotyper, i hvilket det konkluderes, at stereotyper kan have indflydelse på politiets skøn. Dermed kan fordomme og lignende få indflydelse på, hvordan sager om hadforbrydelser håndteres.

I en anden af vores cases blev politiets overskridelse af en tidsfrist afgørende for at en sag ikke førte videre end anmeldelse. Videoovervågning fra gerningsstedet blev ikke indhentet af politiet indenfor tidsfristen, idet sagsbehandlingstiden var for lang. Efterforskningen af hadforbrydelsen i dette tilfælde har dermed været nedprioriteret i forhold til andet arbejde. Dette er formentlig et spørgsmål om ressourcer, idet mangel herpå medfører, at politiet bliver nødt til at prioritere. Denne afhandling konkluderer ikke på, hvordan politiet konkret prioriterer hadforbrydelser, men henviser til Michael Lipskys studie vedrørende prioriteringsmetoder blandt frontlinjemedarbejdere.

Også i selve anmeldelsessituationen er bevis en væsentlig barriere for sagens fremme. Det er svært at bevise hadforbrydelser, både i forhold til at identificere gerningspersoner såvel som at bevise hadmotivet.

Sidst i afhandlingen foretages nogle retspolitiske betragtninger på baggrund af ovenstående analyse, herunder om der kan ske en objektivisering af hadmotivet samt andre mulige tiltag, der kan øge beskyttelsen af LGBTI-personer mod hadforbrydelser.

FORORD

Indledningsvist skal gives en stor tak til interviewrespondenterne for at stille op til interviews om et meget svært emne.

Der skal også gives en tak til Caroline Nielsen for udarbejdelse af vores forside og en tak til Jonas, Sophia, Alice og Amalie for sparring undervejs.

Til sidst en kæmpe tak til Bettina Lemann Kristiansen for god vejledning og hjælp gennem hele processen.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	14
FORKORTELSESLISTE	15
DEL I. INDLEDNING, PROBLEMFORMULERING, TEORETISK OG METODISK RAMMESÆTNING, AFGRÆNSNING OG DEN HISTORISKE BAGGRUND	16
KAPITEL 1. INDLEDNING OG PROBLEMFORMULERING	16
KAPITEL 2. DEN METODISKE OG TEORETISKE FREMGANGSMÅDE.....	17
2.1. ANVENDELSEN AF JURIDISK METODE.....	17
2.1.1. Anvendelsen af retsdogmatisk metode	17
2.1.2. Anvendelsen af retsanvendende metode	18
2.2. ANVENDELSEN AF RETSSOCIOLOGISK METODE OG TEORI	19
2.2.1. En operationel retssociologisk tilgang.....	19
2.2.2. Udgangspunkt i de otte faktorer – afhandlingens teoretiske rammesætning	19

2.2.3. Udgangspunkt i interviews med ofre for hadforbrydelser – afhandlingens metodiske rammesætning	20
2.2.3.1. Udvælgelse af interviewrespondenterne	20
2.2.3.2. Gennemførelsen af interview	21
2.2.3.3. Metodediskussion og -kritik	22
2.2.3.4. Inddragelse af kvantitative data	23
KAPITEL 3. DEFINITIONER OG BEGREBSAFGRÆNSNING.....	23
3.1. HADFORBRYDELSSESBEGREBET	23
3.2. AFHANDLINGENS MÅLGRUPPE – LGBTI-PERSONER.....	23
KAPITEL 4. DEN RETLIGE REGULERING I DANMARK AF LGBTI-PERSONER Gennem tiden	24
4.1. STRAFBART AT VÆRE HOMOSEKSUEL I DANMARK	24
4.2. RINGERE RETSSTILLING FOR HOMOSEKSUELLE	25
4.3. LIGESTILLING	25
4.4. UDVIDET BESKYTTELSE FOR LGBTI-PERSONER	26
4.5. OPSUMMERING.....	27
DEL II. DEN RETLIGE BESKYTTELSE MOD HADFORBRYDELSER.....	27
KAPITEL 1. INTERNATIONALE FORPLIGTELSE OG EU-RETTENS PÅVIRKNING AF DANSK RET VEDRØRENDE HADFORBRYDELSER OG DISKRIMINATION	27
1.1. FORENEDE NATIONER OG DENNES KONVENTIONER	27
1.1.1. FN's Internationale Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder	28
1.1.2. Den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination	28
1.1.3. Opsummering.....	30
1.2. EUROPARÅDET OG DENNES KONVENTION OM MENNESKERETTIGHEDER	30
1.2.1. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention	30
1.2.1.1. EMRK om diskrimination	31
1.2.1.2. EMRK om hadforbrydelser angående efterforskningspligt	32
1.2.2. Opsummering.....	33
1.3. EU-RETEN	33
1.3.1. EU's Charter om grundlæggende rettigheder	34
1.3.2. EU-direktiver om anti-diskrimination	34
1.3.3. Opsummering.....	35
1.4. DELKONKLUSION	35
KAPITEL 2. STRAFFELOVENS REGULERING AF HADFORBRYDELSER	35
2.1. HADEFULDE YTRINGER – STRAFFELOVENS § 266 B	36
2.1.1. Det objektive gerningsindhold.....	36
2.1.1.1. Ad 1) Skal fremsætte en udtalelse eller en anden meddelelse	36
2.1.1.2. Ad 2) Udtalelsen eller meddelelsen skal fremsættes offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds	37
2.1.1.3. Ad 3) Den skal være rettet mod en bestemt gruppe som trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika	39
2.1.2. Det subjektive gerningsindhold.....	44

2.1.2.1. Direkte forsæt.....	44
2.1.2.2. Sandsynlighedsforsæt	45
2.1.2.3. Dolus eventualis.....	45
2.2. ÆREKRÆNKELSER – STRAFFELOVENS § 267	46
2.2.1. <i>Relevans for hadforbrydelser</i>	47
2.2.2. <i>Det objektive gerningsindhold</i>	47
2.2.2.1. Ad 1) Fremsættelse eller udbredelse.....	47
2.2.2.2. Ad 2) Udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling	48
2.2.2.3. Ad 3) Egnet til at krænke nogens ære	48
2.2.3. <i>Straffri ærekrænkelser – rimelighedsvurdering efter strfl. § 269</i>	49
2.2.4. <i>Det subjektive gerningsindhold</i>	49
2.3. STRAFSKÆRPELSE VED FORBRYDELSE BEGÅET MED HADMOTIV – STRAFFELOVENS § 81, NR. 6.....	49
2.3.1. <i>Generelt om straffelovens § 81</i>	50
2.3.2. <i>Nærmere om nr. 6</i>	50
2.3.2.1. Indikationer på hadmotiv	51
2.3.2.2. Den beskyttede personkreds efter straffelovens § 81, nr. 6	52
2.3.2.3. Helt eller delvist hadmotiv	52
2.4. DELKONKLUSION OG SAMMENHÆNGEN MELLEM §§ 266 B, 267 OG 81, NR. 6	54
DEL III. POLITIET SOM MYNDIGHED – ROLLE, PROCES VED ANMELDELSE OG UDDANNELSESBAGGRUND	55
KAPITEL 1. POLITIETS ORGANISATION OG ROLLE	55
1.1. POLITIETS ORGANISATION	55
1.2. POLITIETS OPGAVER.....	56
2.1. INDGIVELSE AF POLITIANMELDELSE.....	57
2.2. EFTERFORSKNING	57
2.3. AFHØRING	58
2.4. TEKNISKE SPOR.....	59
2.5. OPGIVELSE AF SAGEN ELLER SIGTELSE	59
2.5.1. <i>Opgivelse af sagen</i>	59
2.5.2. <i>Sigtelse og anholdelse</i>	59
KAPITEL 3. POLITIETS UDDANNELSE	60
DEL IV. BAGGRUNDEN FOR UNDERSØGELSEN AF BARRIERER FOR LOVENS VIRKNING – ET MØRKETAL I ANMELDTE HADFORBRYDELSE.....	61
KAPITEL 1. INDLEDNING OG OM FORMÅLET MED STRAFFERETLIG REGULERING	61
1.1. AT BEKÆMPE HAD – FORMÅLET MED AT STRAFFE HADFORBRYDELSE	61
KAPITEL 2. OMFANGET AF BEGÅEDE HADFORBRYDELSE	62
2.1. ANMELDTE HADFORBRYDELSE	62
2.2. OPLEVEDE HADFORBRYDELSE	63
2.2.1. <i>Mørketal angående vold begået med hadmotiv – strfl. § 81, nr. 6</i>	63
2.2.2. <i>Mørketal angående hadefulde ytringer – strfl. § 266 b</i>	63
2.2.3. <i>Erfaringer fra processen med at finde interviewpersoner</i>	63
2.3. DELKONKLUSION – ET BETYDELIGT MØRKETAL PÅ HADFORBRYDELSESOMRÅDET ..	64
2.4. KORT OM TO ANDRE FORMER FOR (MULIGE) MØRKETAL.....	64
2.4.1. <i>Mørketal i registreringspraksis</i>	64

2.4.2. Samfundsopfattelsen af hadforbrydelser	65
2.5. FÅ ANMELDELSER FØRER TIL SIGTELSE	66
DEL V. HVILKE BARRIERER FORELIGGER FOR AT ANMELDE SAMT I ANMELDELSESSITUATIONEN?	66
KAPITEL 1. INDLEDNING – BEHOVET FOR EN OPERATIONELT RETSSOCIOLOGISK ANALYSE	66
1.1. INTERVIEWPERSONERNE OG DERES OPLEVEDE HADFORBRYDELSER	67
1.1.1. Interviewperson 1 – Andreas	67
1.1.2. Interviewperson 2 – Billy	67
1.1.3. Interviewperson 3 – Carmen	68
1.1.4. Interviewperson 4 – Daniel	68
KAPITEL 2. BARRIERER FOR AT ANMELDE	68
2.1. HADEFULDE YTRINGER SOM EN DEL AF HVERDAGEN	68
2.1.1. Opsummering	71
2.2. INTERVIEWPERSONERNES FORSTÅELSE AF BEGREBET HADFORBRYDELSE	71
2.2.1. En lavere tærskel for, hvornår en episode er en hadforbrydelse	72
2.2.2. En bredere forståelse af hadforbrydelsesbegrebet	73
2.2.3. Opsummering	74
2.3. MANGLENDE KENDSKAB TIL AT HADEFULDE YTRINGER ER ULOVLIGT	75
2.4. PROCESSUELLE BARRIERER FOR ANMELDELSE – SAGSBEHANDLINGSTID OG BEVISBYRDE	75
2.5. EN MANGLENDE TILLID TIL SYSTEMET	77
2.6. DELKONKLUSION	78
KAPITEL 3. BARRIERER I ANMELDELSESSITUATIONEN	79
3.1. ANDREAS' ANMELDELSE AF TRUENDE BESKEDER TIL POLITIET	79
3.1.1. Er der grundlag for anmeldelse?	80
3.1.2. Politiet som mægler	81
3.1.2.1. Voldtægtssager som skarpe sager	82
3.1.3. Bevismæssige udfordringer	82
3.1.4. At føle sig forstået og hjulpet	83
3.1.5. Opsummering	84
3.2. DANIELS KONTAKT MED POLITIET I FORBINDELSE MED ANMELDELSE AF HADFORBRYDELSE	84
3.2.1. Er der grundlag for anmeldelse?	85
3.2.2. Bevismæssige udfordringer	85
3.2.2.1. Sagsbehandlingstid	86
3.2.3. Opsummering	87
3.3. DELKONKLUSION	88
DEL VI. KONKLUSION OG RETSPOLITISKE BETRAGTNINGER	88
KAPITEL 1. KONKLUSION	88
KAPITEL 2. RETSPOLITISKE BETRAGTNINGER	90
2.2. FOREBYGGELSE AF HADFORBRYDELSER	90
2.3. NEDBRYDE BARRIERER FOR ANMELDELSE AF HADFORBRYDELSER	92
LITTERATURLISTE	93

DOMSREGISTER.....	97
BILAGSOVERSIGT	99

Abstract

This thesis has two main parts. The first part analyses the judicial regulation of hate crime in Denmark focusing on LGBTI-persons as a minority group. The analysis in the first part is based on legal method. The second part identifies barriers that might influence the impact of the regulation in the area and is based on sociology of law, the focus is on barriers for reporting a hate crime to the police as well as barriers while reporting to the police.

The criminal law regulation of hate crime in Denmark is partially originated from international law and therefore there is a set of minimum requirements regarding the protection of minorities in the legal system established by intergovernmental institutions.

§ 266 b and § 81, nr. 6 in the Danish criminal law (*straffeloven*) are the relevant provisions.

The former, *straffelovens* § 266 b, criminalises hate speech against minority groups, including LGBTI-persons. This covers threatening, deriding or degrading statements made in the public or meant to be spread to a wider group of people. In certain situations where an opinion has not been expressed publicly – and has not been meant to spread to a wider group of people – *straffelovens* § 267 might be relevant to consider. This provision does not cover minority groups specifically, but criminalises defamations in general, also when made in private spheres.

The latter, *straffelovens* § 81, nr. 6, does not autonomously criminalise hate crimes. It constitutes the legal basis for enhancing the punishment of conventional sorts of crime, when these has been motivated by hate. In practice this is especially used in cases of violence against LGBTI-persons. Other forms of criminal conduct such as threats, murder or destruction of property can also be covered by this provision, when the offence has been motivated by hate.

The second part of the thesis, the identification of barriers, takes as its starting point the observation that there is a significant number of unreported hate crimes taking place in Denmark. To help explain this the thesis examines possible barriers for reporting hate crimes to the police as well as possible barriers within the situation of reporting.

Several barriers for reporting hate crimes to the police has been identified through interviews with LGBTI-persons who have experienced hate crime. Hate speech is an everyday experience for them. Furthermore, their understanding of the term hate crime covers a wider range of situations than what would legally be seen as such. Both of these elements influence why they did not report the experienced hate crimes. Another important factor was that they did not find it possible to prove the crime and did not believe that it would be worth the effort of reporting it to the police. Lastly, there is a lack of confidence in the system. The interviewed LGBTI-persons did not trust that the police would be able to help them. The distrust of the police was not entirely separated from a distrust of the government to take the necessary initiatives in the area.

There has also been identified barriers within the situation of reporting a hate crime. These barriers were also identified in the interviews. The police play an important role due to the fact that they have a wide margin of discretion in determining how a reported episode should be

categorised. In one of our cases, this resulted in a reported hate crime being seen as a conflict rather than a criminal offence. A wide range of factors can influence the way the police officer chooses to handle the situation. Previous studies determine that other factors than the strictly relevant will be considered. The thesis refers to a study by Lars Holmberg showing that stereotypes can affect the police discretion. Prejudice or the like can therefore influence the police officer.

In another of our cases, an exceedance of a time limit meant that the case was dropped. Video surveillance as evidence was not collected within the time limit because the case was not handled quickly enough. In this case, the investigation of the hate crime was not as high a priority as other work. This is presumably a matter of resources. In the event of a lack of resources, the police must prioritise. This thesis does not conclude as to why the police prioritise as they do but refers to Michael Lipskys study of methods to prioritise.

As to the situation of reporting a hate crime, the question of proof is also an important barrier. It is found to be difficult to prove that the crime has been motivated by hate as well as identifying the perpetrators.

Forkortelsesliste

Nedenstående forkortelser anvendes i specialet.

BKI = Bekendtgørelse (international)

BKG = Bekendtgørelse

EMD = Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

EMRK = Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

FN = Forenede Nationer

FT = Folketingstidende

ICCPR = Internationale Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder

KBET = Kommissionsbetænkning

LBK = Lovbekendtgørelse

RPL = Retsplejeloven

RT = Rigsdagstidende

Strfl. = Straffeloven

DEL I. Indledning, problemformulering, teoretisk og metodisk rammesætning, afgrænsning og den historiske baggrund

Kapitel 1. Indledning og problemformulering

Det anses for en fundamental frihedsrettighed at kunne leve et liv uden at opleve had på baggrund af tilhørsforhold til en minoritetsgruppe. I demokratiske samfund er der derfor taget initiativer til at bekæmpe had, så denne frihed gælder for alle dets borgere. I Danmark har vi derfor beskyttelse af blandt andet LGBTI-personer i straffeloven. Denne beskyttelse har vi haft siden 1987, hvor seksuel orientering blev et af de beskyttede karakteristika i paragraffen, der forbyder hadefulde ytringer.

På trods af, at der er en beskyttelse af LGBTI-personer i straffeloven, skal man ikke lede længe for at finde en LGBTI-person, der har været udsat for hadefuld tale. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt straffeloven yder en tilstrækkelig beskyttelse for LGBTI-personer. Det er derfor relevant at overveje, om den beskyttelse, der er i straffeloven, reelt set får betydning for bekæmpelse af had i samfundet – herunder hvad der kan forklare, at had mod LGBTI-personer ofte ikke anmeldes.

Ovenstående ønskes besvaret i nærværende afhandling. Der foretages derfor en retsdogmatisk analyse af den retlige beskyttelse mod hadforbrydelser i afhandlingens **del II**.

Denne gennemgang tager sit afsæt i international lov, idet en væsentlig del af de danske regler på området, kommer herfra.

Derefter tages sigte på straffelovens regulering af hadforbrydelser. Afhandlingen indeholder en analyse af nuværende lovgivnings formål og indhold.

Dernæst foretages i afhandlingens **del III** en kort redegørelse for politimyndigheden med henblik på at give et tilstrækkeligt afsæt til afhandlingens del V. Afhandlingens **del IV** danner ligeledes baggrunden for analysen i del V, idet det her vurderes, om der er et væsentligt mørketal i antallet af hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

Del V udgør en undersøgelse af mulige barrierer for lovens virkning med fokus på anmeldelsessituationen gennem en operationelt retssociologisk analyse.

Først analyseres barrierer for at anmelde på baggrund af interviews foretaget med LGBTI-personer, der ikke har anmeldt en oplevet hadforbrydelse. Dernæst foretages en analyse med henblik på at undersøge mulige barrierer i anmeldelsessituationen, nærmere bestemt, om der er forhold ved politiet, der kan modvirke anmeldelse.

Der kan på baggrund af ovenstående analyser laves en konklusion, der fremgår af afhandlingens **del VI**.

Herefter skal der foretages en retspolitisk vurdering af, hvad der skal til for at beskytte LGBTI-personer bedre. Det vil i afsnittet overvejes, hvad der skal til for at forebygge hadforbrydelser, samt hvordan de identificerede barrierer ville kunne søges nedbrudt. Afsnittet tager således afsæt i de konklusioner, der er lavet i de foregående afsnit.

Indledningsvist redegør vi for den metodiske og teoretiske fremgangsmåde, vi har anvendt i denne afhandling, jf. nedenfor kap. 2, samt en definition og afgrænsning af begreberne hadforbrydelse og LGBTI-personer, jf. nedenfor kap. 3. Derefter gives en kort, historisk gennemgang af den regulering, der har været af LGBTI-personer frem til i dag, jf. nedenfor kap. 4.

Kapitel 2. Den metodiske og teoretiske fremgangsmåde

Denne afhandling bygger på to analyser, der har hver deres metodiske grundlag. De metodiske overvejelser deles derfor op i det følgende.

Først redegøres for anvendelsen af juridisk metode. Dernæst redegøres for anvendelse af sociologisk metode og teori i forbindelse med den retssociologiske del af afhandlingen.

2.1. Anvendelsen af juridisk metode

2.1.1. Anvendelsen af retsdogmatisk metode

Til besvarelse af problemformuleringen anvendes i afhandlingens del II retsdogmatisk metode. Formålet med denne del af afhandlingen er at beskrive den gældende retstilstand. Dette gøres på baggrund af almindeligt anerkendte retskilder og fortolkningsprincipper.

Således tages udgangspunkt i lovens ordlyd¹ ved fortolkning heraf. Denne ordlydsfortolkning understøttes af inddragelse af forarbejder² og retspraksis³ for at give et klart billede af gældende ret.

Hvor det er vurderet af have relevans, har vi ligeledes inddraget meddelelser fra Rigsadvokaten som fortolkningskilde. Rigsadvokatens meddelelser udgør vejledninger til, hvordan f.eks. anklagemyndigheden skal vurdere indholdet af blandt andet straffelovsbestemmelser. Disse er medtaget, hvor de giver et fortolkningsbidrag, der ikke har kunnet findes ved hjælp af forarbejder eller den inddragede praksis. Vi er opmærksomme på, at vejledninger m.v. ikke udgør en bindende retskilde.⁴ Vi har imidlertid vurderet, at de er relevante, da de i praksis spiller en rolle, da politi- og anklagemyndighed bruger dem som fortolkningsbidrag.

Praksis er anvendt for at understøtte fortolkningen af gældende ret på baggrund af ordlyd og forarbejder. Retsspraksis er en relevant retskilde i tilfælde, hvor fortolkning på ordlyd og forarbejder ikke kan udrydde eventuel fortolkningstvív. Derfor er der ligeledes inddraget domme, der vedrører andre minoriteter, når de har været relevante for at vise anvendelsesområdet i forhold til LGBTI-personer.

Praksis på området er blevet valgt ud fra søgning i ugeskrifternes lovregister på Karnov Online. Man kan herfra tilgå straffeloven og derefter den enkelte paragraf, hvorefter man får en oversigt over trykte domme på området. Vores søgning i ugeskrifterne er således begrænset til denne søgning på henholdsvis strfl. §§ 266 b, 267 og 81, nr. 6. Det indebærer, at vores data baserer sig på en tillid til, at ugeskrifterne har valgt de mest relevante domme til udgivelse samt en tillid til, at Karnovs system formår at systematisere dem under den relevante paragraf.

¹ Evald, *At tænke juridisk*, 2019, s. 36

² Ibid., s. 37

³ Ibid., s. 43

⁴ Ibid., s. 29

I tillæg hertil er der inddraget domme fundet ved søgning i Anklagemyndighedens Vidensbase. Det drejer sig dels om domme fra en praksisoversigt fra Rigsadvokaten over domme angående strfl. § 266 b⁵ samt om Rigsadvokatens redegørelse for anvendelsen af strfl. § 81, nr. 6.⁶ Det er ud fra Rigsadvokatens referat af disse afgørelser, at de er medtaget. Dermed er disse domme inddraget som sekundære kilder. Disse domme er medtaget, fordi de er relevante for at forstå paragraffernes anvendelsesområde i praksis.

Derudover er medtaget en enkelt nyere sag, der også fremgår af Rigsadvokatens database med nummeret: AM 2013.10.24 B2. Denne dom er tilgængelig i fuld form, og indgår som en primær kilde i afhandlingen.

Domme fra både Højesteret, landsretterne og byretterne er inddraget i afhandlingen. Det er for at give et så klart billede af retstilstanden som muligt. Vi er ved inddragelse af praksis opmærksomme på, at der er en forskellig, hierarkisk retskildeværdi mellem dommene fra de tre instanser.⁷ Højesteretsdomme har dermed en større præjudikatværdi end landsretsdomme, som har en større præjudikatværdi end byretsdomme.⁸

Derudover er juridisk teori i begrænset omfang anvendt i afhandlingen, når dette er vurderet relevant for at kunne beskrive den gældende retstilstand. Vi er opmærksomme på, at juridisk teori ikke er en almindeligt anerkendt retskilde, men det kan samtidig ikke afvises, at teori og praksis påvirker hinanden, så også teorien har betydning for den gældende retstilstand.

Der er derudover inddraget **international ret** i afhandlingens del II.

Dette indebærer, at der er foretaget fortolkning af gældende ret ud fra de fortolkningsprincipper, der gælder for EU eller internationale konventioner. Der tages dermed højde for den dynamiske fortolkningsstil,⁹ der anlægges af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og EU-Domstolen, ved fastlæggelsen af den gældende retstilstand.

Dette medfører også, at der er inddraget domme fra EU-Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvor disse har haft relevans for fastlæggelsen af gældende ret på området.

2.1.2. Anvendelsen af retsanvendende metode

Der anvendes i afhandlingen også retsanvendende metode. Dette gøres i forbindelse med den retssociologiske del af afhandlingen, der tager udgangspunkt i interviews, jf. nærmere nedenfor. Således foretages der i afhandlingens del V, afsnit 2.2., 3.1.1. og 3.2.1., en analyse af, hvorvidt de oplevelser, interviewpersonerne har været udsat for, kan danne grundlag for anmeldelse. Denne vurdering har sit metodiske afsæt i retsanvendende metode. Således tager den sit udgangspunkt i regel og faktum, på hvilken baggrund der foretages en konklusion.¹⁰

⁵ Rigsadvokaten, *Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt, 2022 – bilag 1*

⁶ Rigsadvokaten, *redegørelse om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og nr. 7, samt sager om overtrædelse om forbud mod forskelsbehandling på grund af race, 2008 – bilag 2*

⁷ Evald, *At tænke juridisk*, 2019, s. 47

⁸ Ibid.

⁹ Lorenzen et.al., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, 2011, s. 22-23

¹⁰ Evald, *At tænke juridisk*, 2019, s. 72

2.2. Anvendelsen af retssociologisk metode og teori

2.2.1. En operationel retssociologisk tilgang

For at besvare den del af afhandlingens problemformulering, der vedrører barrierer for lovens virkning, anvendes en operationel retssociologisk tilgang. Således tager afhandlingens del V sit afsæt i implementeringsteori.

Vi ønsker at undersøge, hvilke mulige forklaringsfaktorer der er på, at mange hadforbrydelsessager ikke når særlig langt i det strafferetlige system.

Afhandlingen tager derfor sit afsæt i at undersøge hvilke barrierer, der kan være medvirkende til, at LGBTI-personer *ikke* anmelder oplevede hadforbrydelser. Derudover undersøges det, om der er nogle barrierer i mødet med den førstkommande myndighed ved anmeldelse, politiet, som kan begrunde, at der er få anmeldte sager om hadforbrydelser mod LGBTI-personer, der kommer videre i systemet.

Vi søger disse spørgsmål besvaret på grundlag af egen indsamlet empiri gennem interviews. Vi har interviewet to personer, der har været udsat for en hadforbrydelse, men ikke anmeldt denne. Vi har interviewet to personer, der har været udsat for en hadforbrydelse og været involveret i anmeldelse heraf. Se nærmere om det metodiske grundlag nedenfor afsnit 2.2.3.

Vores problemformulering tager afsæt i spørgsmålet om, hvorvidt myndighedernes håndtering af anmeldelsessituationen kan udgøre en barriere for, at loven anvendes i overensstemmelse med sit formål – at hadforbrydelser rent faktisk dømmes. Denne teoretiske rammesætning skal beskrives nærmere lige nedenfor.

2.2.2. Udgangspunkt i de otte faktorer – afhandlingens teoretiske rammesætning

Vi ønsker at undersøge, om de relevante myndigheders opfattelse af blandt andet anmeldelsessituationen kan være en medvirkende faktor til, at LGBTI-personer ikke er tilbøjelige til at anmelde, eller at sagerne ikke kommer videre i systemet. Denne undersøgelse har sit teoretiske afsæt i opstillingen af otte grupper af faktorer af betydning for retsreglers virkninger fra den retssociologiske grundbog *Lovene og livet*.¹¹ Denne opstilling udgør en ikke-udtømmende kategorisering af de generelle elementer, der kan have betydning for den operationelle proces. De otte faktorer skal kort refereres nedenfor.

De otte faktorer er:

1) **loven selv**, hvilket indebærer en vurdering af om loven er detaljeret, præcist eller mere elastisk udformet, om den er let at forstå, procedureregler og sanktionsmuligheder m.v. 2) **Rets-systemet i øvrigt**, dvs. forståelsen af reguleringen i den større ramme, reguleringen indgår i. Det kan for så vidt angår denne afhandling gælde f.eks. generelle strafferetlige principper og bevisbyrderegler. Derudover kan den retlige kontekst i øvrigt være forklarende – regulerer loven forhold, der allerede er gældende ret eller forsøge den at ændre en norm i samfundet? 3) **Myndighederne** udgør den tredje faktor. De kan udgøre et forklaringsselement for lovens virkning, idet den tilgang og holdning, de har til en given regel, kan have stor betydning for, hvordan den bruges, uanset lovgivers hensigt. Denne faktorgruppe omfatter også politiet. 4) **Borgerne selv** er den fjerde faktorgruppe og anses for en af de væsentligste. Borgernes holdning er således ofte af afgørende betydning, især de der bliver ramt af loven. Herunder hører også styrkeforhold, dvs. om nogle borgere er bedre organiseret end en anden gruppe borgere. Som den 5)'e gruppe har vi **lovgivningens politiske baggrund og aktuelle styrkeforhold** og som den 6)'e **tilførsel af ressourcer**. Her nævnes især vedtagelse af finansloven som afgørende for,

¹¹ Dahlberg-Larsen og Lemann Kristiansen, 2014, s. 267

om love reelt kan gennemføres, idet det er her, der tilføres de ofte nødvendige økonomiske ressourcer. Derudover nævnes i 7) **kommunikationsprocesser** som en mulig forklaring på, hvorfor/hvorfor ikke love har den tilsigtede virkning. Det er ofte helt afgørende for en lovs virkning i samfundet, at den kommunikeres ud til de nødvendige instanser og de borgere, den berører. Sidst nævnes 8) **indirekte årsager**, blandt andet strukturelle årsager, som en mulig faktor af betydning.

Vi har ved indsamling af vores empiri lagt særlig vægt på faktorgruppe 3 om myndighederne som en mulig forklaring på, at der er få sager på hadforbrydelsesområdet, der går fra anmeldelse til sagsrejsning. For denne afhandling er det således konkret politiet, vi ønsker at undersøge. Afhandlingen arbejder således ud fra en antagelse om, at der kan eksistere barrierer i anmeldelsessituationen. Dette er søgt afklaret gennem interviews, jf. nærmere herom afsnit 2.2.3. nedenfor. Det skal her bemærkes, at også andre instanser kunne anses for relevante at undersøge i denne forbindelse, herunder anklagemyndigheden og domstolene. Vi har valgt at fokusere på politiets rolle i denne afhandling, da det er den første instans, ofrene møder, når de kommer i kontakt med systemet. Afgrænsningen er også sket af hensyn til afhandlingens omfang.

Denne afhandling tager sit teoretiske afsæt i denne faktorgruppe. Dette skal ikke forstås som en udelukkelse af, at de øvrige faktorgrupper kan være af relevans for lovens virkning. Tværtimod må de otte faktorer og andre øvrige forhold antages at udøve indflydelse på den operationelle proces i samspil hermed. Herunder må blandt andet faktorgruppe 2 om retssystemet i øvrigt antages at spille en væsentlig rolle i forhold til bevisbyrderegler. Der antages også heri at være en barriere for anmeldelse/sigtelse, som vil give sig til udtryk i vores undersøgelse.

Vi har i de foretagne interviews valgt en eksplorativ tilgang til hvilke faktorer, der spiller ind for, at hadforbrydelsesreguleringen ikke får den effekt, der ønskes. Således er vi åbne for under interviewene at blive klar over andre elementer, der har haft betydning for vores interviewpersoner. Denne eksplorative tilgang understøttes af at opbygge interviewene semistrukturerede, jf. lige nedenfor.

2.2.3. Udgangspunkt i interviews med ofre for hadforbrydelser – afhandlingens metodiske rammesætning

Som allerede nævnt ovenfor har vi foretaget fire interviews i forbindelse med denne afhandling. Disse er foretaget for at kunne besvare dels, om der i anmeldelsessituation foreligger barrierer for, at den strafferetlige regulering af hadforbrydelser virker, og dels, hvad der i øvrigt kan udgøre barrierer for anmeldelse af hadforbrydelser. Nedenfor redegøres der først for, hvilke metodiske overvejelser, der ligger til grund for **udvælgelse** af interviewpersonerne. Derefter følger de metodiske overvejelser angående **gennemførelsen** af interviews.

2.2.3.1. Udvalgelse af interviewresponderne

Vi har udvalgt de interviewpersoner, vi har, på baggrund af det netværk, vi allerede havde ved afhandlingens begyndelse. Således har vi udnyttet at have kontakter i LGBTI-miljøet til at finde interviewpersoner. Vi har dermed fundet nye interviewpersoner ud fra referencer fra tidligere interviews. Dette er blandt andet kendt som *snowball sampling*.¹²

Således har f.eks. interviewperson Carmen refereret os til Billy, mens en bekendt, der ikke er blevet interviewet, satte os i kontakt med Daniel. Det har dermed været en fordel for os, at

¹² Wang, *Student Research and Report Writing*, 2015, s. 120

LGBTI-personer i en vis grad er en samlet gruppe, forstået på den måde, at de i høj grad har et netværk med hinanden. Det har gjort det nemmere for os at anvende *snowball sampling*.

Ved at anvende denne metode til at finde interviewpersonerne, kan man overveje, om interviewpersonerne udgør et socialt netværk mere end et repræsentativt udsnit af LGBTI-personer i Danmark. Det skal hertil bemærkes, at interviewrespondenterne er fundet gennem forskellige kontakter. Derudover er der ikke i denne afhandling forsøgt at give et repræsentativt blik ind i LGBTI-miljøet. Vi forsøger at belyse de enkelte oplevelser med hadforbrydelser for at undersøge, hvad der i deres konkrete situationer kan have udgjort barrierer.

Snowball sampling ses som en fordel, fordi det kan øge antallet af interviewrespondenter. Det kan det, fordi mennesker ofte er mere tilbøjelige til at sige ja til interviews, når en, de kender, har sagt god for vedkommende.¹³ Det må således antages at være en fordel for os, at vi for det første havde en fod inde i miljøet fra start, og at vi derudover havde mulighed for at finde interviewpersoner gennem de interviewedes netværk. Når det er sagt, skal det ikke undervurderes, at hadforbrydelser er et sensitivt emne, som det kan være svært for den enkelte at åbne op om. Dette antages at have udgjort en begrænsning i vores mulighed for at finde interviewpersoner.

Sidst skal det her nævnes, at der er tale om et ganske lille udsnit af målgruppen, da kun fire personer er blevet interviewet. Dette har betydning for resultaternes validitet, som jo utvivlsomt ville være større ved et større antal respondenter. Henset til afhandlingens omfang har vi imidlertid anset det for nødvendigt at begrænse antallet af interviewrespondenter. Samtidig skal det igen understreges, at hensigten med afhandlingen er at give en konkret indblik i, hvad der har været forklarende elementer i forhold til disse fire respondents oplevelser med hadforbrydelser.

2.2.3.2. Gennemførelsen af interview

Interviewene er foretaget som **semistrukturerede interviews**. Det indebærer, at interviewene har taget udgangspunkt i en på forhånd lavet **interviewguide**, der er baseret på åbne spørgsmål. Dermed er vi i høj grad blevet ledt hen, hvor interviewrespondenten ville det. Vi har ønsket at herved bevare en åben tilgang til, hvilke elementer, der har spillet ind for interviewpersonen.

Vi har interviewet to personer, der har oplevet hadforbrydelser, men ikke anmeldt disse til politiet. Det drejer sig om Billy og Carmen, jf. henholdsvis bilag 3 og 4. Interviewene med disse har taget udgangspunkt i interviewguiden, der fremgår af bilag 5, s. 2. Således er spørgsmålene åbne og eksplorative, så vi så vidt som muligt fik indblik i, hvilke overvejelser interviewrespondenten gjorde sig om at (ikke) anmelde hadforbrydelsen til politiet.

Derudover har vi interviewet to, der har været involveret i en politianmeldelse af en hadforbrydelse. Disse to er blevet adspurgte med udgangspunkt i interviewguiden i bilag 5, s. 3-4. Det drejer sig om Andreas og Daniel, jf. henholdsvis bilag 6 og 7. Det fremgår af interviewguiden, at vi på forhånd har gjort os klart, at vi ønskede at spørge ind til deres oplevelse ved politiet, herunder på hvilken måde, de interagerede med politiet, og hvordan de havde det i anmeldelsessituationen. Med andre ord har vi stillet spørgsmål med udgangspunkt i den teoretiske rammesætning som præsenteret ovenfor i afsnit 2.2.2. Der er ved disse spørgsmål taget sigte på at besvare, hvorvidt og på hvilken måde politimyndigheden udgør en mulig barriere i forbindelse med anmeldelse af hadforbrydelser.

¹³ Louis Small, 'How many cases do I need', 2009, s. 14

Vi har overvejet nøje, hvilke **fysiske rammer**, der var mest hensigtsmæssige for interviewet. Vi har så vidt muligt ønsket at interviewe respondenterne hjemme ved dem selv, idet vi anså dette for de bedste rammer for at interviewrespondenten følte sig tryk og komfortabel. Dette lykkedes for så vidt angår Andreas og Billy. Carmen besøgte os til interviewet, mens interviewet med Daniel foretoges over telefonen. Det var afgørende for os at få interviewene i hus, hvorfor vi accepterede, hvad interviewpersonerne foretrak.

Interviewene udgør en væsentlig del af afhandlingens **empiriske grundlag**. Der inddrages derfor løbende i afhandlingen citater. Disse citater er redigerede, så de fremstår læsevenlige. Det medfører, at lydord, tænkepauser m.v. ikke fremgår af citatet.

Da interviewene er kvalitative, er vores personlige færdigheder som interviewere afgørende for den indsamlede datas kvalitet.¹⁴ Det kan derfor spille ind, at vi har lav grad af erfaring med interviews. Disse eventuelle manglende personlige færdigheder er vi opmærksomme på allerede inden interviewene begynder. Vi har dermed forberedt os grundigt inden påbegyndelse af interviews. Dette er sket ved at lave interviewguiderne med udgangspunkt i håndbogen *InterView* af Steinar Kvale & Svend Brinkmann.¹⁵ Denne håndbog har også gjort os opmærksomme på at lytte aktivt under interviewene,¹⁶ hvilket vi har været særligt opmærksomme på.

Vi har under interviewet været opmærksomme på etiske overvejelser i forbindelse hermed. Derfor er samtlige interviewpersoner blevet oplyst om, at afhandlingen kan blive offentligt tilgængelig, men at de vil blive anonymiseret. Dette har været vigtigere for nogle interviewpersoner end andre. Af hensyn til interviewpersonerne er de derfor givet dæknavne i denne afhandling. Deres identitet er os bekendt og fremgår også af de lydfiler, som bliver tilgængelige som bilag.

2.2.3.3. Metodediskussion og -kritik

For så vidt angår de udvalgte interviewpersoner, har den ene af os på forhånd haft et mere eller mindre bekendtskab med alle de interviewede. Dette har for os stået som en klar fordel – ikke kun i arbejdet med at finde interviewpersoner, men også i selve interviewene. De har alle fire været åbne, virket trygge og tillidsfulde, når de har fortalt om deres oplevelser. Vi er af det indtryk, at det har spillet en stor rolle, at de har haft én, de havde forudgående tillid til, på den anden side af bordet.

Vi har imidlertid mærket stor forskel på de tre interviews foretaget fysisk sammenlignet med det ene foretaget over telefonen. Det har givet en hel anden dynamik, når interviewsituationen er indledt med *smalltalk* og ophældning af kaffe m.v. På den måde blev overgangen til interview uproblematisk, og der var allerede skabt en god og behagelig stemning at starte den svære samtale i. Den dynamik, det giver at mødes, er svær at overføre til et telefonopkald. Det kan ikke udelukkes, at det har haft betydning for, hvilke informationer, der kom frem i telefoninterviewet. Dette interview er også en del kortere end de øvrige. Samtidig var der i lavere grad sidespor.

Derudover har vi oplevet det som en fordel at kunne iagttage interviewrespondenternes kropssprog under interviewene. Som allerede anført er hadforbrydelser et sensitivt emne. Derfor har

¹⁴ Kvale og Brinkmann, *InterView*, 2009, s. 100

¹⁵ Kvale og Brinkmann, *InterView*, 2009

¹⁶ Ibid., s. 159

det været nemmere for os som interviewere at navigere i, hvad vi kan spørge om i situationer med fysisk tilstedeværelse. Samtidig har vi som nyudklækkede interviewpersoner haft udfordringer ved at spørge tilstrækkeligt ind til de svære emner. Det kan muligvis have medført, at relevante informationer er udeblevet.

2.2.3.4. Inddragelse af kvantitative data

Vi har i afhandlingens del IV belyst antagelsen om, at der er et betydeligt mørketal i antallet af anmeldelser ved brug af allerede indsamlet empiri. Der er tale om statistik over anmeldte hadforbrydelser, som politiet udgiver i en årlig rapport.¹⁷ Derudover er der tale om en årligt foretaget offerundersøgelse på voldsområdet.¹⁸ Begge indeholder kvantitative data, som vi har videreformidlet i nærværende afhandling for at belyse det påståede mørketal.

Kapitel 3. Definitioner og begrebsafgrænsning

I det følgende defineres hadforbrydelsesbegrebet, som denne afhandling tager afsæt i. Efterfølgende defineres LGBTI-personer som den målgruppe, afhandlingen har til hensigt at undersøge.

3.1. Hadforbrydelsesbegrebet

I denne afhandling forstås hadforbrydelser mod LGBTI-personer som forbrydelser, der er motiveret af had til denne persongruppe. Hadforbrydelser skal forstås i en juridisk, strafferetlig kontekst. Dermed fastsættes begrebets nærmere rækkevidde i den følgende analyse.

Således er der dels tale om hadforbrydelse, når der tales nedsættende, forhånende eller truende om LGBTI-personer, og dette falder indenfor lovens rammer, jf. strfl. § 266 b og del II, afsnit 2.1. om hadefulde ytringer.

Derudover er der tale om en hadforbrydelse, når en strafbar handling er begået mod en LGBTI-person motiveret af et had til denne persongruppe, jf. strfl. § 81, nr. 6, der hjemler straffeskærpelse i tilfælde af hadmotiv, jf. nærmere del II, afsnit 2.3.

Hadforbrydelser skal sondres fra begrebet diskrimination. Diskrimination er også i nogle tilfælde strafbart, men falder udenfor den forståelse af begrebet hadforbrydelse, der arbejdes med i denne afhandling. Diskrimination angår usaglig forskelsbehandling begrundet i persongruppens særlige kendetegn, f.eks. vedkommendes seksuelle orientering. Diskrimination berøres derfor kun kort i denne afhandling, hvor det er anset for relevant for at give et mere fyldestgørende billede af den retlige beskyttelse af LGBTI-personer.

3.2. Afhandlingens målgruppe – LGBTI-personer

Opgaven tager sigte på beskyttelse af LGBTI-personer. Her menes lesbiske (*lesbian*), bøsser (*gay*), biseksuelle (*bisexual*), transkønnede (*transgender*) og interkønnet (*intersex*).

Derfor skal disse personer defineres i det følgende. Definitionerne sker med udgangspunkt i LGBT+ Danmarks forståelse af, hvad de forskellige begreber dækker over.

¹⁷ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020*, 2021

¹⁸ Justitsministeriet Forskningskontor, *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet*, 2021

Lesbiske og bøsser går sammen under betegnelsen **homoseksuelle**. Homoseksualitet dækker over, at en person er seksuelt tiltrukket af det samme køn som dem selv.¹⁹ Begreberne dækker således over en persons seksuelle orientering. Konkret er betegnelsen **lesbiske**²⁰ dækkende over personer, der definerer sig som kvinder, der tiltrækkes af andre kvinder, mens **bøsser**²¹ er mænd, der tiltrækkes af andre mænd.

Biseksuelle er personer, der føler sig seksuelt eller romantisk tiltrukket af mere end ét køn.²²

Transkønnethed er et begreb, der dækker over personer, der ikke klæder eller udtrykker sig i overensstemmelse med deres biologiske køn. Således relaterer transkønnethed sig ikke til seksuel orientering, men til kønsidentitet og kønsudtryk. Transkønnethed blev tidligere kaldt transvestisme, men dette begreb dækker ikke alle personer og anses i øvrigt for forældet.

At være **interkønnet** dækker over personer, der er født med variationer i de fysiske køns karakteristika.²³ Dermed passer personen ikke på den gængse definition af henholdsvis hankøn og hunkøn.²⁴ Det kan f.eks. være en kvinde, der har skægvekst.

Det skal bemærkes, at der kan være flere forskellige forståelser af ovennævnte begreber. F.eks. kan det diskuteres, hvorvidt romantisk tiltrækning også er eller ikke er omfattet af de begreber, der vedrører seksuel orientering.²⁵ Derudover kan blandt andet biseksualitet anses for et paraplybegreb dækkende over for flere former for seksuel orientering. I denne afhandling skal betegnelserne forstås, som de står beskrevet i dette afsnit.

Det skal derudover bemærkes, at LGBT+ Danmark er en politisk organisation, der rummer flere seksuelle orienteringer eller kønsidentiteter, end der er medtaget i denne afhandling. Det ønskes i denne afhandling at undersøge en nærmere afgrænset målgruppe. Dermed har vi valgt at afgrænse målgruppen til LGBTI-personer, idet det er denne afgrænsning, der er foretaget i relevant lovgivningsarbejde på området.²⁶

Kapitel 4. Den retlige regulering i Danmark af LGBTI-personer gennem tiden

Dette afsnit tager sigte på at give en oversigt over udviklingen af den retlige regulering i Danmark af LGBTI-personer gennem tiden. Oversigten er lavet med udgangspunkt i væsentlige milepæle. Dette afsnit er medtaget, da det giver et indblik i synet på LGBTI-personer over tid, samt hvordan den retlige regulering har udviklet sig. Dette anses for nødvendig baggrundsviden for forståelsen af gældende ret.

4.1. Strafbart at være homoseksuel i Danmark

Noget af det første regulering, man kan finde vedrørende LGBTI-personer, finder man i Danske Lov fra 1683. Her fremgik det af DL 6-13-15: ”*Omgængelse, som er imod Naturen, Straffis*

¹⁹ LGBT+ Danmark, *Ordbog: Homoseksuel*, 2021

²⁰ Ibid.: *Lesbisk*

²¹ Ibid.: *Bøsse*

²² Ibid.: *Biseksuel*

²³ Ibid.: *Interkønnet*

²⁴ Ibid.: *Interkøn*

²⁵ Ibid.: *Homoseksuel*

²⁶ F.eks. FT 2021-22, tillæg A, L18 (lovforslag som fremsat)

*med Baal og Brand.*²⁷ Det ansås således for at være imod naturen at være homoseksuel, og dette skulle straffes med døden (bål og brand).

Med indførelsen af straffeloven af 1866 blev dødsstraffen for at være homoseksuel afskaffet.²⁸ Det var dog stadig straffbart at være homoseksuel, således at straffen blev ændret fra bål og brand til forbedringshusarbejde, jf. straffeloven af 1866 § 177.²⁹

Først i 1933, med indførelsen af straffeloven af 1930, blev det at være homoseksuel afkriminaliseret.³⁰

Det er usikkert, hvorvidt det før 1933 også var kriminelt at være homoseksuel kvinde. LGBT+ Danmark skriver, at "[h]omoseksualitet var kriminelt i Danmark indtil 1933 – i hvert fald for mænd".³¹ Ifølge Niels Nyegaard ansås kvinder for ikke at have nogen kønsdrift op igennem 1800-tallet.³² Dette kan således begrunde fokuset på homoseksuelle mænd, da kvinder ikke havde nogen seksualitet og derfor, efter den præmis, ikke kunne være homoseksuelle. Dette vil ikke blive behandlet nærmere.

4.2. Ringere retsstilling for homoseksuelle

Selvom det i 1933 blev afkriminaliseret at være homoseksuel, var der efterfølgende stadig områder, hvor homoseksuelle havde en dårligere retsstilling end heteroseksuelle.

Den seksuelle lavalder var f.eks. 18 år for homoseksuelle og 15 år for heteroseksuelle,³³ og der blev ved lov nr. 163/1961 indført en bestemmelse, som kriminaliserede kunden i et prostitutionsforhold, hvor den prostituerede var af samme køn og under 21 år.³⁴ Derudover kan nævnes danseforbuddet i 1968. Der var her ikke tale om en lovændring, men politidirektørens fortolkning af politivedtægtens bestemmelse om ikke at vække anstød i offentligheden.³⁵ Denne medførte at homoseksuelle mænd ikke måtte danse sammen offentligt.

4.3. Ligestilling

Med tiden er der sket nogle ændringer i holdningen til **homoseksuelle**. Man gik nu i retningen af, at homoseksuelle skulle have samme rettigheder som heteroseksuelle.

Dette medførte, at den kriminelle lavalder for homoseksuelle med lov nr. 195/1976 blev sat ned til 15 år,³⁶ og prostitutionsbestemmelsen, som kriminaliserede kunden, blev ophævet med

²⁷ Kong Christian den Femtes Danske Lov af 15. april 1683. På grundlag af Sechers tekstudgave, 1911, s. 942.

²⁸ Almindelig borgerlig straffelov af 10. februar 1866. På grundlag af Dahls tekstudgave, 1902.

²⁹ Ibid., s. 64.

³⁰ Krabbe, *Borgerlig Straffelov Af 15. April 1930 Og Lov Af S. D. Om Ikrafttræden Af Borgerlig Straffelov m.m.*, 1931, s. 264

³¹ LGBT+ Danmark, *LGBT+ Historie*, 2022

³² Nyegaard, *Homoseksualitetsbegrebet i Danmark*, 2011

³³ Krabbe, *Borgerlig Straffelov Af 15. April 1930 Og Lov Af S. D. Om Ikrafttræden Af Borgerlig Straffelov m.m.*, 1931, § 225, stk. 2, s. 272

³⁴ FT 1960-61 (2. samling), tillæg C, sp. 626, pkt. 49

³⁵ BKG nr. 430/1967, § 52, stk. 1, jf. Toftvang, *Danseforbud ophæves ikke*, 2008

³⁶ FT 1975-76, tillæg C, sp. 374 og bemærkninger til lovforslaget, tillæg A, sp. 2263-2264

lov nr. 212/1965.³⁷ Justitsministeren ændrede også fortolkningen af politivedtægtens bestemmelse om ikke at vække anstød i offentligheden, således at der i 1973 ikke længere var forbud mod at danse for homoseksuelle.³⁸

Derudover blev homoseksualitet fjernet fra listen over psykiske lidelser i 1981.³⁹

Med lov nr. 372/1989 blev det endvidere muligt at indgå et registreret partnerskab for homoseksuelle,⁴⁰ og med lov nr. 532/2012, § 4, stk. 2, blev loven om registreret partnerskab ophævet, og to personer af samme køn kunne nu indgå ægteskab.⁴¹

Ved lov nr. 537/2010 fik registreret partnere endvidere mulighed for at ansøge om adoption.⁴²

Der er også sket en udvikling mod samme rettigheder for **transkønnede**. Denne er dog først kommet i nyere tid.

Det blev f.eks. med lov nr. 752/2014 muligt at få et nyt personnummer og dermed skifte sit køn juridisk, hvis man ”[...] oplever sig som tilhørende det andet køn”.⁴³ I år 2016 ændrede undervisningsministeriet også reglerne for uddannelsesinstitutionerne, således at folk, der har fået et juridisk kønsskifte, kan få et nyt eksamensbevis og uddannelsesinstitutionerne er forpligtet til at udstede disse.⁴⁴

Transkønnethed er også blevet fjernet fra listen over psykiske lidelser, dette dog først i 2017.⁴⁵

4.4. Udvidet beskyttelse for LGBTI-personer

I takt med at der er fokus på, at LGBTI-personer skal have samme rettigheder som heteroseksuelle, er der også sket en udvikling i retningen af en udvidet beskyttelse af LGBTI-personer, således at der er positive bestemmelser, som specifikt beskytter LGBTI-personer.

Der var fokus på dette allerede i år 1987, da hadefulde ytringer på baggrund af seksuelle orientering og forskelsbehandling på grund af seksuelle orientering eksplicit blev kriminaliseret dels i strfl. § 266 b og dels i racediskriminationslovens § 1, stk. 1.⁴⁶

I 1996 blev indirekte eller direkte forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på baggrund af seksuel orientering også kriminaliseret, jf. forskelsbehandlingslovens § 1, stk. 1.⁴⁷

³⁷ FT 1964-65, tillæg C, sp. 619 og bemærkninger til lovforslaget, tillæg A, sp. 973-974

³⁸ Toftvang, *Danseforbud ophæves ikke*, 2008

³⁹ Nygaard, *Homoseksualitetsbegrebet i Danmark*, 2011

⁴⁰ FT 1988-89, tillæg C, sp. 1125-1126

⁴¹ FT 2011-12, tillæg C, L106 (lovforslag som vedtaget)

⁴² FT 2009-10, tillæg C, L146 (lovforslag som vedtaget)

⁴³ FT 2013-14, tillæg C, L182 (lovforslag som vedtaget), § 1. Dette er dog forudsat, at man har haft en tænkepause på 6 måneder fra ansøgningen til bekræftelse af ansøgningen.

⁴⁴ LGBT+ Danmark, *LGBT+ Historie*, 2022

⁴⁵ Kristensen, *Danmark fjerner transkønnede fra sygdomsliste*, 2016

⁴⁶ Lov nr. 357/1987

⁴⁷ Lov nr. 459/1996

Beskyttelseskredsen er siden hen også blevet udvidet, således at f.eks. strfl. § 266 b nu også omfatter kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika.⁴⁸ Mere herom i del II, afsnit 2.1.

4.5. Opsummering

Der har således været en udvikling fra, at det har været strafbart at være homoseksuelle, til at homoseksuelle ”alene” har en dårligere retstilstand end heteroseksuelle.

Senere er udviklingen gået i retning af, at homoseksuelle og transkønnede skal ligestilles retligt med heteroseksuelle. Der er i nyere tid også kommet fokus på at udvide beskyttelsen, således at der er positive bestemmelser, som beskytter LGBTI-personer.

Nedenfor foretages en analyse af den gældende ret på hadforbrydelsesområdet.

DEL II. Den retlige beskyttelse mod hadforbrydelser

Kapitel 1. Internationale forpligtelser og EU-rettens påvirkning af dansk ret vedrørende hadforbrydelser og diskrimination

Dette afsnit er medtaget for at vise internationale forpligtelser og EU-rettens påvirkning af dansk ret på området for hadforbrydelser og diskrimination. Der søges ikke at give et fuldt billede af retstilstanden, dels af hensyn til afhandlingens fokus og dels på grund af afhandlingens omfang. Vi har derfor valgt at fokusere på udvalgte internationale minimumsforpligtelser, som Danmark har i henhold til internationale konventioner vedrørende hadforbrydelser og diskrimination. Derudover vil der også være fokus på de EU-retlige forpligtelser på området.

1.1. Forenede Nationer og dennes konventioner

Forenede Nationer (FN) er en international organisation, som blev grundlagt efter 2. verdenskrig, og som i dag består af 193 medlemmer.⁴⁹ FN blev stiftet via en traktat (FN-pagten), som trådte i kraft d. 24. oktober 1945, og som alle medlemslande har forpligtet sig til at overholde.⁵⁰ Formålet med organisationen er blandt andet at “[...] styrke og fremme respekten for menneskerettigheder og for fundamentale frihedsrettigheder for alle uden forskel med hensyn til race, køn, sprog eller religion”.⁵¹ FN har siden oprettet erklæringer og konventioner, som har haft stor betydning for udviklingen af menneskerettighederne. I det følgende gennemgås de, som har betydning for hadforbrydelser og diskrimination mod LGBTI-personer.

Konventionerne i det følgende har været under indflydelse af **FN’s Verdenserklæring**.⁵² Denne er ikke juridisk bindende for medlemslandene, men har dog været med til at sætte den moralske standard for menneskerettigheder og tjent som model for tilblivelsen af andre juridisk bindende konventioner.⁵³ De relevante konventioner i forhold til beskyttelsen af LGBTI-personer vil kort blive gennemgået i det følgende.

⁴⁸ Lov nr. 2591/2021

⁴⁹ FN’s regionale informationskontor, *Information om FN*

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ FN’s regionale informationskontor, *FN-pagten*, Artikel 1 (3)

⁵² United Nations, *Universal declaration of human rights*

⁵³ Ibid.

1.1.1. FN's Internationale Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder

FN's Internationale Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder (fremover ICCPR) blev vedtaget d. 16. december 1966 af FN's generalforsamling.⁵⁴ Danmark undertegnede konventionen d. 20. marts 1968 og ratificerede den d. 14. december 1971.⁵⁵

ICCPR beskytter en lang række menneskerettigheder, af relevans for afhandlingen er artikel 2(1) og 26.

Begge bestemmelser omhandler et princip om lighed og anti-diskrimination i forhold til de anerkendte rettigheder i konventionen. Anti-diskriminationsgrupperne, som er oplistet i artiklerne, har baggrund i historiske kampe. Der har f.eks. været en kamp om anerkendelse af racisme som en politisk dagsorden.⁵⁶

I oplistningen af anti-diskriminationsgrupper fremgår ikke LGBTI-personer, men oplistningen er ikke udtømmende idet, der står "*anden stilling*". Spørgsmålet er således, om LGBTI-personer er anerkendt som "*anden stilling*".

Internationale menneskerettighedsnormer udvikler sig i takt med international konsensus på det pågældende område.⁵⁷ Der er fortsat lande, der straffer seksuel adfærd, som ikke stemmer overens med den heteroseksuelle norm. I nogle lande er der sågar dødsstraf ved homoseksualitet, blandt andet Iran.⁵⁸ Derudover er det i mange lande acceptabelt at diskriminere på baggrund af seksuel orientering, f.eks. angående ansættelse og bolig.⁵⁹

Det er dermed tvivlsomt, om LGBTI-personer er omfattet, men det kan næppe anses for tilfældet. Det skal dog ikke udelukkes, at de internationale menneskerettighedsnormer udvikler sig, således at seksuel orientering m.v. på et tidspunkt kan anses for omfattet af ICCPR.

1.1.2. Den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination

Den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination (fremover racekonventionen) blev vedtaget af FN's generalforsamling d. 21. december 1965.⁶⁰ Racekonventionen beskytter ikke imod diskrimination på baggrund af seksuel orientering, men konventionen har haft betydning for ændring af straffeloven og anti-diskriminationslovgivning, som senere hen er blevet udvidet til også at omfatte seksuel orientering m.v.

Racekonventionen omhandler forbud mod diskrimination på baggrund af race, hudfarve eller national oprindelse. Den pålægger medlemslandene ifølge præamblen at "[...] gennemføre De forenede Nationers erklæring om afskaffelse af enhver form for racediskrimination indeholdte principper og [...] sikre gennemførelsen af praktiske foranstaltninger med henblik herpå".⁶¹

Danmark undertegnede racekonventionen d. 21. juni 1966.⁶² Med henblik på at ratificere konventionen nedsatte justitsministeriet et udvalg, der skulle undersøge, hvilke lovændringer, der

⁵⁴ BKI nr. 30/1976

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Donnelly, *Universal Human Rights in Theory and Practice*, 2013, s. 285

⁵⁷ Ibid., s. 286

⁵⁸ Amnesty International, *LGBTI+ rettigheder*

⁵⁹ Donnelly, *Universal Human Rights in Theory and Practice*, 2013, s. 280

⁶⁰ BKG nr. 55/1972

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.

skulle til.⁶³ Særligt konventionens artikel 4 og 5 kom under søgelyset, da udvalget ikke fandt, at artiklerne var fuldt ud beskyttet i dansk lovgivning.⁶⁴

Artikel 4 omhandler positive forpligtelser til blandt andet, ifølge litra a, at kriminalisere ”[...] *al udbredelse af ideer, der hviler på racemæssig overlegenhed eller racehad, tilskyndelse til diskrimination [...] samt ydelse af enhver bistand til raceforfølgelser, herunder deres finansiering*”.⁶⁵ En del af indholdet i artikel 4 var allerede på det tidspunkt kriminaliseret i dansk straffelovgivning.⁶⁶

Det var særligt strfl. § 266 b, der rejste bekymring, da beskyttelseskredsen kun omfattede den danske befolkning, og at det kun var specifikke midler og efterstræbelser, som var kriminaliseret.⁶⁷ ”[A]l udbredelse” var således ikke kriminaliseret.

Udvalget foreslog blandt andet en udvidelse af strfl. § 266 b.⁶⁸ Her foreslog udvalget at bestemmelsen ikke alene skulle være begrænset til “[...] *forfølgelse og ophidselse til had ved udspredelse af falske rygter eller beskyldninger*”, men skulle være bredere og omfatte “[...] *trusler, forhørelse og nedsættende omtale eller behandling*”.⁶⁹ De foreslog at persongruppen skulle udvides, så den ikke kun omfattede “[...] *grupper af den danske befolkning*”.⁷⁰ Derudover foreslog de persongrupperne ændret fra “*tro, afstamning eller statsborgerforhold*” til “*race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro*”.⁷¹ Strfl. § 266 b gennemgås i del II, afsnit 2.1.

Artikel 5 omhandler en forpligtelse for deltagerstaterne til: ”[...] *at forbyde og afskaffe alle former for racediskrimination og at sikre ethvert menneskes ret til lighed for loven, uanset race, hudfarve eller national eller etnisk oprindelse [...]*”.⁷² Der oplystes efterfølgende en række punkter, som sætter fokus på en række rettigheder, der ”*især*” skal beskyttes.⁷³ Artikel 5 er i vid udtrækning i overensstemmelse med EMRK, som er ratificeret af Danmark. EMRK har i artikel 14 således også et forbud mod diskrimination og oplister blandt andet ”*race*”, ”*farve*” og ”*national eller socialoprindelse*”, som anti-diskriminationsgrunde. Nærmere om EMRK se del II, afsnit 1.2.1.

Udvalget konstaterede, at der i vidt omfang er beskyttelse mod rettighederne i artikel 5.⁷⁴ Der var dog nogle punkter, hvor der ikke var beskyttelse i ”*fornødent omfang*”.⁷⁵ Det drejede sig om ”[...] *retten til at arbejde, retten til bolig og adgangen til alle for offentligheden bestemte steder og indretninger*”.⁷⁶

⁶³ KBET nr. 553/1969

⁶⁴ Ibid., s. 25

⁶⁵ BKG nr. 55/1972

⁶⁶ KBET nr. 553/1969, s. 13

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid., s. 5

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid., s. 5-6

⁷² BKG nr. 55/1972

⁷³ Ibid.

⁷⁴ KBET nr. 553/1969, s. 28-29

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid., s. 29

Udvalget foreslog endvidere en udvidelse af beskyttelsen mod diskrimination på baggrund af konventionens artikel 5.⁷⁷ Forslaget gik nærmere ud på at indføre et strafsanktioneret forbud mod visse former for forskelsbehandling. I betænkningen drejede det sig hovedsageligt om forskelsbehandling på baggrund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro i erhvervsmæssig eller almennyttig virksomhed.⁷⁸

Danmark ratificerede racekonventionen d. 8. september 1971 og racekonventionen trådte i kraft, i medfør af artikel 19, stk. 2, d. 8. januar 1972.⁷⁹

Racekonventionen medførte, at vi i Danmark fik Racediskriminationsloven,⁸⁰ som i dag beskytter mod forskelsbehandling på baggrund af race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika. Forskelsbehandling på disse baggrunde er dermed ulovligt, når det kommer til at nægte betjening eller ikke udøve betjening på samme vilkår som andre, jf. lovens § 1. Overtrædelse af Racediskriminationsloven behandles som en straffesag, jf. lovens § 4. Racediskriminationsloven gennemgås ikke yderligere i nærværende afhandling.

1.1.3. Opsummering

På baggrund af det ovenstående kan det udledes, at FN har haft en stor betydning for dansk ret ved oprettelse af en række konventioner, herunder konventioner som beskytter mod diskrimination. ICCPR beskytter f.eks. i artikel 2(1) og 26 mod diskrimination, dog er LGBTI-personer ikke specifikt oplistet som anti-diskriminationsgrupper, og de er formentligt ikke omfattet af bestemmelsen. Det kan dog ske, at disse grupper også bliver beskyttet på et tidspunkt ud fra fortolkning. Racekonventionen beskytter også mod diskrimination og har haft stor indflydelse på dansk ret med indførelse af blandt andet racediskriminationsloven, som også beskytter LGBTI-personer.

1.2. Europarådet og dennes konvention om menneskerettigheder

Europarådet er en international organisation, som blev grundlagt i 1949, og som i dag består af 47 medlemsstater herunder Danmark.⁸¹ Formålet med Europarådet er at fremme værdier som menneskerettigheder, demokrati og retssamfundet.⁸² Et af Europarådets funktioner er at udarbejde traktater. De har f.eks. udarbejdet Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (fremover EMRK), som gennemgås i det følgende.

1.2.1. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

EMRK blev af Europarådet vedtaget d. 4. november 1950.⁸³ Konventionen omhandler beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder.⁸⁴

⁷⁷ Ibid., s. 6

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ BKG nr. 55/1972

⁸⁰ LBK nr. 626/1987

⁸¹ Folketinget (EU-oplysningen), *Er Europarådet en del af EU?*, 2022

⁸² Ibid.

⁸³ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

⁸⁴ Ibid.

Det er på baggrund af EMRK, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (fremover EMD) er oprettet.⁸⁵ Det særlige ved EMD er, at enhver person kan klage, hvis rettigheder omfattet af konventionen bliver brudt.⁸⁶ EMRK er således den mest essentielle konvention for beskyttelse af LGBTI-rettigheder, da der er oprettet en domstol, hvortil medlemslandene er forpligtet til at følge afgørelserne.⁸⁷

EMRK blev ratificeret af Danmark i 1953.⁸⁸

1.2.1.1. EMRK om diskrimination

Ligesom med ICCPR er EMRK udtryk for principper om lighed og anti-diskrimination. Dette kan ses i EMRK artikel 14, som har følgende ordlyd:

*”Nydelsen af de i denne Konvention anerkendte rettigheder og friheder skal sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørighed til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller **ethvert andet forhold** [fremhævet her].”*⁸⁹

Det fremgår udtrykkeligt af ordlyden, at det er ”[...] de i denne konvention anerkendte rettigheder og friheder”, som skal sikres uden forskelsbehandling. Artikel 14 supplerer dermed alene de andre artikler, og kan ikke anvendes selvstændigt.⁹⁰ Dette fremgår også af retspraksis.⁹¹

At ordlyden også omfatter ”*ethvert andet forhold*” indebærer, at artiklen ikke er udtømmende. Således er ”*ethvert andet forhold*” blevet fortolket bredt af EMD.⁹² Her kan henvises til case of *A.M. and others v. Russia* om kønsidentitet og *Bayev and others v. Russia* om seksuel orientering.

I *A.M. and others v. Russia* fik klager af en russisk domstol, ved dom, begrænset kontakten med sine børn. Den russiske domstol var meget klar i sin begrundelse om, at det ikke var som følge af klagers kønsidentitet, at klager fik begrænset kontakten med sine børn. De begrundende det i stedet med, at dét, at klager var blevet transkønnet, havde ændret hendes personlighed, samt dét, at klager havde holdt det hemmeligt, ville have en negativ indflydelse på børnene (”[...] on their mental health and psychological development”).⁹³ EMD kom her frem til, at klagers kønsidentitet var en afgørende faktor. Dette da der ikke var andre overbevisende grunde, som kunne retfærdiggøre forskelsbehandlingen.⁹⁴ Der var dermed sket en krænkelse af artikel 14 i sammenhæng med artikel 8 om retten til privat- og familieliv.

⁸⁵ Ibid., afsnit 2

⁸⁶ Det forudsætter dog, at betingelserne i EMRK art. 35 er opfyldt, herunder at de nationale retsmidler er udtømt

⁸⁷ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, artikel 46 (1)

⁸⁸ BKI nr. 20/1953

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Council of Europe, *Guide on Article 14 of the European Convention on Human Rights and on Article 1 of Protocol No. 12 to the Convention*, 2021, s. 6

⁹¹ Molla Sali v. Greece, para 123

⁹² Lorenzen et.al., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, 2011, s. 22-23

⁹³ *A.M. and Others v. Russia*, para 22

⁹⁴ Ibid., para 75 og 80

I *Bayev and Others v. Russia* havde regeringen i Rusland fremsat en lov som forbød offentlige aktiviteter, der sigtede på at promovere homoseksualitet eller ikke-traditionelle seksuelle forhold blandt mindreårige.⁹⁵ Her fandt EMD, at der var sket en krænkelse af artikel 14 sammen med artikel 10 om ytringsfrihed.

Dermed omfattes både seksuel orientering og kønsidentitet af ”*ethvert andet forhold*” i artikel 14.

1.2.1.2. EMRK om hadforbrydelser angående efterforskningspligt

I forholdet mellem stat og borger, kan der være tale om en krænkelse af EMRK, hvis statsmagten ikke sikrer borgernes rettigheder, som er beskyttet i konventionen. Det er f.eks. blevet fastslået i retspraksis fra EMD, at der igennem artikel 14 er en forpligtelse for myndighederne til at efterforske og retsforfølge potentielle hadforbrydelser.⁹⁶

I *Nachova and Others v. Bulgaria*, blev det blandt andet statueret, at staten har en positiv forpligtelse til at undersøge, om offentlige myndigheders retsstridige magtanvendelse har været racistisk motiveret.⁹⁷ Sagen vedrøre Mr Angelov og Mr Petkov, som blev dræbt i forbindelse med en anholdelse foretaget af militærpolitiet.⁹⁸ I sagen havde myndighederne i Bulgarien ikke gjort nok i forhold til at efterforske det racistiske motiv, selvom der var indikationer på det.⁹⁹ Mr Angelov og Mr Petkov tilhørte f.eks. en minoritet, og der blev råbt racistiske ting i forbindelse med anholdelsen.¹⁰⁰

Pligten til at efterforske hadmotiver omfatter efter retspraksis også tilfælde, hvor de voldelige begivenheder er påført af privatpersoner mod andre privatpersoner, jf. *Šečić v. Croatia*.¹⁰¹

Det er staten, der forpligtes af EMRK, jf. EMRK artikel 1. Dermed forpligter konventionen ikke de enkelte borgere. Der kan derfor anlægges sager af privatpersoner mod staten med påstand om, at konventionen ikke er opfyldt. Sådanne sager kan ikke anlægges mod andre privatpersoner.

Undersøgelsen af, om der foreligger et hadmotiv, er ikke absolut, og medlemsstaterne er alene forpligtet til at foretage deres bedste bestræbelser herpå. Dette fremgår af en række domme, herunder *Nachova and Others v. Bulgaria*:

”*State authorities have the additional duty to take all **reasonable steps** [fremhævet her] to unmask any racist motive and to establish whether or not ethnic hatred or prejudice may have played a role in the events*”¹⁰²

⁹⁵ Bayev and Others v. Russia, para 61

⁹⁶ Garly Andersen og Nour, *Hadforbrydelser i Danmark – vejen til en effektiv beskyttelse*, 2011, s. 40

⁹⁷ Nachova and Others v. Bulgaria, para 162-168

⁹⁸ Ibid., para 10

⁹⁹ Ibid., para 162-168

¹⁰⁰ Ibid., para 152-153

¹⁰¹ Šečić v. Croatia, para 66-70

¹⁰² Nachova and Others v. Bulgaria, para 160.

Efterforskningspligten indtræder først, når der er konkrete beviser for et muligt hadmotiv, jf. *Ognyanova and Choban v. Bulgaria*.¹⁰³ Indikationer på et hadmotiv kan f.eks. være, hvis gerningspersonen tilhører en bestemt gruppe. Til illustration kan nævnes *Šečić v. Croatia*, hvor gerningspersonerne tilhørte en skinhead gruppe, som er en ekstremistisk og racistisk gruppe.¹⁰⁴ Det kan også være, hvis gerningspersonen råber noget racistisk i forbindelse med forbrydelsen, hvilket var tilfældet i *Nachova and others v. Bulgaria*,¹⁰⁵ da gerningspersonen råbte ”You damn Gypsies”, imens han holdt en pistol mod forurettede.

De citerede domme omfatter racisme, men kan også bruges angående seksuel orientering, da dette er fortolket ind i EMRK artikel 14, som omtalt ovenfor i afsnit 1.2.1.1. Dette kan blandt andet ses i dommen *Sabalić v. Croatia*.

I sagen nærmede en mand sig en kvinde på en natklub og begyndte at flirte med hende. Kvinden var meget afvisende, men manden blev ved. Til sidst fortalte kvinden, at hun var lesbisk, hvortil manden skubbede hende ind mod en mur, og efterfølgende begyndte at slå og sparke hende.¹⁰⁶ Staten havde ikke tillagt det vægt ved efterforskning og straffastsættelsen, at angrebet var forårsaget efter, at kvinden havde afsløret sin seksualitet.¹⁰⁷ EMD fastslog på den baggrund, at staten havde overtrådt artikel 3 om forbud mod tortur og artikel 14 i EMRK, herunder forpligtelsen til at efterforske hadmotiver og tage det i betragtning i forhold til straffastsættelsen.

1.2.2. Opsummering

EMRK er en af de væsentligste konventioner, når det kommer til hadforbrydelser. Den pålægger myndighederne i medlemsstaterne efter EMD's retspraksis at efterforske og retsforfølge potentielle hadforbrydelser. Det særlige ved EMRK er endvidere, at der i kraft af traktaten er oprettet en domstol, hvortil medlemslandene er forpligtet til at følge afgørelserne. Den beskytter derudover mod diskrimination på baggrund af seksuel orientering og kønsidentitet i forhold til de i konventionen oplistede rettigheder.

1.3. EU-retten

I det følgende gives et kort overblik over EU's retskilder. Dernæst en gennemgang af EU's charter om grundlæggende rettigheder og efterfølgende EU-direktiver om anti-diskrimination.

De primære retskilder i EU-retten er traktater og generelle principper. De to grundlæggende traktater er Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).¹⁰⁸ I forhold til generelle principper af relevans for fremstillingen, kan nævnes princippet om anti-diskrimination.¹⁰⁹

De sekundære retsakter fremgår af TEUF artikel 288.¹¹⁰ Her gives institutionerne beføjelser til at vedtage forordninger, direktiver, afgørelser, henstillinger og udtalelser. De forskellige typer af retsakter har forskellig juridisk karakter.

¹⁰³ *Ognyanova and Choban v. Bulgaria*, para 146-149

¹⁰⁴ *Šečić v. Croatia*, para 68

¹⁰⁵ *Nachova and Others v. Bulgaria*, para 163

¹⁰⁶ *Sabalić v. Croatia*, para 7

¹⁰⁷ *Ibid.*, para 114

¹⁰⁸ Europa-Parlamentet, *EU-retten – kilder og rækkevidde*, 2021

¹⁰⁹ Kristiansen et.al, *Hadforbrydelser – en håndbog til politiet*, s. 30

¹¹⁰ Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (konsolideret udgave)

I forhold til det følgende gøres en kort bemærkning om direktiver. Af TEUF artikel 288 fremgår det:

*”Et direktiv er med hensyn til det tilsigtede mål bindende for enhver medlemsstat, som det rettes til, men overlader det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen”.*¹¹¹

Et direktiv er således alene bindende i forhold til målet for EU-landene. Det er derefter op til de forskellige EU-lande, hvordan de vil gennemføre dette f.eks. i forhold til valg af lovgivning.

1.3.1. EU's Charter om grundlæggende rettigheder

Charter om grundlæggende rettigheder (fremover EU-charter) blev vedtaget af Europa-Parlamentet, Rådet (ministerrådet) og Kommissionen d. 7. december 2000.¹¹² EU-charteret var en politisk erklæring, og derfor ikke bindende,¹¹³ men blev med Lissabon-traktaten juridisk bindende, jf. TEU artikel 6.

EU-Charteret omhandler grundlæggende rettigheder og er en sammenskrivning af eksisterende menneskerettigheder.¹¹⁴ Af relevans i denne fremstilling er artikel 21 i EU-charteret, da den indeholder en bestemmelse om anti-diskrimination. Artikel 21 (1) har følgende ordlyd:

*”Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering [fremhævet her] eller ethvert andet forhold er forbudt.”*¹¹⁵

Seksuel orientering er således klart omfattet af bestemmelsen, som er juridisk bindende. Det er således forbudt at diskriminere på baggrund af seksuel orientering i EU-regi.

1.3.2. EU-direktiver om anti-diskrimination

EU har indført en række direktiver, som Danmark er forpligtet til at inkorporere, der beskytter forskellige persongrupper mod diskrimination.

Det drejer sig konkret om blandt andet det omarbejdede ligebehandlingsdirektiv (direktiv 2006/54/EF), direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (direktiv 2000/43/EF), direktiv om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (2000/78/EF) samt direktiv om forbud mod forskelsbehandling på grund af køn i forhold til levering af varer og tjenesteydelser (direktiv 2004/113/EF).

På baggrund af disse direktiver har vi i Danmark fået Forskelsbehandlingsloven,¹¹⁶ Ligebehandlingsloven¹¹⁷ og Ligestillingsloven.¹¹⁸ Disse love beskytter mod diskrimination primært

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Folketingets Europaudvalg, *Folketinget og EU's charter om grundlæggende rettigheder*, 2002, s. 7

¹¹³ Folketingets EU-oplysning, *Charter om grundlæggende rettigheder*

¹¹⁴ Folketingets Europaudvalg, *Folketinget og EU's charter om grundlæggende rettigheder*, 2002, s. 7

¹¹⁵ Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder

¹¹⁶ LBK nr. 1001/2017 om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.

¹¹⁷ LBK nr. 645/2011 om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v.

¹¹⁸ LBK nr. 751/2021 om ligestilling af kvinder og mænd

på arbejdsmarkedet, mens ligestillingsloven også finder anvendelse udenfor arbejdsmarkedet. **Forskelsbehandlingsloven** beskytter mod diskrimination på baggrund af seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika, jf. § 1, stk. 1. **Ligebehandlingsloven** ulovliggør forskelsbehandling på baggrund af køn, jf. § 1, hvilket af EU-domstolen er fortolket til også at omfatte transpersoner, der har eller påtænker at foretage kønsskifte ved operation.¹¹⁹ **Ligestillingsloven** beskytter mod forskelsbehandling på baggrund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika, jf. § 1, stk. 2. Disse love berøres ikke yderligere i nærværende afhandling.

1.3.3. Opsummering

EU-retten har også stor betydning for beskyttelsen af LGBTI-personer. Der er et anti-diskriminationsforbud i EU's charter om grundlæggende rettigheder, hvortil seksuel orientering specifikt er oplistet som beskyttet gruppe. Derudover er der, på baggrund af en række EU-direktiver, udarbejdet en række love, som beskytter mod diskrimination.

1.4. Delkonklusion

Som beskrevet ovenfor har internationale forpligtelser og EU-retten spillet en stor rolle for retsudviklingen i Danmark vedrørende hadforbrydelser og diskrimination.

Racekonventionen har f.eks. nødvendiggjort lovgivning, hvilket har resulteret i Racediskriminationsloven. Det er efter EMRK ikke tilladt at diskriminere på baggrund seksuelle orientering og kønsidentitet i forhold til rettighederne i konventionen. Danmark er også efter EMD's retspraksis forpligtet til at efterforske og retsforfølge potentielle hadforbrydelser.

EU-retten har også spillet en stor rolle for retsudviklingen på LGBTI-området i Danmark. Der er f.eks. lavet en række EU-direktiver om diskrimination, som har forpligtet Danmark til at lave lovgivning på området. Derudover er der et anti-diskriminationsforbud i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

Kapitel 2. Straffelovens regulering af hadforbrydelser

I kap. 1 er givet et overblik over den internationale regulering af hadforbrydelser og diskrimination, der også har dannet grundlag for dansk lovgivning på begge områder.

I dette kapitel foretages en retsdogmatisk analyse af indholdet af de bestemmelser i straffeloven, som beskytter mod hadforbrydelser. Der tages udgangspunkt i ordlyd, forarbejder og retspraksis. Mere herom i del I, afsnit 2.1.

I straffeloven beskyttes mod hadforbrydelser i strfl. § 266 b og strfl. § 81, nr. 6. Strfl. § 266 b omhandler hadefulde ytringer, som foretages i offentligheden eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds. Strfl. § 81, nr. 6 er en bestemmelse om strafskærpelse, når forbrydelsen er motiveret af had. Da det er en forudsætning for anvendelsen af strfl. § 266 b, at udtalelsen skal fremsættes offentligt eller med forsæt til en videre kreds, medtages også strfl. § 267 om ærekrænkelser. Dette for at se beskyttelsen i tilfælde, som ikke er strafbare efter strfl. § 266 b.

¹¹⁹ Sag C-13/94 P mod S og Cornwall County Council, præmis 20-22

2.1. Hadefulde ytringer – straffelovens § 266 b

Der foretages i dette afsnit en retsdogmatisk analyse af strfl. § 266 b. Først gennemgås bestemmelsen objektive gerningsindhold med henblik på gennem fortolkning at fastslå hvilke centrale betingelser, der skal være opfyldt. Dernæst foretages en analyse af paragraffens subjektive gerningsindhold, forsettet.

2.1.1. Det objektive gerningsindhold

Strfl. § 266 b, stk. 1 har følgende ordlyd:

”Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.”¹²⁰

De objektive elementer er her, at gerningspersonen 1) skal fremsætte en udtalelse eller en anden meddelelse, 2) udtalelsen eller meddelelsen skal fremsættes offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds og 3) den skal være rettet mod en bestemt gruppe som trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin seksuelle orientering m.v. De forskellige punkter gennemgås i det følgende.

Strfl. § 266 b, stk. 2 medtages ikke i denne fremstilling, da den ikke har relevans for afhandlingen, idet den vedrører strafforhøjelse ved propagandavirksomhed.

2.1.1.1. Ad 1) Skal fremsætte en udtalelse eller en anden meddelelse

Ud fra ordlyden af **udtalelse** forstås der det, at man siger noget. Efter forarbejderne omfatter det udtryksformer både i skrift og tale.¹²¹

Foruden mundtlige udtalelser, er man f.eks. omfattet, hvis man skriver noget på Facebook eller et andet socialt medie. Se f.eks. U 2020.445 V, hvor tiltalte blev dømt for at have lagt en tekst på sin Facebook-profil, som fremstod truende mod muslimer. Et andet eksempel på skriftlig fremsættelse findes i en dom afsagt af Retten i Århus d. 21. november 2012.¹²² Her blev tiltalte dømt for i en bog at have udtalt sig forhånende og nedværdigende om homoseksuelle.

Foruden udtalelser er **anden meddelelse** også indeholdt i bestemmelsen. Bestemmelsen får således et større anvendelsesområde, da den ikke er begrænset til udtalelser, men også kan omfatte andre former for udtryk. I forarbejderne nævnes billeder som omfattet af bestemmelsen.¹²³

Efter retspraksis kan anden meddelelse f.eks. også være et brændende kors eller maling af hatekors. Dette ses i dommene U 1994.993/1 Ø¹²⁴ og dom afsagt af retten i Næstved d. 2. september 2003.¹²⁵ I den første dom blev fire unge dømt for at have placeret et brændende kors

¹²⁰ LBK nr. 1851/2021

¹²¹ KBET nr. 553/1969, s. 27

¹²² Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 1, s. 20-21

¹²³ KBET nr. 553/1969, s. 27

¹²⁴ Det bemærkes, at gerningspersonerne både blev dømt efter strfl. § 266 B og beredskabslovens § 71, nr. 1, da der ikke var udvist tilbørlig forsigtighed med ild og brandfarlige stoffer.

¹²⁵ Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 1, s. 14. Det bemærkes, at gerningspersonen både blev dømt efter strfl. § 266 B og strfl. § 291, stk. 1 om hærværk.

ved vejen foran et hus, hvori der boede en tyrkisk familie. I den anden dom blev tiltalte dømt for at have tegnet tre hagekors på murværket til en grillbar, som var ejet af en mand med tyrkisk herkomst.

2.1.1.2. Ad 2) Udtalelsen eller meddelelsen skal fremsættes offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds

I det følgende gennemgås først, hvornår noget er offentligt, herunder når det kun er fremsat overfor én person i offentligheden. Dernæst gennemgås hvad der ligger i forsæt til udbredelse til en videre kreds.

Efter ordlyden er noget **offentligt**, når det er tilgængeligt for alle. Forarbejderne giver ikke et nærmere billede af, hvad der skal forstås ved offentligt.

Fra retspraksis kan nævnes U 2020.1319 Ø, hvor en imam, der havde prædiket i en moske, blev dømt efter strfl. § 266 b for truende udtalelser overfor den jødiske befolkningsgruppe.¹²⁶ Det er i teorien anført, at det er et krav ved offentlighed, at det er til en ubestemt kreds af personer.¹²⁷ Prædiken i en moske eller f.eks. en kirke er således omfattet, da det går ud til en ubestemt kreds.

Der kan også henvises til en dom afsagt af Retten i Kolding d. 28. april 2021. I sagen blev tiltalte dømt for nedværdigende udtalelser, da vedkommende havde kommenteret en artikel på Facebook.¹²⁸ Tiltalte havde i kommentaren ligestillet homoseksualitet med en psykisk sygdom. Såfremt ens Facebook er offentligt tilgængeligt, er dét, at man kommenterer eller laver et opslag, således også omfattet af bestemmelsen. Andre eksempler kan være offentlige møder, udtalelser i aviser, radioen, fjernsynet eller andre lignende medier, da de også går ud til en ubestemt kreds.¹²⁹

Såfremt udtalelsen eller meddelelsen kun er tilsigtet én person, og det kun er denne, som hører den, er hovedreglen, at man ikke er omfattet af strfl. § 266 b.¹³⁰ Det samme er gældende, hvis nærtstående hører samtalen, så længe samtalen har en vis privat karakter.¹³¹ Man kan i stedet overveje, om udtalelsen er givet med forsæt til udbredelse til en videre kreds, eller om forholdet er omfattet af strfl. § 267. ”Med forsæt til en videre kreds” gennemgås nedenfor og strfl. § 267 nedenfor i afsnit 2.2.

Hvis der er flere, som overhører samtalen, kommer det an på de konkrete omstændigheder, om forholdet er omfattet. Det fremgår af Rigsadvokatmeddelelsen, at det normalt er en betingelse, at udtalelsen er ”[...] overhørt af flere tilfældige udenforstående”, og at gerningspersonen skal have været klar over dette.¹³² Spørgsmålet er, hvor grænsen ligger i forhold til ”flere”.

Ud fra den sproglige forståelse af ”flere”, er der tale om et antal, som er en del større end én. Forarbejderne giver ikke et nærmere billede af, hvor mange, der skal overhøre udtalelsen, for at det er strafbart. Blikket må derfor vendes mod retspraksis.

¹²⁶ Det bemærkes, at tiltalte endvidere blev dømt for overtrædelse af strfl. § 136, stk. 3, da tiltalte havde billigt til drab efter strfl. § 237

¹²⁷ Elholm et al., *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 617

¹²⁸ Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 1, s. 38

¹²⁹ Bilag 8, punkt 4.1.1.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Elholm et al., *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 617

¹³² Bilag 8, punkt 4.1.1.

I U 2007.1468 Ø blev tiltalte dømt for at råbe ”perkersvin” m.v. efter en modspiller, som var mørk i huden. Udtalelsen var fremsat i en fodboldkamp, som var offentligt tilgængelig. Udtalelserne blev overhørt af ca. 10 spillere og 3-4 personer på udskiftningsbænken. Ud fra dommen er 13-14 personer omfattet af ”flere”.

I U 2007.1679 Ø blev tiltalte dømt for at kalde forurettedes børn, som var mulatter, for ”perkerafkom” på et busstoppested. Hændelsen blev overhørt af ca. 10 personer. ”Flere” kan således også være ned til 10 personer. Thomas Elholm kalder dog, i den kommenterede straffelov fra 2017, denne dom for ”[m]eget vidtgående”.¹³³ Dette tyder på, at 10 personer er grænsen – eller i hvert fald tæt på grænsen – for, hvad der kan indeholdes i ”flere”. Kommentaren er undladt i 2022-udgaven, hvilket kan være en indikation på, at retspraksis har ændret sig.¹³⁴

I dom afsagt af Retten i Roskilde d. 24. oktober 2016 blev tiltalte, som var buschauffør, dømt for at kalde to drenge på henholdsvis 12 og 13 år for ”sorte negersvin”.¹³⁵ Der var 5-8 personer, som overhørte udtalelsen. Denne dom tyder på, at barren for ”flere” er nedsat.

Det kan dog ikke udelukkes, at konkrete omstændigheder i sagen har været medvirkende til, at alene 5-8 personer var nok til domsfældelse. Den konkrete sag var også en byretsdom, modsat de to andre domme, som begge var landsretsdomme. Det kan derfor overvejes, om sagen vil have fået et andet resultat, hvis den var blevet anket. Dette da der kun er sket domsfældelse i landsretten, når over 10 personer har overhørt udtalelserne.

På baggrund af det anførte, skal der formentlig minimum mellem 5-10 personer til at overhøre udtalelsen, for at der kan ske domsfældelse. Det er tvivlsomt om alene fem personer er nok til domsfældelse.

Udtalelsen eller meddelelsen er også omfattet af bestemmelsen, hvis den fremsættes **med forsæt til udbredelse i en videre kreds**. Efter ordlyden, skal med forsæt til udbredelse i en videre kreds forstås som, at man har haft til hensigt, at vedkommende, man giver udtalelsen eller meddelelsen, giver den videre. Efter forarbejderne skal der lægges vægt på, ”[...] om der i det konkrete tilfælde er omstændigheder, der særlig indicerer, at en sådan udbredelse har ligget indenfor gerningsmandens forsæt”.¹³⁶ Nærmere om forsætlæren afsnit 2.1.2.

Af retspraksis kan henvises til U 2012.2361 H. I dommen havde tiltalte fremsat nogle forhånende og nedværdigende udtalelser i et interview, som blev optaget og offentliggjort natten efter. Tiltalte blev her frifundet, da tiltalte gik ud fra, at han ville få udtalelserne til godkendelse, inden det blev offentliggjort, og da han ikke ville have dem offentliggjort i den nuværende form. Han havde således ikke forsæt til, at de skulle udbredes til en videre kreds, men havde alene handlet uagtsomt. Tiltalte blev således frifundet af Højesteret.

Efter Rigsadvokatmeddelelsen er meddelelser til journalister i forbindelse med et interview som hovedregel omfattet, da man typisk har forsæt til, at de vil videregive meddelelsen.¹³⁷ Dét, at der er tale om en journalist, er dog ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man har forsæt

¹³³ Toftegaard Nielsen, Elholm og Niels Jakobsen, *Kommenteret straffelov*, 2017, s. 535

¹³⁴ Elholm et. al, *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 617

¹³⁵ Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 1, s. 26

¹³⁶ KBET nr. 553/1969, s. 28

¹³⁷ Bilag 8, punkt 4.1.1.

til, at denne vil videregive meddelelsen, som illustreret med U 2012.2361 H. Vi går ikke nærmere ind i mediernes rolle i denne afhandling.

2.1.1.3. Ad 3) Den skal være rettet mod en bestemt gruppe som trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika

Det første kriterie er her, at der skal være tale om **en bestemt gruppe**. Ud fra ordlyden er en bestemt gruppe en afgrænset gruppe, som har noget til fælles eller er bragt sammen. Forarbejderne giver ikke et nærmere billede af, hvad der skal forstås ved en bestemt gruppe. Der kigges derfor på retspraksis.

I U 2014.73 V havde tiltalte udtalt sig på en blog og blandt andet skrevet, at "[...] muslimske mænd i meget stort omfang verden over både voldtager, mishandler og slår deres døtre ihjel". Der er således her tale om en gruppe personer, der foruden deres køn er afgrænset ved deres tro, og tiltalte blev dømt herfor. Tiltalte havde endvidere skrevet, at den muslimske verdens religion er "[...] en defekt, menneskeffendisk kultur", og at koranen om muligt er "[...] mere umoralsk, forkastelig og vanvittig end de andre 2 verdensreligioners manualer tilsammen". Tiltalte blev ikke dømt for dette forhold, da retten fandt, at denne udtalelse ikke er møntet på en bestemt gruppe af personer, da den er alt for stor og mangfoldig. For at der er tale om en bestemt gruppe, må den således ikke være for stor og mangfoldig. Efter Rigsadvokatmeddelelsen skal gruppen også dele fælles træk og karakteristika for dermed at konstituere en bestemt gruppe i bestemmelsens forstand.¹³⁸ Gruppen skal således ifølge bestemmelsen have race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika til fælles.

Det er også vigtigt at pointere, at der skal foretages en konkret vurdering af, om der er tale om en bestemt gruppe, som trues, forhånes eller nedværdiges, som følge af deres seksuelle orientering m.v. Vurderingen skal her foretages på baggrund af "[...] udtalelsens indhold, den situation, hvori udtalelsen fremsættes, samt baggrunden for udtalelsen".¹³⁹ I U 2007.1471 Ø havde tiltalte uddelt en løbeseddel med en opfordring til at udrydde den jødiske entitet.¹⁴⁰ Her fandt man, at der ikke kunne ses bort fra, at opfordringen sigtede til staten Israel og ikke til personer med jødisk baggrund, og tiltalte antog, at dem der fik løbesedlen, var klar over dette. Tiltalte blev derfor frifundet for dette forhold.

Den næste betingelse er, at gruppen skal **trues, forhånes eller nedværdiges** på grund af sin seksuelle orientering m.v.

Efter den gængse forståelse skal trues forstås som det, at "[...] udtrykke sin hensigt om at man vil skade eller straffe nogen hvis ikke der bliver gjort som man forlanger".¹⁴¹ Forarbejderne kommer det ikke nærmere.

Der kan fra retspraksis om "trues" henvises til U 2003.1428 Ø. I sagen havde tiltalte været med til at sprede en løbeseddel, som blandt andet indeholdt truende udtalelser overfor folk med jødisk baggrund. Af løbesedlen fremgik det blandt andet: "Og dræb dem, hvorend I finder dem,

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Det bemærkes, at der var flere forhold som gerningspersonen blev sigtet for, og at vedkommende blev fundet skyldig i overtrædelse af strfl. § 266 b, stk. 2, jf. stk. 1, jf. til dels strfl. § 23 for et andet forhold.

¹⁴¹ Det danske sprog og litteraturselskab, *Den Danske Ordbog: trues*, 2022

og fordriv dem, hvorfra de fordrev jer”, hvortil det efterfølgende fremgår *”Jøderne er et bagvaskende folk, og de er et folk, der forråder og bryder aftaler og pagter, og de opdigter løgne og fordrejer ord fra deres rette sammenhæng [...]”*. Der var således her tale om en trussel.

Af Rigsadvokatmeddelelsen fremgår det, at truslen generelt skal være egnet til at fremkalde frygt, og det beror således på de konkrete omstændigheder om udtalelsen eller meddelelsen potentielt har denne effekt.¹⁴² Det har den utvivlsomt i U 2003.1428 Ø, da der specifikt står *”[...] dræb dem, hvorend I finder dem [...]”* med en efterfølgende beskrivelse af jøderne. Det skal her bemærkes, at det ikke er et krav, at den pågældende gruppe konkret har følt sig truet, for at det objektive gerningsindhold er opfyldt.¹⁴³

Forhånes vil normalt forstås som *”ydmyge eller nedgøre gennem respektløse, ondskabsfulde eller latterliggørende ord, handlinger m.m.”*¹⁴⁴ Det følger endvidere af forarbejderne, at med forhånelse sigtes der med bestemmelsen på tilfælde, hvor der er tale om udtryk for ringeagt, latterliggørelse m.v.¹⁴⁵

Et eksempel fra retspraksis kan ses i TfK 2020.429 V. I sagen blev tiltalte dømt for at have lagt en videooptagelse på Facebook. I videoen holdt han et skilt med en tekst, hvor der blandt andet stod *”Bøsser”*. Han satte ild til dette skilt, mens han blandt andet udtalte: *”Vi mener sådan set, I alle sammen skulle brænde op i helvede, så vi hjælper bare lidt”*. Der var således her tale om en gruppe, som forhånes (og nedværdiges) på grund af deres seksuelle orientering. Som med *”trues”* er det her ikke et krav, at gruppen reelt har følt sig forhånet.¹⁴⁶

Efter ordlyden skal nedværdiges forstås som *”behandle med ringeagt eller uden passende respekt”*.¹⁴⁷ Den ligger sig således tæt op af forhånelse. Af forarbejderne fremgår det, at udtrykket *”nedværdiges”* kan finde anvendelse, hvis der f.eks. er tale om en tegning eller udtalelse, som ikke er forhånende, men hvor en gruppes udseende, egenskaber m.v., bliver omtalt på en sådan måde, at det har en nedsættende karakter.¹⁴⁸

Af retspraksis kan henvises til TfK 2020.429 V, som er beskrevet ovenfor. Det er igen her ikke et krav, at gruppen reelt har følt sig nedværdiget.¹⁴⁹ Det kan være svært at sondre mellem trues, forhånes og nedværdiges, og det antages også efter forarbejderne, at de *”[...] i praksis vil blive fortolket som omfattende i det væsentlige samme område.”*¹⁵⁰

For at være omfattet af bestemmelsen skal udtalelsen eller meddelelsen ifølge forarbejderne have en vis grovhed, og forhold af ringe grovhed bør derfor ikke anses for omfattet.¹⁵¹ Dette hænger sammen med hensynet til ytringsfriheden, hvortil bestemmelsen skal fortolkes i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og grundlovens § 77. Bestemmelsen må således fortolkes snævert.¹⁵²

¹⁴² Bilag 8, punkt 4.1.4.

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Det danske sprog og litteraturselskab, *Den Danske Ordbog: forhånes*, 2022

¹⁴⁵ KBET nr. 553/1969, s. 27

¹⁴⁶ Bilag 8, punkt 4.1.4.

¹⁴⁷ Det danske sprog og litteraturselskab, *Den Danske Ordbog: nedværdiges*, 2022

¹⁴⁸ KBET nr. 553/1969, s. 27

¹⁴⁹ Bilag 8, punkt 4.1.4.

¹⁵⁰ KBET nr. 553/1969, s. 27

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Elholm et al., *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 618

Bestemmelsen sigter på at ramme udtalelser, der går ud på, at gruppen generelt mangler værdi som mennesker.¹⁵³ Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gruppen sammenlignes med dyr eller sygdomme.

Eksempler på dette kan ses i TfK 2019.45 V, hvor tiltalte betegnede en gruppe, som “*sorte abekatte*”, og i U 1999.296 V, hvor tiltalte i et interview udtalte, at “[d]e sorte breder sig alle steder. Det er ligesom en kræftsygdom”. I begge tilfælde blev de tiltalte dømt efter strfl. § 266 b for forhånende og nedværdigende udtalelser.

Et andet eksempel er usaglige, generaliserende påstande om grov kriminalitet og umoral.¹⁵⁴

I TfK 2018.901 V havde tiltalte udtalt, at “[...] *homoseksualitet er unaturligt. Det er ligesom at dyrke sex med dyr*”, og at “[f]or os er det ligesom at være pædofil”. I U 2014.73 V havde tiltalte i en blog skrevet: “*For jeg mener også, jeg er meget overbevist om, at muslimske mænd i meget stort omfang verden over både voldtager, mishandler og slår deres døtre ihjel*”. I dommene var der tale om så grove ytringer, at de var omfattet af bestemmelsen.

Af hensyn til ytringsfriheden er nogle udtalelser, som ellers vil være omfattet af strfl. § 266 B, straffri. Af forarbejderne fremgår det, at videnskabeligt fremsatte teorier falder uden for bestemmelsen.¹⁵⁵ Det samme gør sig gældende ved udtalelser, der er led i en saglig debat eller udtalelser i massemedierne af journalister og redaktører, når det har karakter af saglig reportage.¹⁵⁶

Herudover har politikere en særlig vidtgående ytringsfrihed, når det drejer sig om kontroversielle samfundsanliggender.¹⁵⁷ Det fremgår endvidere af retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i forhold til artikel 10, at ytringsfrihed for politikere har en forhøjet beskyttelse.¹⁵⁸ Den er dog ikke absolut, og der må foretages en vurdering i hver enkelt sag. I U 2000.2234 H havde tiltalte, som var politiker, gennem sine udtalelser “[...] *lagt alle her i landet boende muslimer for had på grund af deres tro og oprindelse, og at udtalelserne således havde været groft forhånende og nedværdigende overfor denne befolkningsgruppe*”. Hensynet til den vidtgående ytringsfrihed kunne her ikke legitimere udtalelserne, og tiltalte blev derfor dømt for overtrædelse af strfl. § 266 b, stk. 1.

Den sidste betingelse er, at handlingen skal ske som følge af forurettedes race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika.

Beskyttelsen af **seksuel orientering** blev indsat i strfl. § 266 b ved lov nr. 357/1987. Først i 2022 blev kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika indsat i strfl. § 266 b's ordlyd, jf. nærmere herom nedenfor. Det skal her vurderes, hvad begrebet “*seksuel orientering*” dækker over, også inden indførelsen af disse grupper i bestemmelsens ordlyd.

¹⁵³ Bilag 8, punkt 4.1.4.

¹⁵⁴ Elholm et al., *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 616

¹⁵⁵ KBET nr. 553/1969, s. 28

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Elholm et al., *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 616

¹⁵⁸ Bilag 8, punkt 4.3.1.

Ud fra den gængse forståelse af begrebet ”*seksuel orientering*”, vil det normalt forstås som en persons ”[...] *vedvarende seksuelle tiltrækningsmønster baseret på, hvem man forelsker sig i og bliver seksuelt tiltrukket af*”¹⁵⁹ – det kan være samme, modsatte, flere eller ingen køn. Således dækker begrebet over homoseksualitet, heteroseksualitet og biseksualitet.

Transkønnede personer vil dermed ud fra en ren ordlydsfortolkning ikke været dækket af begrebet og er dermed ikke beskyttet i strfl. § 266 b.

Det fremgår af forarbejderne, i hvilken seksuel orientering blev indsat som et beskyttet karakteristikum, at hensigten netop var at dække især homoseksualitet. Det fremgår således, at beskyttelsen skulle indsættes i et forsøg på at homoseksuelle skulle ”[...] *få samfundets accept af deres livsform*”.¹⁶⁰ Dette understreges af, at forslagsstiller tog udgangspunkt i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiskes synspunkter ved fremsættelsen af forslaget.¹⁶¹

Begrebet afgrænses negativt i forarbejderne til kun at omfatte lovlige former for seksuel adfærd. Dermed omfatter begrebet f.eks. ikke seksuel omgang med børn.¹⁶²

Forarbejderne kommer imidlertid også med eksemplet ”*transvestisme*” som et område, der skulle være dækket af begrebet ”*seksuel orientering*”.¹⁶³ Begrebet transvestisme overlapper med begrebet transkønnethed, og anses af LGBT+-miljøet i dag for forældet.¹⁶⁴

Der har således ved indførelsen af lovforslaget været lagt op til en bred forståelse af begrebet ”*seksuel orientering*”, der også omfatter kønsidentitet og kønsudtryk. Dermed vil en tænkt situation, hvor en heteroseksuel mand går i (hvad der af samfundet betragtes som) dametøj – og af den grund udsættes for hadefulde ytringer – være dækket af begrebet ”*seksuel orientering*” i strfl. § 266 b ifølge forarbejderne.

Der er ikke meget praksis på området,¹⁶⁵ men dom afsagt af Københavns Byret d. 24. oktober 2013¹⁶⁶ bør nævnes i denne forbindelse. Dommen vedrører strfl. § 81, nr. 6, men medtages her, da den illustrerer forståelsen af ”*seksuel orientering*”.

Sagen vedrørte tiltalte (T), der fulgte efter forurettede (F) hen ad gaden og slog F bagfra med en gummihammer. Retten lagde til grund, at der ikke havde været forudgående kontakt mellem T og F, men at T havde bemærket, at F var en mand, der var både sminket og klædt som en kvinde. Retten udtaler dermed, at: ”*Retten finder det bevist, at tiltalte udøvede volden mod [F] fordi denne var sminket og klædt som en kvinde, og således på baggrund af den pågældendes seksuelle orientering, jf. straffelovens § 81, nr. 6*”. Gerningspersonen blev derfor dømt for grov vold, jf. strfl. § 245, med strafskærpelse efter (blandt andet) § 81, nr. 6.

I denne dom er der dermed ikke taget stilling til forurettedes seksuelle orientering, men udelukkende hjemlet strafskærpelse med grundlag i, at forurettede udtrykker sig som en kvinde

¹⁵⁹ LGBT+ Danmark, *LGBT Ordbog: Seksuel orientering*, 2021

¹⁶⁰ FT 1986-87 (1. samling), Tillæg A, sp. 4176

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ LGBT+ Danmark, *LGBT Ordbog: Transvestisme*, 2021. I det følgende anvendes derfor begrebet transkønnethed

¹⁶⁵ FT 2021-22, tillæg A, L18 (lovforslag som fremsat), s. 14

¹⁶⁶ AM 2013.10.24 B2 fra Anklagemyndighedens Vidensbase

via påklædning og sminke, men ligner en mand. Denne sag taler således i samme retning som forarbejderne – hen mod en bred forståelse af begrebet ”seksuel orientering” således at en større gruppe er beskyttet i strfl. § 266 b.

Der er ved lov nr. 2591/2021 sket en ændring af bestemmelsens ordlyd, således at tre yderligere persongrupper nu er omfattet af beskyttelsen i strfl. § 266 b. Således indsattes **kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika** som beskyttede persongrupper i bestemmelsen.

Der lagdes ved lovforslagsarbejdet til grund, at beskyttelsen af ”transpersoner” og ”interkønnede” hidtil havde fulgt ”[...] *alene implicit af bemærkningerne til straffelovens [...] § 266 b, stk. 1.*”¹⁶⁷ Det anføres samtidig, at det er uafklaret, om kønskarakteristika hidtil har været dækket.¹⁶⁸ Dette understreger ovenstående vurdering af, at begrebet ”seksuel orientering” har skullet forstås bredere, end hvad en snæver ordlydsfortolkning lægger op til.

For at komme nærmere, hvad der er dækket med de nuværende betegnelser i loven, skal det afgøres, hvad der ligger i begreberne ”kønsidentitet”, ”kønsudtryk” og ”kønskarakteristika”. Dette gøres på baggrund af de overvejelser, der er medtaget i forbindelse med lovforslaget.

”Kønsidentitet” skal forstås som den enkeltes selvoplevede køn, dvs. ”*en persons indre og individuelle oplevelse af sit køn*”.¹⁶⁹ For transkønnede indebærer det, at kønsidentiteten i varierende grad ikke stemmer overens med det køn, de blev tildelt ved fødslen.¹⁷⁰

Hvor kønsidentitet går på det indre, er ”kønsudtryk” et begreb, der dækker det ydre. Eksempler herpå kan være valg af tøj, sminke, frisure, adfærd, bevægelser og tale.¹⁷¹ Den ovenfor omtalte dom afsagt af Københavns Byret d. 24. oktober 2013 må således i dag antages at ville være afgjort med strafskærpselse hjemlet i, at volden blev begået med baggrund i forurettedes kønsudtryk fremfor forurettedes seksuelle orientering.

Sidst skal begrebet ”kønskarakteristika” defineres. Kønskarakteristika dækker over ”[...] *de legemlige egenskaber, der kendetegner og differentierer kønnet*”.¹⁷² Det kan være – f.eks. – antallet af x-kromosomer, skægvækst eller hvilke indre og ydre kønsorganer man har. Begrebet kønskarakteristika er særligt relevant for interkønnede personer, hvorfor disse er særligt nævnt i lovforslaget.¹⁷³

Ved indførelsen af disse begreber i lovens tekst, er der sket en tydeliggørelse af hvilke persongrupper, der er beskyttet mod hadforbrydelser i straffeloven. Det er således ikke længere afgørende, om transkønnede personer kan anses for omfattet af begrebet ”seksuel orientering”, idet denne persongruppe utvivlsomt vil falde ind under kategorierne ”kønsidentitet” og/eller ”kønsudtryk”.

¹⁶⁷ FT 2021-22, tillæg A, L18 (lovforslag som fremsat), s. 14

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Ibid., s. 20

¹⁷⁰ LGBT+ Danmark, *LGBT Ordbog: Transkønnet*, 2021

¹⁷¹ FT 2021-22, tillæg A, L18 (lovforslag som fremsat), s. 20-21

¹⁷² Ibid., s. 21

¹⁷³ Ibid., s. 14

Det har også været en del af grundlaget for at foretage lovændringen at udrydde denne tvivl. Det fremgår af fremsættelsen af lovforslaget, at ”[n]år beskyttelsesgrundene ikke fremgår eksplicit af lovgivningen, kan den enkelte borger have svært ved at gennemskue sine rettigheder.”¹⁷⁴

Angående interkønnede personer og den hidtidige beskyttelse af kønskarakteristika er det som allerede nævnt blevet vurderet som ”uafklaret”,¹⁷⁵ om denne gruppe hidtil har været beskyttet som en del af begrebet ”seksuel orientering”. Vi har i forbindelse med denne afhandling ikke fundet indikationer på beskyttelse i hverken forarbejder, teori eller praksis. Beskyttelsen af denne persongruppe fremgår nu direkte af lovgivningen.

2.1.2. Det subjektive gerningsindhold

Subjektivt kræves forsæt, da andet ikke er hjemlet i strfl. § 266 b, jf. strfl. § 19, stk. 1. Strfl. § 266 b bliver fuldbyrdet ved fremsættelsen.¹⁷⁶ I det følgende foretages en kort redegørelse for, hvad forsæt er og de forskellige former for forsæt.

Forsæt handler grundlæggende om, hvad gerningspersonen har tænkt, da det er den onde vilje, man straffer.¹⁷⁷ Der er ingen definition i straffeloven af begrebet forsæt. I et forslag til ændringen af straffeloven havde regeringen defineret det som:

*“Forsæt foreligger, naar Gerningsmanden ved sin Handling vil hidføre, hvad der efter Loven kræves til Forbrydelsen, eller anser dennes Indtræden som en nødvendig eller overvejende sandsynlig Følge af Gerningen eller vel kun anser Forbrydelsens Indtræden som mulig, men vilde have handlet, selv om han havde anset den som sikker”.*¹⁷⁸

Man fandt definitionen overflødig under folketingsbehandlingen, men definitionen af forsætlæren blev anset for “i det hele stemmende med gældende Ret”,¹⁷⁹ og er det stadig.¹⁸⁰ Der anerkendes således i dag tre grader af forsæt: direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og dolus eventualis.

Til illustration af forsæts-begrebet kan henvises til dommen TfK 2018.135/2 V. I sagen havde tiltalte skrevet en nedsættende og forhånende kommentar på et opslag på Facebook, som han havde troet var i en lukket gruppe. Landsretten kom her frem til, at tiltalte ikke havde forsæt. Dette da tiltalte “[...] troede at udtalelsen var fremført i en lukket gruppe på Facebook, og at han slettede kommentaren, da han fandt ud af, at alle hans venner på Facebook kunne læse den”, og “[h]an overvejede ikke, om hun [hende der delte opslaget] kunne dele det med andre [...]”. Tiltalte blev således frifundet, som følge af manglende forsæt.

2.1.2.1. Direkte forsæt

Direkte forsæt er det højeste grad af forsæt. Man taler undertiden om, at gerningspersonen har haft direkte hensigt til at forårsage forbrydelsen, dvs. opfylde det objektive gerningsindhold i

¹⁷⁴ Ibid., s. 5

¹⁷⁵ Ibid., s. 14

¹⁷⁶ Elholm et al., *kommenteret straffelov*, 2022, s. 618

¹⁷⁷ Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 69

¹⁷⁸ RT 1924-25 (1. samling), tillæg A, sp. 3153

¹⁷⁹ Ibid., sp. 3284

¹⁸⁰ Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 69

bestemmelsen.¹⁸¹ Såfremt gerningspersonen har kendskab til, at vedkommende med sine handlinger opfylder det objektive gerningsindhold i loven, må dette ligestilles med vilje/hensigt.¹⁸² Følgerne af gerningspersonens handling er også omfattet af direkte forsæt.¹⁸³ Et eksempel kunne være, hvis gerningspersonen vil slå en person ihjel ved at køre en bus ud over en bro. I dette tilfælde vil forsættet også omfatte de andre personer i bussen.

Gerningspersonen skal således ved fremsættelsen have haft til hensigt at begå den kriminelle handling, for at direkte forsæt kan statueres.

2.1.2.2. Sandsynlighedsforsæt

Der er tale om sandsynlighedsforsæt, når gerningspersonen anser det som overvejende sandsynligt, at følgen vil indtræde uden at direkte have søgt at opnå følgen.¹⁸⁴ Gerningspersonens hensigt er således ikke afgørende. Det afgørende er i stedet, om gerningspersonen har indset, at der var overvejende sandsynlighed for, at forbrydelsen vil indtræde – f.eks. hvis man skyder en, at det er overvejende sandsynligt, at vedkommende vil dø af skuddet. Der er i dag enighed i teorien om, at en sandsynlighed på over 50 %, er nok til at statuere sandsynlighedsforsæt.¹⁸⁵

Det skal her bemærkes, at det ikke er den objektive sandsynlighed, der er afgørende, men gerningspersonens egen opfattelse af sandsynligheden, jf. U 1989.187 H, hvor Højesteret bekræfter, at "[...] *det er afgørende, om tiltalte måtte anse følgen for overvejende sandsynlig.*" Der kan således være momenter der taler for, at gerningspersonen har anset følgen som overvejende sandsynlig, f.eks. hvis gerningspersonen har en særlig fagkundskab på området. Det nævnes i teorien, at det dog ikke er en forudsætning, at der reelt er foretaget en sandsynlighedsafvejning.¹⁸⁶

2.1.2.3. Dolus eventualis

Hvis gerningspersonen ikke har anset følgen som overvejende sandsynlig, kan man overveje eventualitetsforsættet, dolus eventualis. Dolus eventualis er, hvor man ikke har haft direkte hensigt eller anset følgen for overvejende sandsynlig, men stadig anset følgen som mulig.¹⁸⁷

Der findes to opfattelser af dolus eventualis: det hypotetiske eventualitetsforsæt og den positive indvilgelsesteori.

Det hypotetiske eventualitetsforsæt lægger sig op af forslaget til ændringen af straffeloven, hvor man "[...] *vel kun anser Forbrydelsens Indtræden som mulig, men vilde have handlet, selv om han havde anset den som sikker.*"¹⁸⁸ Der skal således være under 50 % sandsynlighed for, at forbrydelsen vil indtræde, men man vil have handlet, selvom man havde vidst, at den ville indtræde.

¹⁸¹ Ibid., s. 70

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ibid., s. 71

¹⁸⁴ Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 71

¹⁸⁵ Ibid., s. 72

¹⁸⁶ Ibid., s. 73

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ RT 1924-25 (1. samling), tillæg A, sp. 3153

Det hypotetiske eventualitetsforsæt er blevet kritiseret i teorien, blandt andet da man ikke vurderer, hvad gerningspersonen har tænkt, men hvad der havde foregået i gerningspersonens hoved under andre omstændigheder.¹⁸⁹ Derudover er det nævnt i teorien, at det hypotetiske eventualitetsforsæt skaber meget stor bevisusikkerhed, da det ligeledes er svært at statuere, hvad gerningspersonen ville have tænkt eller ikke tænkte.¹⁹⁰

Den positive indvilligelsesteori fokuserer på, hvad gerningspersonen faktisk tænkte. Waaben definerer den således:

*”Den der har set et gerningsmoment eller en følge som en mulighed anses som forsætligt handlende, såfremt han, idet han indså muligheden, psykologisk har forholdt sig godkendende eller accepterende til det mulige for det tilfælde, at det måtte være den faktiske sammenhæng eller blive den faktiske følge”.*¹⁹¹

Det afgørende i forhold til at statuere positiv indvilligelse er, om gerningspersonen har indset gerningsmomentet eller følgen som mulig (under 50 % sandsynlighed), og at vedkommende har forholdt sig accepterende overfor dette. Såfremt gerningspersonen har tænkt, at følgen ikke vil indtræde, er der alene tale om bevidst uagtsomhed.¹⁹²

Et eksempel kan ses i U 1918.946 H. I sagen kastede en snedker en tændstik over skulderen i sit træværksted, imens han sagde ”ske, hvad der vil”. Huset brændte efterfølgende ned. I sagen havde snedkeren forholdt sig accepterende til, at huset kunne brænde ned, og blev derfor dømt for forsætlig brandstiftelse.

Både hypotetisk eventualitetsforsæt og positivt indvilligelsesforsæt må antageligt betragtes som en del af dansk ret.¹⁹³ Højesteret har udtalt, at man generelt må udvise forsigtighed ved brugen af *dolus eventualis*, jf. U 1992.455 H. Der er dog en tendens til, at den bliver hyppigere anvendt.¹⁹⁴

2.2. Ærekrænkelser – straffelovens § 267

I dette afsnit følger en retsdogmatisk analyse af strfl. § 267 om ærekrænkelser.

Strfl. § 267 lyder som følger:

*“Den, der fremsætter eller udbreder en udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling, der er egnet til at krænke nogens ære, straffes for ærekrænkelse med bøde eller fængsel indtil 1 år, jf. dog §§ 268 og 269”*¹⁹⁵

Således kriminaliserer bestemmelsen at fremsætte eller udbrede en udtalelse eller anden meddelelse eller foretage en handling, der er egnet til at krænke nogens ære.

¹⁸⁹ Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 74

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹ Langsted og Waaben, *Strafferettens almindelige del*, 2015, s. 175

¹⁹² Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 74

¹⁹³ Langsted og Waaben, *Strafferettens almindelige del*, 2015, s. 175

¹⁹⁴ Lund Madsen, *strafferet 1*, 2020, s. 76

¹⁹⁵ LBK nr. 1851/2021. Bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 1719/2018.

Bestemmelsen tager ikke afsæt i en beskyttet personkreds, men dækker alle personer, hvis gerningsindholdet er opfyldt. Også juridiske personer såvel som afdøde personer kan være omfattet af bestemmelsen.¹⁹⁶

Er ærekrænkelsen tilstrækkelig grov, kan strafferammen stige til 2 års fængsel, jf. strfl. § 268.

2.2.1. Relevans for hadforbrydelser

Ovenfor er strfl. § 266 b gennemgået med henblik på at beskrive, hvordan den beskytter LGBTI-personer. Strfl. § 266 b er indført med henblik på at beskytte udvalgte persongrupper, som kan anses for særligt udsatte og dermed særligt beskyttelsesværdige, når det kommer til hadefuld tale.

Det er en betingelse for, at strfl. § 266 b finder anvendelse, at den hadefulde tale sker enten ”offentligt” eller ”med forsæt til udbredelse til en videre kreds”. Der kan derfor forekomme tilfælde, hvor der udtales hadefuldt, men uden at kravet om offentlighed er opfyldt. I sådanne tilfælde, kan det være relevant at overveje, om strfl. § 267 om ærekrænkelser kan samle disse tilfælde op og af den vej yde en beskyttelse af LGBTI-personer.

Nedenfor analyseres strfl. § 267’s objektive gerningsindhold. Analysen fokuserer på de elementer, der er relevante for at besvare denne afhandlings problemformulering. Således er der ikke medtaget store dele af de for § 267’s område fortolkningsmæssige overvejelser i relation til ytringsfriheden. Der søges således ikke at give et fuldt billede af § 267’s anvendelsesområde, men en vurdering af dens relevans i forbindelse med hadefuld tale. Dernæst følger en kort redegørelse for bestemmelsens subjektive gerningsindhold.

2.2.2. Det objektive gerningsindhold

2.2.2.1. Ad 1) Fremsættelse eller udbredelse

Strfl. § 267 rammer den, der ”fremsætter eller udbreder” en udtalelse eller lignende. Således kriminaliseres både at fremsætte egne udtalelser om den fornærmede og at udbrede andres udtalelser.

Strfl. § 267 finder anvendelse i forbindelse med offentliggjorte udtalelser i f.eks. avisartikler eller andre medier. I praksis er det i høj grad disse offentliggjorte udtalelser, bestemmelsen dækker. De ytringer, der omhandler udbredelse til en videre kreds er for LGBTI-personers vedkommende dækket af strfl. § 266 b, jf. ovenfor.

Strfl. § 267 dækker imidlertid også udtalelser, der er fremsat kun overfor den fornærmede part, f.eks. under fire øjne.¹⁹⁷ Imidlertid vil udbredelse af ”andres” udtalelser ikke være strafbart i den situation, hvis det sker ved en neutral gengivelse af det ærekrænkende indhold – denne gengivelse kan dog være strafbar, hvis udbredelsen sker til en flerhed af personer.¹⁹⁸

Derudover falder såvel ærekrænkende fremsættelser og udtalelser udenfor bestemmelsens anvendelsesområde, når de sker til en ”snæver, fortrolig kreds”.¹⁹⁹ Som eksempel nævnes i forarbejderne den nærmeste familie eller en lille arbejdsplads.²⁰⁰ Fra praksis kan nævnes U 2012.11 Ø, hvor B til en konfirmationsfest havde talt med C. I denne samtale havde han efter

¹⁹⁶ Elholm et. al.: *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 626

¹⁹⁷ KBET 1912, sp. 241

¹⁹⁸ FT 2018-19 (1. samling), tillæg A, L20 (lovforslag som fremsat), s. 21

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Ibid.

C's mening udtalt sig ærekrænkende om C's far. Landsretten nåede frem til, at allerede fordi der var tale om en privat samtale, og at B ikke burde have forudset, at samtalen ville komme videre til A, var forholdet ikke omfattet af strfl. § 267.

2.2.2.2. Ad 2) Udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling

Bestemmelsen omfatter alle ytringer, hvad enten de er fremsat skriftligt eller mundtligt. Der er ingen begrænsninger, når det kommer til ytringens form. F.eks. kan beskyldninger og fornærmelser anses for omfattet.²⁰¹

Omfattede ytringer kan både være en konkret påstand, der kan anses for ærekrænkende, herunder falske beskyldninger om strafbare forhold. Som eksempel herpå kan nævnes U 2010.1496 V, der vedrørte en arbejdsplads. 13 af de ansatte på arbejdspladsen sendte et samlet brev til ledelsen. I brevet stod der blandt andet, at en kollega havde begået dokumentfalsk. Da kollegaen ikke havde begået dokumentfalsk, ansås de 13 ansatte for at have krænkede vedkommendes ære. De blev derfor dømt efter strfl. § 267.

Også ytringer, der mere generelt kan anses for hånende overfor den fornærmede, kan være omfattet af bestemmelsen.²⁰² I FED 2006.283 havde to personer kaldt den forurettede for henholdsvis "*neurotisk*" og "*a nasty slick boy*" på et forum for et ungdomsparti. Landsretten fandt i den konkrete situation disse betegnelser ærekrænkende overfor forurettede. Gerningspersonerne blev derfor dømt efter strfl. § 267.

Udover ytringer, kriminaliserer bestemmelsen også "*handlinger*". Dette må antages at udvide beskyttelsen. I forarbejder nævnes det at spytte på nogen som et eksempel på en handling, der efter de konkrete omstændigheder kan være ærekrænkende.²⁰³ Det var f.eks. tilfældet i U 2003.1905 Ø (dissens), hvor gerningspersonen spyttede på forurettede fra en afstand af ca. halvanden meter. Retten fandt, at dette konkrete forhold skulle henføres under strfl. § 267 fremfor strfl. § 244 om simpel vold.

Således er en bred vifte af ytringer, udtalelser og handlinger omfattet af bestemmelsen. Det afgørende i bestemmelsen er imidlertid, om ytringen eller handlingen er egnet til at krænke forurettedes ære, jf. lige nedenfor.

2.2.2.3. Ad 3) Egnet til at krænke nogens ære

Bestemmelsen tager sigte på at beskytte andres "*ære*". Ved ære skal forstås såvel den pågældendes selvagtelse som dennes omdømme.²⁰⁴ Det vil altså sige at både personens egen æresfølelse samt det ry, vedkommende har eller måtte ønske at opretholde, er beskyttet af bestemmelsen.

Bestemmelsen kommer kun i spil, hvis de foretagne udtalelser eller handlinger er "*egnet til at krænke*" den andens ære. Det afgørende er ikke, hvorvidt der konkret er sket en krænkelse, men om den generelt må anses for egnet hertil.²⁰⁵ Det sker således i et vist omfang en objektiv bedømmelse af, hvorvidt udtalelsen er egnet til at krænke uden hensyntagen til, om der konkret og subjektiv er oplevet en krænkelse. Der tages dermed hensyn til de konkrete omstændigheder

²⁰¹ Ibid., s. 58

²⁰² Ibid.

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ Ibid.

²⁰⁵ Ibid.

i sagen, men ikke til, om udtalelsen er sagt eller handlingen er gjort mod en person, der er særligt nærtagende²⁰⁶ – hvis det ikke ud fra en generel vurdering ville anses for krænkende.

Ovenstående sager viser, at det kan anses for ærekrænkende at blive kaldt "*neurotisk*" og "*a nasty slick boy*", jf. FED 2006.283. Det fremgår, at der var tale om en konkret vurdering i sagen. Det samme er tilfældet i ovenstående U 2010.1496 V, hvor en beskyldning om dokumentfalsk var egnet til at krænke den pågældende medarbejders ære.

2.2.3. Straffri ærekrænkelser – rimelighedsvurdering efter strfl. § 269

Ærekrænkelser omfattet af strfl. § 267 kan være straffri, når betingelserne i strfl. § 269 er opfyldt, jf. strfl. § 267, sidste led. Straffriheden beror dermed på en rimelighedsvurdering.

Strfl. § 269 fik sin nuværende ordlyd og indhold ved lov nr. 1719/2018. Denne ændring blev lavet med henblik på at afspejle afvejningen mellem EMRK artikel 8 om retten til privatliv og artikel 10 om retten til ytringsfrihed, der foretages af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.²⁰⁷ Dermed skal en tilsvarende vurdering foretages i dansk ret.

Det indebærer altså en afvejning i den konkrete sag mellem krænkelsen af forurettedes ære, person og rygte overfor gerningspersonen ytringsfrihed. Afvejningen skal anvendes til at vurdere, om der kan pålægges ansvar for ærekrænkende ytringer uden at krænke gerningspersonens ytringsfrihed.²⁰⁸

2.2.4. Det subjektive gerningsindhold

Der kræves forsæt, jf. strfl. § 19, for at straffe en person for at fremsætte eller udbrede ærekrænkende udtalelser.²⁰⁹

Forsæt kræves dermed også til, at udtalelsen krænker pågældendes ære. Der kan således være mangel på forsæt, hvis den, der udtaler sig, ikke har haft forståelse for, hvordan ytringerne ville blive modtaget.²¹⁰ Et andet eksempel kan være, hvis vedkommende fejlagtigt har udbredt en ufærdig tekst, der indeholder ærekrænkende udtalelser.²¹¹

Der henvises i øvrigt til del II, afsnit 2.1.2., for nærmere om forsæt.

2.3. Strafskærpelse ved forbrydelser begået med hadmotiv – straffelovens § 81, nr. 6

Vi har ovenfor gennemgået gerningsindholdet i både strfl. § 266 b om hadefulde ytringer samt redegjort for, hvor strfl. § 267 om ærekrænkende udtalelser kan blive relevant i beskyttelsen af LGBTI-personer mod hadefulde ytringer. For at få det fulde billede af den strafferetlige regulering af hadforbrydelser, skal strfl. § 81, nr. 6 gennemgås. Vi vil først redegøre overordnet for strfl. § 81's funktion og placering i straffeloven. Derefter vil vi dykke nærmere ned i en analyse af, hvad strfl. § 81, nr. 6 beskytter.

²⁰⁶ Elholm et. al.: *Kommenteret straffelov*, 2022, s. 625

²⁰⁷ FT 2018-19 (1. samling), tillæg A, L20 (lovforslag som fremsat), s. 61

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Ibid., s. 21

²¹⁰ Ibid.

²¹¹ Ibid.

2.3.1. Generelt om straffelovens § 81

Strfl. § 81 er en del af bestemmelserne i straffeloven angående straffens fastsættelse (straffelovens kapitel 10).

Både strfl. §§ 81 og 82 supplerer **strfl. § 80**. Strfl. § 80 udgør en generel regel om vægtningen af hensyn, der skal inddrages ved straffens fastsættelse. Strfl. § 82 oplister en række omstændigheder, der i almindelighed skal anses for ”*formildende*” ved strafudmålingen. Strfl. § 81 oplister en række omstændigheder, der i almindelighed skal anses for ”*skærpende*” omstændigheder ved strafudmålingen.²¹²

Strfl. § 81 har dermed ikke et selvstændigt gerningsindhold, men hjemler strafskærpelse ved overtrædelse af andre bestemmelser i enten straffeloven eller særlovgivningen, jf. strfl. § 2. Således oplister strfl. § 81 en række omstændigheder, der i almindelighed medfører strafskærpelse ved strafudmålingen i bestemmelsens nr. 1-14. Det fremgår direkte af forarbejderne, at listen ikke er udtømmende.²¹³ Andre hensyn i en konkret sag vil dermed også kunne tillægges skærpende betydning.

2.3.2. Nærmere om nr. 6

I det følgende foretages en analyse af bestemmelsens nr. 6, som er relevant for denne afhandling. Den er sammen med nr. 2-5 at anse for omfattende generelle forhold, der medvirker, at ”[...] *gerningens strafværdighed forøges*”.²¹⁴ Den lyder som følger:

*”Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som skærpende omstændighed,
[1)-5) ...]*

*6) at gerningen helt eller delvis har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika eller lignende
[7)-14) ...]”*

Strfl. § 81, nr. 6 hjemler strafskærpelse, når der begås en forbrydelse, som er begrundet i et hadmotiv til en af de nævnte persongrupper. Sammen med strfl. § 266 b udgør strfl. § 81, nr. 6 således det primære grundlag for straf af hadforbrydelser i Danmark.

Det skal bemærkes, at det ikke er et krav for anvendelse af paragraffen, at den beskyttede gruppe forhånes, trues eller nedværdiges på grund af dens karakteristika,²¹⁵ som det er tilfældet ved strfl. § 266 b. Det er tilstrækkeligt, at forbrydelsen har haft baggrund i forurettedes særlige karakteristika.

Strfl. § 81, nr. 6 er som allerede nævnt en strafskærpende omstændighed uden selvstændigt gerningsindhold. Bestemmelsen er således ganske bred, idet den knytter sig til enhver overtrædelse af straffeloven eller særlovgivningen.²¹⁶ Det indebærer, at den i praksis anvendes i relation til en flerhed af straffelovsovertrædelser.

Således kan det nævnes, at der er dømt for strafskærpelse efter strfl. § 81, nr. 6, da et drabsforsøg havde baggrund i forurettedes nationalitet, jf. TfK 2010.847 Ø. Strfl. § 81, nr. 6 er også

²¹² FT 2003-04, Tillæg A, L99 (lovforslag som fremsat), s. 3321

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ Ibid., s. 3322

²¹⁶ Ibid.

kommet i spil i forbindelse med tilskyndelse til vold på Facebook i TfK 2021.69/2 Ø. Voldstilskyndelsen havde her baggrund i ofrenes etniske oprindelse.

Den straffeskærpende omstændighed kan ifølge forarbejderne også anvendes i tilfælde af økonomisk kriminalitet.²¹⁷ Der nævnes det eksempel, at gerningspersonen stjæler penge med henblik på at støtte en racistisk organisation, som vedkommende er medlem af.

I det følgende gennemgås først, hvad der kan indikere et hadmotiv, således at strfl. § 81, nr. 6 finder anvendelse. Dernæst foretages en analyse af den beskyttede personkreds efter bestemmelsen. Herefter analyseres betydningen af, at et hadmotiv foreligger *”helt eller delvist”*.

2.3.2.1. Indikationer på hadmotiv

For at straffeskærpelsen træder i kraft, skal der foreligge et hadmotiv. Det skal derfor i dette afsnit vurderes, hvad der skal til for, at en forbrydelse anses for at have baggrund i den pågældende persongrupperes karakteristika.

Fra retspraksis kan henvises til dom afsagt af Københavns Byret d. 12. november 2007.²¹⁸ Sagen vedrørte to mænd (A og B), der udøvede vold mod to personer (C og D), der kom gående sammen på gaden. A henvendte sig til C med spørgsmål om, hvorvidt C var bøsse. C svarede bekræftende, hvorefter A gav ham to knytnæveslag i ansigtet samt spark på hånd og ben. A blev idømt tre måneders fængsel for brud på strfl. § 244. Af dommen fremgår det, at *”[d]et er anset for skærpende, at volden havde baggrund i forurettedes seksuelle orientering, jf. herved straffelovens § 81, nr. 6”*.

I denne sag var det tilstrækkeligt til at statuere hadmotiv efter strfl. § 81, nr. 6 at den forudgående kontakt omhandlede forurettedes seksuelle orientering.

Denne sag har imidlertid vedrørt vold mod en LGBTI-person, hvor gerningspersonen og forurettede ikke har et forudgående kendskab til hinanden. Med andre ord var der ikke i sagen indikationer på, at konflikten udsprang af andet end hadmotivet. Hvad der skal til for at indikere hadmotiv i sager, hvor der er en sideløbende konflikt, er et spørgsmål for sig, se nedenfor i afsnit 2.3.2.3. angående helt eller delvist hadmotiv.

Om andre indikationer på hadmotiv kan henvises til Rigsadvokatmeddelelsen om hadforbrydelser. Denne nævner en række eksempler på, hvad der kan anses for at indikere et hadmotiv.²¹⁹ Det kan, udover verbale tilkendegivelser, være særligt tilhørsforhold til en forening, der har homo- eller transfobiske synspunkter.²²⁰ Det kan også være, at hændelsen er sket på et gerningssted, der må anses for *”almindeligt kendt”* som mødested for personer med LGBTI-identitet.²²¹

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 2, s. 11 – Sag nr. 6

²¹⁹ Bilag 8, afsnit 4.6.1.

²²⁰ Ibid.

²²¹ Ibid., s. 28

2.3.2.2. Den beskyttede personkreds efter straffelovens § 81, nr. 6

Strfl. § 81, nr. 6 har fra dens indførelse sigtet på at beskytte samme persongruppe som strfl. § 266 b. Det fremgår derfor også af forarbejderne til loven, at fortolkning af persongruppen efter strfl. § 81, nr. 6 skal ske i lyset af strfl. § 266 b.²²²

Persongruppen er analyseret ovenfor i afsnit 2.1.1.3. Der henvises dertil for forståelse af, hvad begreberne seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika dækker over.²²³

Det skal kort bemærkes, at der er en enkelt forskel i ordlyden på strfl. §§ 266 b og 81, nr. 6. De oplyste baggrunde i strfl. § 81, nr. 6 omfatter også "*eller lignende*", hvilket ikke er tilfældet i strfl. § 266 b.

En juridisk læsning af ordene **eller lignende** i en lovtekst vil som regel pege på, at de oplyste grunde ikke er udtømmende. Det kan derfor overvejes, om strfl. § 81, nr. 6 også omfatter øvrige anti-diskriminationsgrunde, f.eks. diskrimination på grund af alder. Det er omvendt blevet anført i teorien, at ordene "*eller lignende*" muligvis skal læses i sammenhæng med den sidstnævnte grund.²²⁴ Således at "*seksuel orientering eller lignende*" var en omfattet persongruppe, og af den vej dækkede blandt andet kønsidentitet, herunder transpersoner.

Ordene er imidlertid stadig at finde i lovteksten efter indførelsen af "*kønsidentitet*", "*kønsudtryk*" og "*kønskarakteristika*" som beskyttede grupper. Derudover antages transpersoner også at være beskyttet af strfl. § 266 b, uanset at denne formulering ikke er at finde i denne paragraf. Der er derudover ikke i forarbejderne indikeret, at der skulle være en kobling til seksuel orientering. Tværtimod læses bestemmelsen af Justitsministeriet som ikke-udtømmende.²²⁵

Det må således antages, at bestemmelsen ikke er udtømmende, jf. ordene "*eller lignende*". Dette stemmer også overens med, at andre hensyn kan tages i betragtning ved strafudmåling end de i strfl. §§ 81 og 82 nævnte, jf. ovenfor afsnit 2.3.1.

2.3.2.3. Helt eller delvist hadmotiv

Ved lov nr. 2591/2021 blev ordlyden af strfl. § 81, nr. 6 ændret, så det nu fremgår heraf, at hadforbrydelsen både kan være helt eller delvist motiveret af had. Det skal i dette afsnit vurderes, om der herved er tiltænkt en ændring af retstilstanden på området.

Tidligere fremgik det ikke af ordlyden, at det var tilstrækkeligt for brug af strafskærpelsen, at forbrydelsen havde et delvist hadmotiv. Det fremgik imidlertid af forarbejderne, at bestemmelsen allerede inden lovændringen tog sigte på både de tilfælde, hvor motivet er helt såvel som delvist motiveret af had.²²⁶

Som eksempel fra retspraksis kan nævnes dom afsagt af Retten i Herning d. 3. december 2007.²²⁷ I denne sag dømtes gerningspersonen for vold efter strfl. § 244. Tiltalte havde henvendt sig til forurettede, spurgt om vedkommende var bøsse, opfordret vedkommende til at

²²² FT 2003-04, Tillæg A, L99 (lovforslag som fremsat), s. 3322

²²³ Ved lov nr. 2591/2021 blev disse persongrupper også indsat i strfl. § 81, nr. 6

²²⁴ Garly Andersen og Nour, *Hadforbrydelser i Danmark – vejen til en effektiv beskyttelse*, 2011, s. 53

²²⁵ FT 2021-22, tillæg A, L18 (lovforslag som fremsat), s. 14

²²⁶ FT 2003-04, Tillæg A, L99 (lovforslag som fremsat), s. 3322

²²⁷ Baseret på Rigsadvokatens referat, jf. bilag 2, s. 10 – Sag nr. 3

kysse sig og herefter nikket vedkommende en skalle. Det ansås i sagen for bevist, at voldsudøvelsen ”i hvert fald delvist” var motiveret af forurettedes seksuelle orientering. Retten henviste på baggrund heraf til strafskærpelse efter strfl. § 81, nr. 6.

Denne dom afspejler således fortolkning af strfl. § 81, nr. 6 i overensstemmelse med forarbejderne, hvorefter delvist hadmotiv er tilstrækkeligt til at anvende strafskærpelsen allerede inden ændringen af lovens ordlyd.

Det fremgår ydermere af ændringsforslaget, at indskrivning af ordene ”helt eller delvist” ikke er sket med henblik på at ændre den nuværende retstilstand. Det skal blot ses som en ”[...] tydeliggørelse af, at hadforbrydelser kan være delvist motiverede af de i § 81, nr. 6, nævnte forhold.”²²⁸ Justitsministeriet ligger således i overensstemmelse med ovenstående til grund, at der efter praksis også kunne ske strafskærpelse i disse situationer inden lovændringen.

Således peger såvel praksis som forarbejder i retning af, at der ved indførelse af ordene ”helt eller delvist” i bestemmelsens ordlyd ved lov nr. 2591/2021 er sket en kodificering af hvad, der allerede gjorde sig gældende på området.

Uanset ovenstående, skal det bemærkes, at indførelsen af ”helt eller delvist” i ordlyden var foranlediget af et **borgerforslag**. Med borgerforslaget fulgte et notat, der angav at ”[h]adforbrydelser med et delmotiv retsforfølges ikke i tilstrækkelig grad i nuværende praksis.”²²⁹ Blandt andet dommen U 2008.65 Ø er blevet fremhævet i medierne, som et eksempel på, at praksis ikke idømmer strafskærpelse i sager med et delvist hadmotiv.²³⁰ Sagen gennemgås derfor herunder.

Sagen vedrørte overtrædelse af strfl. § 119, stk. 1 om vold mod en tjenestemand i funktion.²³¹

Byretten lagde i sagen til grund, at tiltalte T var blevet ”[...] irriteret over, at forurettede [buschaufføren] ikke stoppede og samlede dem op ved Holte Station”. Derfor havde han sammen med vidnet S i en taxa fulgt efter bussen og forsøgt at ”[...] spærre vejen for at få forurettede til at stoppe med henblik på at påtale episoden ved Holte Station over for forurettede”. Det lykkes herefter T at komme ind i bussen, hvorefter han tildeler buschaufføren F tre slag i ansigtet, imens han kalder ham for blandt andet ”perkersvin” og siger: ”hvorfra kommer I til landet”.

Anklagemyndigheden havde nedlagt påstand om strafskærpelse efter strfl. § 81, nr. 6, da de anså volden for at have baggrund i forurettedes etniske oprindelse. Byretten finder tiltalte T, skyldig i overtrædelse af strfl. § 119, stk. 1, men finder ”[...] ikke [...] fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at volden har baggrund i forurettedes etniske oprindelse, tro mv.” Voldsepisoden anses derfor ikke for en hadforbrydelse.

Sagen ankes til Østre Landsret, hvor anklagemyndigheden igen påstår skærpelse med hjemmel i strfl. § 81, nr. 6. Landsretten tiltræder Byretten hvad angår hændelsesforløb og skyldsspørgsmål. Angående strafudmåling udtaler Landsretten:

²²⁸ FT 2021-22, tillæg B, L18 (betænkning), s. 3

²²⁹ Hashem og Fjeldberg Hjarsen, *Notat om ændring af den danske straffelov om hadforbrydelser*, 2021, s. 2

²³⁰ Se f.eks. Barsøe, *Kan man råbe perkersvin, mens man banker en dreng til døde, og stadig ikke begå en hadforbrydelse?*, 2020, Politiken

²³¹ Sagen vedrørte også overtrædelse af strfl. § 291 om hærværk, men denne del af sagen udelades her

”Landsretten tiltræder herved, at volden – uanset de samtidig fremsatte krænkende udtalelser – ikke med den fornødne sikkerhed kan anses at have baggrund i den forurettedes etniske oprindelse, men udelukkende skyldes irritation over, at buschaufføren ikke var stoppet og havde taget dem med. Landsretten tiltræder således, at straffelovens § 81, nr. 6, ikke finder anvendelse”

Dommen er som allerede nævnt kritiseret i den offentlige debat som et eksempel på, at retspraksis ikke håndhæver det delvise hadmotiv. Argumentet er, at der ikke dømmes for et hadmotiv, selvom der ubestridt blev råbt nedsættende udtalelser angående forurettedes etniske oprindelse, jf. ovenfor afsnit 2.3.2.1. om indikationer på hadmotiv. Sagen U 2009.83 Ø er et eksempel på samme kritik; Sagen omhandlede en tiltalt T, der overfaldt en togrevisor, F, og blev dømt for overtrædelse af strfl. § 119, stk. 1. Også i denne sag blev der under voldsudøvelsen råbt skældsord gående på togrevisorens etniske oprindelse. Landsretten fandt det *”[...] ikke [...] bevist, at overfaldet havde baggrund i togrevisorens etniske oprindelse.”*

Således giver disse to sager anledning til at overveje, hvornår der antages at være indikationer på et hadmotiv, når der er en forudgående relation mellem forurettede og gerningspersonen. Ovenfor i afsnit 2.3.2.1. antoges det, at det var tilstrækkeligt til at bevise hadmotiv, at der blev råbt nedsættende skældsord gående på persongruppens karakteristika. I de sager var der imidlertid tale om vold uden nogen forudgående kontakt mellem forurettede og gerningspersonen. I de her nævnte tilfælde er der en allerede etableret konflikt – i begge sager angående adgang til offentlig transport – som eskalerer til en voldsepisode, der indebærer nedsættende ytringer om offeret for volden. Det synes således, at der i disse tilfælde skal mere til for at bevise, at voldsudøvelsen ikke udelukkende drejer sig om den etablerede konflikt, men også tager afsæt i et hadmotiv.

Om ændringen af ordlyden ændrer på dette er endnu for tidligt at vurdere. Idet forarbejder klart angiver, at der er tale om en tydeliggørelse og ikke en ændring af den nugældende retstilstand, anses det imidlertid for mest nærliggende, at ændringen af ordlyden ikke får den store effekt i forhold til sager af den pågældende karakter.

2.4. Delkonklusion og sammenhængen mellem §§ 266 b, 267 og 81, nr. 6

Straffelovens beskyttelse af LGBTI-personer er gennemgået ovenfor. Strfl. §§ 266 b, om hadefulde ytringer som foretages i offentligheden eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds, og 81, nr. 6, om strafskærpende, når forbrydelsen er motiveret af had, er de centrale bestemmelser på området. Strfl. § 267, om ærekrænkelser, er ikke en bestemmelse om hadforbrydelser, men beskytter også i et vist omfang mod hadforbrydelser.

Den umiddelbare største forskel mellem de tre bestemmelser er, som også er nævnt tidligere, at der kan straffes selvstændigt for forbrydelserne i strfl. §§ 266 b og 267, hvortil strfl. § 81, nr. 6 er et strafskærpende element i forhold til andre forbrydelser, som f.eks. vold. I forhold til strfl. §§ 266 b og 267, så har strfl. § 267 et større anvendelsesområde end strfl. § 266 b, da den ikke er begrænset til de oplyste persongrupper. Gerningsindholdet i strfl. § 267 skal være ærekrænkende, hvortil gerningsindholdet i strfl. § 266 b skal være truende, forhånende eller nedværdigende mod en bestemt gruppe og som følge af bestemte karakteristika. Foruden det mindre anvendelsesområde i strfl. § 266 b, dækker ærekrænkende og truende, forhånende og nedværdigende i et vist omfang det samme område. Der kan således forekomme tilfælde, hvor strfl. §§ 266 b og 267 dækker det samme område.

Det bemærkes også, at strfl. § 267 i sig selv har et meget begrænset anvendelsesområde for hadforbrydelser i tilfælde der falder udenfor strfl. § 266 b. Dette dels fordi, at bestemmelsen

ikke finder anvendelse, når der er tale om en snæver, fortrolig kreds, og dels som følge af afvejningen overfor ytringsfriheden, jf. strfl. § 269.

DEL III. Politiet som myndighed – rolle, proces ved anmeldelse og uddannelsesbaggrund

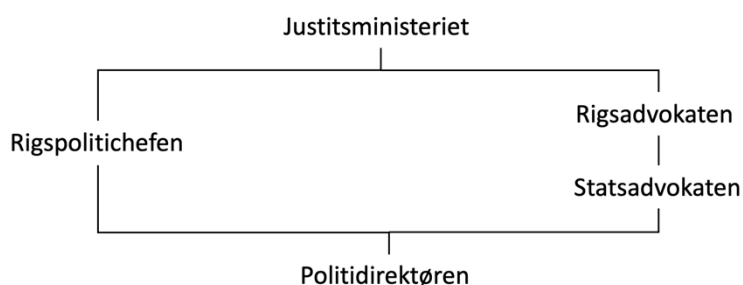
Kapitel 1. Politiets organisation og rolle

Ovenfor er gældende ret angående hadforbrydelser gennemgået. I den følgende del af afhandlingen fokuseres på anmeldelsessituationen. Derfor finder vi det relevant på forhånd at have redegjort for politiets organisation, rolle og opgaver samt hvilke forudsætninger, de har, gennem blandt andet uddannelse, til at håndtere anmeldelser af hadforbrydelser. Der søges at give et overblik over myndigheden, ikke en detaljeret redegørelse.

1.1. Politiets organisation

Justitsministeriet er den øverste myndighed i politiets organisation. Den er både øverst i forhold til politimyndigheden, jf. rpl. § 108, 1. pkt., og i forhold til anklagemyndigheden, jf. rpl. § 98. Justitsministeriet kan via over-/underordningsforholdet varetage sin beføjelser gennem Rigspolitichefen og Rigsadvokaten. Politiets organisation er illustreret i figur 1.

Figur 1. Politiets organisation

Rigsadvokaten er den øverste anklager og fører tilsyn med de offentlige anklagere, jf. rpl. § 99, stk. 2, 1. pkt. Rigsadvokaten kan endvidere ”fastsætte bestemmelser og meddele pålæg” om blandt andet ”de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver”, jf. rpl. § 99, stk. 2, 2. pkt., jf. rpl. § 98, stk. 2. Rigsadvokaten udgiver dermed blandt andet Rigsadvokatmeddelelsen,²³² der fastsætter reglerne for politiet på området for hadforbrydelser.

Statsadvokaterne er underlagt Rigsadvokaten og står blandt andet for varetagelse af strafforfølgningsområdet, jf. rpl. § 101, stk. 1. Der er to regionale statsadvokater, som varetager henholdsvis Østre Landsretskreds og Vestre Landsretskreds forretninger.²³³ Derudover er der statsadvokaten for Særlig Kriminalitet, som er landsdækkende.²³⁴ Statsadvokaterne vil ikke gennemgås nærmere.

Rigspolitichefen ”har ansvar[et] for politiets virksomhed i hele landet” og er således den øverste myndighed for politiet, jf. rpl. § 109, stk. 1, 1. pkt. Rigspolitiet har blandt andet til opgave

²³² Bilag 8

²³³ BKG nr. 2549 af 17/12/2021, § 1

²³⁴ Ibid., § 2

at styre og sætte rammerne for politiet,²³⁵ således at de opfylder mål – og resultatplanen. Dette er en resultatkontrakt, som er indgået mellem justitsministeriet og Rigspolitietschefen.²³⁶ Der foreligger et administrativt over-/underordningsforhold mellem rigspolitiet og politidirektørerne.²³⁷ Således er det Rigspolitiet, der udgiver vejledninger og instrukser til politiet, blandt andet angående registrering af hadforbrydelser.²³⁸

Politidirektørerne leder og har ansvaret for deres respektive politikredses daglige drift, jf. rpl. § 110, stk. 2. Danmark er inddelt i 12 politikredse, jf. rpl. § 110, stk. 1, 1. pkt. Hver politikreds består af tre grene; politi, anklagemyndighed og administration, som ledes af henholdsvis en chefpolitiinspektør, en chefanklager og en vicepolitidirektør.²³⁹ Det er under politigrenen, at vi finder politiet, som denne afhandling fokuserer på.

Nedenfor skal der gives et nærmere billede af hvilke opgaver, politiet varetager.

1.2. Politiets opgaver

Politiet har en lang række af opgaver, hvilket fremgår af politilovens § 2. Denne udgør en udtømmende liste over, hvilke opgaver politiet står for.²⁴⁰

Politiet har blandt andet til opgave at forfølge strafbare forhold. Af politiloven fremgår det, at politiet har til opgave at ”forebygge strafbare forhold”, jf. politiloven § 2, nr. 1, ”bringe strafbar virksomhed til ophør samt efterforske og forfølge strafbare forhold”, jf. politiloven § 2, nr. 3. De strafbare forhold fremgår af forskellige love, herunder straffeloven og færdselsloven. Ifølge forarbejderne menes der med forebyggelse af strafbare forhold politiets ”[...] holdningsbærende, vejledende og generelt regulerende arbejde”.²⁴¹

Politiet har også til opgave at opretholde orden og sikkerhed. Dette fremgår af en række særlove,²⁴² men også af politiloven, hvortil politiet har til opgave at forebygge og afværge fare for ”forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed”, jf. politiloven § 2, nr. 1 og 2. Politiloven § 2, nr. 2 skal ifølge forarbejderne forstås som en henvisning til ”[...] politiets fareafværgende opgaver uden for strafferetsplejen [...]”.²⁴³ Ordene orden og sikkerhed dækker ifølge forarbejderne blandt andet retssikkerhed, men også ”[...] sikkerhed mod at blive udsat for forbrydelser, ulykker eller ordensforstyrrelser mv.”²⁴⁴

Politiet har endvidere en række serviceopgaver. Politiet har f.eks. til opgave ”at yde borgerne bistand i andre faresituationer”, jf. politiloven § 2, nr. 4, ”at udføre kontrol og tilsynsopgaver efter gældende ret”, jf. politiloven § 2, nr. 5, og ”at udføre andre opgaver, der følger af gældende ret eller i øvrigt har en naturlig tilknytning til politiets virksomhed”, jf. politiloven § 2, nr. 7. Et eksempel herpå kan være socialbistand, hvor politiet f.eks. går ind som mægler, når de kører ud til en sag om husspektakel.²⁴⁵

²³⁵ Politi, *Organisationen*, 2022

²³⁶ Justitsministeriet, *Mål- og resultatplan for politiet*, 2022, s. 11

²³⁷ FT 2005-06, tillæg A, L 168, s. 5352

²³⁸ Bilag 9

²³⁹ Henricson, *Politiret*, 2016, s. 59

²⁴⁰ FT 2003-04, tillæg A, L 159, s. 5882, afsnit 4.2

²⁴¹ Ibid., s. 5913, afsnittet til § 2 (§ 2, nr. 1)

²⁴² Ibid., s. 5884, afsnit 5.1.1.4

²⁴³ Ibid., s. 5913, afsnittet til § 2 (§ 2, nr. 2)

²⁴⁴ Ibid., s. 5913, afsnittet til § 1 (§ 1, 1. pkt.)

²⁴⁵ Ibid., s. 5882, afsnit 4.1

Politiet varetager således en lang række opgaver, herunder forfølgning af strafbare forhold, opretholdelse af orden og sikkerhed og en række serviceopgaver. Politiet indtager i forlængelse heraf en lang række roller. De skal f.eks. kunne agere som retshåndhæver eller konfliktløser, og de indtager også i nogle tilfælde rollen som sagsbehandler.

Kapitel 2. Processen hos politiet

I det følgende gennemgås processen for anmeldelse af en hadforbrydelse til politiet. Dette for at det er klargjort, hvordan anmeldelsesprocessen forløber. Denne proces skal klarlægges for at kunne identificere barrierer for anmeldelse samt i anmeldelsessituationen i del V.

2.1. Indgivelse af politianmeldelse

Når man vil anmelde en forbrydelse, er politiet det første, man som borger vil møde i processen. En anmeldelse til politiet kan indgives på flere måder.

En anmeldelse kan f.eks. indgives telefonisk. Ved telefoniske anmeldelser kan man kontakte politiet på telefonnummeret 114, som er det landsdækkende servicenummer,²⁴⁶ eller hvis man har brug for akut hjælp på telefonnummeret 112.²⁴⁷ Derudover kan man møde personligt op på sin lokale politistation og indgive en anmeldelse mundtligt. En politianmeldelse kan endvidere indgives skriftligt.²⁴⁸ På politiets hjemmeside nævner de blandt andet, at man kan anmelde ved at skrive ”også via e-mail”.²⁴⁹

Københavns Politi har i august 2021 udarbejdet en guide til håndtering af anmeldelse og afhøring i forbindelse med hadforbrydelser.²⁵⁰ Af denne fremgår, at politiet skal være opmærksom på, at anmelderen ikke nødvendigvis direkte anmelder en hadforbrydelse – men i stedet anmelder f.eks. vold eller trusler.²⁵¹ Her fremgår det også, at et hadmotiv ikke skal afvises i anmeldelsessituationen, men derimod registreres og tages med videre i efterforskningen.²⁵²

2.2. Efterforskning

Det følger af rpl. § 742, stk. 2, at ”[p]olitiet iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, er begået”. Når der er en mistanke om, at et strafbart forhold er begået, kan der således iværksættes en efterforskning.²⁵³ Efterforskning foretages, såfremt det er muligt at få informationer eller følge spor, som kan være med til at opklare sagen.²⁵⁴

Det er ikke i alle tilfælde, at en sag efterforskes, og politiet er overladt et skøn i forhold til, om en sag skal efterforskes. Det er f.eks. op til politiet at vurdere, om der er rimelig formodning for, at forholdet er strafbart. Såfremt der ikke er grundlag for at påbegynde en efterforskning,

²⁴⁶ Politi, *Sådan anmelder du*, 2022

²⁴⁷ Ibid.

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ Ibid.

²⁵⁰ Bilag 10

²⁵¹ Ibid., s. 1

²⁵² Ibid.

²⁵³ Henricson, *Politiret*, 2016, s. 139

²⁵⁴ Rigsadvokaten, *Efterforskning, sigtelse og anholdelse*, 2022

afviser politiet anmeldelsen, jf. rpl. § 749, stk. 1. En afvisning skal begrundes og forelægges statsadvokaten.²⁵⁵ Rigsadvokaten skal også orienteres herom.²⁵⁶

2.3. Afhøring

Når man har anmeldt en hadforbrydelse til politiet, vil **forurettede** som regel blive afhørt af politiet.²⁵⁷ Afhøringen sker typisk på politistationen, men kan f.eks. også ske telefonisk eller på gerningsstedet.²⁵⁸

Rigspolitiet skrev f.eks. ud til alle politikredse i juli 2021, at de skulle ”*være særligt opmærksomme på anmeldelses- og afhøringssituationen i potentielle hadforbrydelsessager således, at borgere ikke skal oplyse om sagen i det offentlige rum – hverken i forbindelse med anmeldelse eller afhøring*”.²⁵⁹ Københavns Politi fremhæver dermed i den ovenfor nævnte guide,²⁶⁰ at hvis anmeldelse sker på gaden, skal det ske på en måde, så udenforstående ikke kan høre, hvad anmelderen forklarer om f.eks. sin seksuelle orientering.²⁶¹ Derudover understreges det, at politiet skal agere professionelt, også selvom anmelderen afviger fra normen i forhold til ”*påklædning eller via kropssprog og verbale udsagn*.” Det understreges, at anmelderen skal behandles med respekt, herunder at det har stor betydning, at anmelderens valgte pronominer benyttes.²⁶²

Forklaringen vil derefter komme med i en politirapport, som forurettede vil have mulighed for at gennemlæse og skrive under på.²⁶³ Der er således ikke pligt til at skrive under på politirapporten.

Afhøring af **vidner** foregår meget på samme måde som afhøringen af forurettede. Her foregår afhøringen også typisk på politistationen, men kan på samme måde også ske over telefonen eller på gerningsstedet.²⁶⁴ Forklaringen vil ligeledes komme ned i politirapporten, som man også kan vælge at underskrive.²⁶⁵

Såfremt politiet finder, at en person er **mistænkt**, vil vedkommende også blive afhørt.

I sager om strfl. § 266 b, skal personen, som har fremsat udtalelsen eller meddelelsen, som den klare hovedregel afhøres.²⁶⁶ Såfremt udtalelsen er skrevet på Facebook eller et andet sted, så skal mistænkte stadig afhøres.²⁶⁷ Det er kun i tilfælde, hvor det er helt åbenbart, at der ikke er tale om en overtrædelse af strfl. § 266 b, at afhøring kan undlades.²⁶⁸

²⁵⁵ Bilag 8, afsnit 3.1.2.

²⁵⁶ Ibid.

²⁵⁷ Rigsadvokaten, *Politiets afhøring af ofre*, 2022

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020, 2021*, s. 25

²⁶⁰ Bilag 10

²⁶¹ Ibid., s. 1-2

²⁶² Ibid., s. 2

²⁶³ Rigsadvokaten, *Politiets afhøring af ofre*, 2022

²⁶⁴ Rigsadvokaten, *Politiets afhøring af vidner*, 2022

²⁶⁵ Ibid.

²⁶⁶ Bilag 8, afsnit 2.1.1.

²⁶⁷ Ibid.

²⁶⁸ Ibid.

I forbindelse med efterforskningen kan der også være grundlag for at afhøre **den mistænkes familie og bekendtskabskreds**. Dette kan være relevant i relation til strfl. § 81, nr. 6 for at undersøge, om der foreligger et hadmotiv. Politiet kan f.eks. igennem afhøringen af mistænktets familie og bekendtskabskreds undersøge, om den mistænkte er en del af en gruppe, eller har en interesse for organisationer, som har nogle stærke homofobiske synspunkter.²⁶⁹

2.4. Tekniske spor

I forbindelse med efterforskningen kan der være anledning til at undersøge, om der er nogle tekniske spor, som kan være med til at opklare sagen. Som eksempler på tekniske spor nævner anklagemyndigheden fingeraftryk, DNA-spor eller optagelser fra en videoovervågning.²⁷⁰

I forhold til strfl. § 266 b såfremt en udtalelse eller meddelelse er fremsat i medierne eller på et socialt medie, skal politiet f.eks. anskaffe en kopi af udtalelsen eller meddelelsen. Hvis der er tale om et opslag på Facebook, skal ligeledes undersøge, om profilen er åben eller lukket, hvor lang tid personen har haft profilen m.v.²⁷¹

I forhold til strfl. § 81, nr. 6 kan der f.eks. være grundlag for at ransage den mistænkes bopæl. Dette for at efterforske hadmotivet, da der f.eks. kan være oplysninger på vedkommendes computer.²⁷²

2.5. Opgivelse af sagen eller sigtelse

2.5.1. Opgivelse af sagen

Såfremt politiet ikke kan finde gerningspersonen, eller hvis der ikke kan findes de nødvendige beviser, kan det ske, at sagen opgives.²⁷³ Begrundelsen for opgivelse af efterforskningen skal forelægges statsadvokaten.²⁷⁴ Rigsadvokaten skal også orienteres herom.²⁷⁵

2.5.2. Sigtelse og anholdelse

Såfremt politiet finder, at der er rimelig grund til at mistænke, at en specifik person er gerningspersonen, kan politiet foretage en sigtelse.²⁷⁶ Når man går fra mistænkt til sigtet, får man som sigtet en række rettigheder. Der er f.eks. særlige regler for afhøring af sigtede, jf. rpl. § 752.

Hvis det findes påkrævet, kan der også foretages en anholdelse, jf. rpl. § 755, stk. 1. Anholdelsen skal således være påkrævet for at *”hindre yderligere strafbart forhold, for at sikre hans foreløbige tilstedeværelse eller for at hindre hans samkvem med andre”*. En anholdelse kan kun vare i 24 timer, medmindre der har været et grundlovsforhør, jf. grundlovens § 71.

Det videre forløb, herunder afslutningen af efterforskningen og anklagemyndighedens videre ageren, behandles ikke nærmere her.

²⁶⁹ Ibid., afsnit 2.3.1.

²⁷⁰ Rigsadvokaten, *Efterforskning, sigtelse og anholdelse*, 2022

²⁷¹ Bilag 8, afsnit 2.1.1.

²⁷² Ibid., afsnit 2.3.1.

²⁷³ Rigsadvokaten, *Sagen opgives*, 2022

²⁷⁴ Bilag 8, afsnit 3.1.2.

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Rigsadvokaten, *Sigtelse*, 2022

Kapitel 3. Politiets uddannelse

Det skal i det følgende kort redegøres for politiuddannelsen, herunder optagelse og efteruddannelse. Dette for at se, hvilke kompetencer, de har og får, der har relevans på hadforbrydelsesområdet.

Der er en lang række af krav, man skal kunne opfylde for at **blive optaget** på politiskolen.²⁷⁷ Af relevans for hadforbrydelser i denne sammenhæng er særligt de grundlæggende menneskelige egenskaber.²⁷⁸ Her nævner politiet blandt andet, at man skal besidde empati, og at man skal være et ordentligt menneske.

Empati kan være væsentligt i forhold til hadforbrydelser, da det er med til at skabe en positiv relation til forurettede, hvilket kan være med til at skabe tillid til politiet.²⁷⁹ At være et ordentligt menneske er ifølge politiet en henvisning til de krav, som politiet stiller til de ansattes etiske og moralske værdier, og at man forstår politiets samfundsmæssige rolle.²⁸⁰ Der er dog tale om meget generelle personlighedstræk, som ikke i sig selv giver kompetencer til at håndtere hadforbrydelser. Derfor skal det nedenfor gennemgås, hvilke kompetencer hertil, der gives på politiuddannelsen.

Politiets **grunduddannelse** tager to år og fire måneder og er delt op i 3 semestre.²⁸¹ Tredje semester har en varighed af seks måneder, og foregår på politiskolen. Tredje semester består af tre undervisningsforløb om efterforskning: grundforløbet, forløbet om seksualforbrydelser og forløbet om narkoforbrydelser.²⁸² Af relevans er her, at der i grundforløbet specifikt er op-listet hadforbrydelser som underpunkt.

Håndteringen af forbrydelser, herunder hadforbrydelser, lærer man således igennem politiskolen. Væsentligt for afhandlingen er her, at der i dag er fokus på hadforbrydelser i politiets grunduddannelse.

I forhold til **efteruddannelse** tilbyder politiet et efter- og videreuddannelsesforløb i håndteringen af hadforbrydelser til alle politikredse.²⁸³ Under uddannelsen bliver deltagerne ”[...] *grunddigt introduceret til anvendelsen af søgenøglerne, præsenteret for lovgivningen på området og for, hvordan en hadforbrydelsessag bedst muligt efterforskes og belyses*”.²⁸⁴ Derudover får politiet også indblik i, hvordan anmeldelsessituationen opleves af anmelderen, og de får kendskab til, hvordan det er at være en minoritet gennem oplæg.²⁸⁵ Fra år 2022 vil kurset vare to dage, hvor det hidtil har været et én-dags kursus.²⁸⁶ Det skal her bemærkes, at der er tale om et uddannelsesstilbud, og at efteruddannelsen derfor ikke er obligatorisk.

²⁷⁷ Politi, *Adgangskrav til politiuddannelserne*, 2022

²⁷⁸ Politi, *Krav til dig som person*, 2022

²⁷⁹ Ibid.

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ Politi, *Politiets basisuddannelse*, 2022

²⁸² Ibid.

²⁸³ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020, 2021*, s. 25

²⁸⁴ Ibid.

²⁸⁵ Ibid.

²⁸⁶ Ibid., s. 26

DEL IV. Baggrunden for undersøgelsen af barrierer for lovens virkning – et mørketal i anmeldte hadforbrydelser

Kapitel 1. Indledning og om formålet med strafferetlig regulering

Der er redegjort for reguleringen af hadforbrydelser ovenfor i del II. Dermed er det fastlagt, hvordan hadforbrydelser skal forstås i en juridisk kontekst. Analysen viser også, hvilken adfærd, der dermed anses for strafværdig i vores samfund. Derefter er redegjort for politiet som myndighed, herunder processen ved anmeldelse af hadforbrydelser.

Denne del af afhandlingen søger at belyse, hvad der er baggrunden for de problematikker, der undersøges i afhandlingens del V. Det skal således klarlægges, hvad der indikerer, at den strafferetlige regulering af hadforbrydelser ikke lever op til dens formål – og dermed ikke virker efter hensigten.

Derfor skal det lige nedenfor fastlægges, hvad der er formålet med strafferetlig regulering på området med udgangspunkt i bestemmelseernes forarbejder. Derefter skal det forsøges belyst i hvilket omfang, der begås hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

1.1. At bekæmpe had – formålet med at straffe hadforbrydelser

Strfl. § 266 b om hadefuld tale blev indført i sin nuværende form med henblik på at gøre det muligt for Danmark at ratificere international ret. Nærmere bestemt den internationale konvention, der havde sigte på at bekæmpe racediskrimination, jf. nærmere del II, afsnit 1.1.2. Formålet med denne konvention var, at "[...] styrke og fremme respekten for menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder for alle uden forskel med hensyn til f.eks. race".²⁸⁷ Baggrunden for strfl. § 266 b's indførelse har dermed været et ønske om at give minoritetsgrupper i samfundet en særlig beskyttelse med henblik på at give dem samme adgang til fundamentale menneske- og frihedsrettigheder som majoriteten.

Seksuel orientering, kønsidentitet, kønskarakteristika og kønsudtryk var som bekendt ikke beskyttede persongrupper i bestemmelsen på dette tidspunkt. Indførelsen af seksuel orientering i ordlyden i år 1987 havde til formål at påvirke de generelle holdninger i befolkningen til homoseksualitet og i det hele taget gøre det mere acceptabelt for homoseksuelle at have den livsform, de har.²⁸⁸

Ved indførelsen af **strfl. § 81, nr. 6** om strafskærpelse ved hadmotiv kodificeredes hidtidig praksis.²⁸⁹ Det indgik således også som en strafskærpende omstændighed *inden*, men fremgik ikke direkte af loven – det var derimod en del af dommernes vurdering, jf. blandt andet strfl. § 80. Denne lovændring, der fik hadmotiv som strafskærpelse skrevet direkte ind i ordlyden, er dermed udtryk for, at forbrydelser motiveret af had mod de beskyttede persongrupper i almindelighed har en høj strafværdighed.

Sammenfattende kan det for disse to bestemmelser fastslås, at de er udsprunget af et ønske om at bekæmpe diskrimination og had mod minoritetsgrupper, herunder LGBTI-personer. Der er altså et ønske om, at færre LGBTI-personer udsættes herfor. Dette formål understøttes på to måder. Dels har der været et ønske om at øge majoritetens accept af disse minoritetsgruppers

²⁸⁷ KBET nr. 553/1969, s. 33, jf. FT 1970/71 Tillæg A sp. 1167

²⁸⁸ FT 1986-1987 (1. samling), Tillæg A, s. 4172

²⁸⁹ BET nr. 1424/2002, s. 327

livsvalg og -vilkår. Dels viser den strafferetlige regulering af området, at der har været et ønske om at slå hårdere ned på de dele af samfundet, der ikke accepterer denne minoritetsgruppe gennem strafskærpelse i strfl. § 81, nr. 6 og særlig beskyttelse i strfl. § 266 b.

Det er dermed af betydning for, om den strafferetlige regulering af hadforbrydelser kan anses for at virke efter hensigten, om lovgivningen har en effekt ude i samfundet. En sådan effekt kan blandt andet måles på, hvorvidt de episoder, der involverer hadforbrydelser, også anmeldes til politiet og i bedste fald strafsanktioneres. Det skal derfor i det følgende kapitel tages stilling til, hvorvidt de hadforbrydelser, der finder sted, også anmeldes til politiet.

Kapitel 2. Omfanget af begåede hadforbrydelser

For at klarlægge i hvilket omfang, der sker hadforbrydelser i dag, kigges først på antallet af anmeldte hadforbrydelser. Denne data suppleres derefter af offerundersøgelser for at vurdere om, at der er et betydeligt mørketal i antallet af hadforbrydelser, der bliver begået i Danmark.

Ved mørketal forstås her oplevede hadforbrydelser, der ikke kommer til politiets kendskab gennem anmeldelse eller af anden vej. For øvrige typer af mørketal, se nedenfor afsnit 2.4.

2.1. Anmeldte hadforbrydelser

Rigspolitiet afgiver hvert år en rapport om antal hadforbrydelser. Den nyeste rapport²⁹⁰ viser, at der i 2020 blev registreret 635 sager, som kunne anses for hadforbrydelser. Disse sager er på tværs af alle hadmotiver, ikke kun had mod LGBTI-personer.

Der var 79 af disse sager, der vedrørte seksuel orientering.²⁹¹ Langt størstedelen af disse sager vedrørte homoseksualitet (63 sager), mens transkønnethed udgjorde 15 sager og anden seksualitet kun 1.²⁹² Antallet af registrerede anmeldelser af hadforbrydelser mod LGBTI-personer har ligget mellem 74-81 anmeldelser om året fra 2017-2020.²⁹³

I 10 af de 79 registrerede sager (2020) drejede anmeldelsen sig om **vold**, hvilket udgør 13 %. Fra år 2017-2019 har dette tal ligget højere på ca. 25 %.²⁹⁴ Denne forskel kan skyldes, at nat-telivet har været lukket en stor del af år 2020 på grund af corona.²⁹⁵

I 8 af de 79 registrerede sager (2020) drejede anmeldelsen sig om **hadefulde ytringer** efter strfl. § 266 b.²⁹⁶ Det udgør 10 %. Dette tal har ligget mellem 5-10 % i årene 2017-2019.²⁹⁷

Der har dermed årligt været anmeldt 74-81 hadforbrydelser mod LGBTI-personer, og en stor del af disse har vedrørt enten vold eller hadefulde ytringer efter strfl. § 266 b. I det følgende skal disse tal suppleres af offerundersøgelser med henblik på at give et mere retvisende billede af, hvor mange hadforbrydelser mod LGBTI-personer, der finder sted.

²⁹⁰ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020*, 2021

²⁹¹ Begrebet seksuel orientering dækker – som det fremgår – også transkønnethed og anden seksualitet. På tidspunktet for rapporten var kønskaraktistika, kønsidentitet og kønsudtryk ikke en del af bestemmelsens ordlyd.

²⁹² Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020*, 2021, s. 14 (tabel 3)

²⁹³ Ibid.

²⁹⁴ Ibid., s. 18.

²⁹⁵ Ibid., s. 12

²⁹⁶ Bilag 11

²⁹⁷ Ibid.

2.2. Oplevede hadforbrydelser

2.2.1. Mørketal angående vold begået med hadmotiv – strfl. § 81, nr. 6

Det Kriminalpræventive Råd (fremover DKR) laver årligt offerundersøgelser på voldsområdet. Senest er tal fra 2005-2020 samlet i en rapport.²⁹⁸ Som en del af denne undersøgelse, spørges de ofre, der har svaret ja til at have været udsat for en voldshændelse, om, hvorvidt denne var motiveret af had. Konkret spørges blandt andet til, om ”[...] volden – efter offerets opfattelse – var motiveret af [...] offerets (formodede) seksuelle orientering.”²⁹⁹ Fra 2019 er det samme blevet spurgt til angående offerets formodede kønsidentitet.³⁰⁰

I 2008-2020 svarede 4 % af respondenterne ”ja, helt sikkert” til, at volden havde været motiveret af deres (formodede) seksuelle orientering eller kønsidentitet. Samme antal har svaret ”ja, måske” til spørgsmålet.³⁰¹

Det svarer ifølge rapporten til, at mellem 1.900-2.900 personer årligt mener sig udsat for vold med et hadmotiv grundet offerets seksuelle orientering eller kønsidentitet. Det samme antal har svaret, at de ”måske” har været udsat for vold på denne baggrund.³⁰² Det skal dog bemærkes, at disse tal er baseret på få observationer, hvilket pointeres i rapporten. Der er dermed en statistisk usikkerhed behæftet til disse tal.³⁰³

Ligeledes fremgår det af den politirapport³⁰⁴, som også omtaltes ovenfor afsnit 2.1., at ”[...] der på området for hadforbrydelser findes et betydeligt mørketal – altså et antal sager, der ikke kommer til politiets kendskab gennem anmeldelse eller anden vis”.³⁰⁵ Det i offerundersøgelserne formodede mørketal lægges dermed også til grund af Rigspolitiet. Politiet arbejder dermed ud fra en klar forventning om, at der er en betydelig andel hadforbrydelser, der ikke anmeldes.

2.2.2. Mørketal angående hadefulde ytringer – strfl. § 266 b

Den ovenfor refererede offerundersøgelse undersøger alene mørketal på voldsområdet. Dermed udgør den ikke et grundlag for at udtale sig om et eventuelt mørketal på området for hadefulde ytringer.

Rigspolitiet lægger i deres rapport³⁰⁶ til grund, at der findes et mørketal indenfor hadforbrydelser på tværs af sagskategorier. Dermed arbejder de også ud fra en tese om, at der i sagskategorien hadefulde ytringer – strfl. § 266 b – findes et mørketal.³⁰⁷

2.2.3. Erfaringer fra processen med at finde interviewpersoner

At der er et betydeligt mørketal, når det kommer til antallet af hadforbrydelser i Danmark, er vi selv blevet opmærksomme på i forbindelse med at finde interviewpersoner til denne afhandling. Det har gjort sig klart under interviewene, hvor Daniel f.eks. siger:

²⁹⁸ Justitsministeriets Forskningskontor, *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet*, 2021

²⁹⁹ Ibid., s. 78

³⁰⁰ Ibid.

³⁰¹ Ibid., s. 79

³⁰² Ibid.

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020*, 2021

³⁰⁵ Ibid., s. 9

³⁰⁶ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020*, 2021

³⁰⁷ Ibid., s. 9

"[...] jeg har så mange bekendte, jeg kender, som har været udsat for det ene eller det andet, som ikke anmelder det"

Det har derudover indirekte gjort sig klart i vores proces. Vi har haft meget lettere ved at finde interviewrespondenter, der havde været udsat for en hadforbrydelse og *ikke* havde anmeldt, end vi havde ved at finde interviewrespondenter, der havde anmeldt. Vi blev i processen også mødt med bemærkninger om, at det ikke var noget problem at finde nogle, der havde været udsat for en hadforbrydelse – det var straks værre at finde nogle, der også havde anmeldt den.

2.3. Delkonklusion – et betydeligt mørketal på hadforbrydelsesområdet

På baggrund af ovenstående konkluderes det, at der er et betydeligt mørketal på området for hadforbrydelser mod LGBTI-personer. Der er således en stor andel hadforbrydelser, der slet ikke er i kontakt med systemet.

Offerundersøgelser peger på, at der til stadighed opleves had begrundet i forurettedes seksuelle orientering, køns karakteristika, kønsudtryk eller kønsidentitet. Der er dermed fortsat et problem på disse baggrunde, som ikke er løst med den pågældende lovgivning. Det relativt lave antal anmeldelser kan dermed ikke tages til indtægt for, at der kun begås det samme antal hadforbrydelser mod LGBTI-personer i Danmark.

2.4. Kort om to andre former for (mulige) mørketal

Den type mørketal, der kommer til udtryk i ovenstående, er udgangspunktet for nærværende afhandling. Vi er imidlertid opmærksom på, at også andre typer af mørketal kan være relevante. Dette afsnit skal dermed berøre disse andre typer af mørketal.

2.4.1. Mørketal i registreringspraksis

I 2015 etableredes en monitoringsordning på hadforbrydelsesområdet, som politiets årsrapport tager udgangspunkt i.³⁰⁸ Denne monitoringsordning indebærer, at forbrydelser registreres med en række søgenøgler, f.eks. angående et muligt hadmotiv. Denne søgenøgle kan påføres sagen allerede ved anmeldelse, men kan også tilføjes senere – ligeledes kan den slettes senere.³⁰⁹

Det fremgår af et supplement til Rigspolitiets nationale vejledning for hadforbrydelser,³¹⁰ at sager, der har et muligt hadmotiv, skal registreres med en søgenøgle, der indikerer på hvilken baggrund. Således skal der for så vidt angår et muligt hadmotiv mod LGBTI-personer manuelt indtastes en søgenøgle, der hedder: *"LGBTI+"*³¹¹ og dækker både homoseksualitet, transkønnethed og seksuel orientering i øvrigt. Denne søgenøgle hed inden d. 21. maj 2021 *"seksuelt orienteret"*.³¹² Det er sidstnævnte søgenøgle, der er blevet anvendt for de tal, der er medtaget ovenfor i afsnit 2.1.

Det kan ikke udelukkes, at der er sager, der ikke bliver registrerede med de her nævnte søgenøgler, uanset at der er tale om en hadforbrydelse. Rigspolitiet er selv opmærksom på, at monitorering på området viser *"[...] at det fortsat er en udfordring at sikre, at alle relevante sager*

³⁰⁸ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020, 2021*, s. 6

³⁰⁹ Ibid.

³¹⁰ Bilag 9

³¹¹ Ibid.

³¹² Ibid.

registreres som hadforbrydelser ved brug af hadforbrydelsessøgenøgler i politiets systemer".³¹³ Dette kan formentlig skyldes fejl begået af den enkelte politimand i forhold til såvel fejlfortolkning af den anmeldte episode som simple forglemmelser i forbindelse med sagsregistrering. Det kan medføre, at der er sager, der aldrig registreres som hadforbrydelser, og derfor ikke indgår i det statistiske materiale af den årsag. Dermed kan der være et mørketal i sager, hvor forurettede har været i kontakt med politiet, men sagen ikke er blevet anset for en hadforbrydelse.

2.4.2. Samfundsopfattelsen af hadforbrydelser

Derudover må der antages at være en type sager, der opfattes som en hadforbrydelse i befolkningen, uanset at det af retssystemet ikke opfattes som en sådan. Der kan være nogle problematikker, der risikerer at blive overset, fordi de ikke stemmer overens med den juridiske definition af en hadforbrydelse. Således har der i medierne været bevågenhed ved især én spektakulær sag, hvor politi og anklagemyndighed er blevet beskyldt for at ignorere et tydeligt hadmotiv.

Sagen, der refereres nedenfor, vedrører særligt en problemstilling angående strukturel racisme.³¹⁴ Sagen har dermed ikke en direkte sammenhæng med hadforbrydelser mod LGBTI-personer. Imidlertid kan der muligvis drages en parallel, idet begge dele vedrører minoriteter i vores samfund. LGBTI-personers historiske status i vores samfund kan dermed fortsat have en betydning for, hvordan de mødes af majoriteten i dag. Sagen kan således pege på en forståelse af hadmotiv, ikke kun i lyset af strukturel racisme, men også strukturel diskrimination på baggrund af seksuel orientering eller kønsidentitet.

Sagen vedrørte et drab begået på Bornholm. Drabet blev begået af to brødre mod en mand af anden etnisk herkomst.³¹⁵ Den ene bror havde på et tidspunkt haft sit knæ placeret på forurettedes hals, hvilket startede en debat om racistisk motiv i kølvandet på drabet på George Floyd i USA.³¹⁶ Brødrene har forklaret, at drabet ikke var racistisk motiveret. De ville give forurettede en form for lærestreg, idet de to brødre var af den overbevisning, at forurettede havde udsat deres mor for uønsket seksuel adfærd og i et tilfælde havde voldtaget hende.³¹⁷

Anklagemyndigheden fandt det ikke bevist, at der var tale om et racistisk motiv i sagen.³¹⁸ I dagene efter, at drabet kom frem i medierne, blev sagen alligevel brugt som eksempel på strukturel racisme af blandt andet den sociale bevægelse *Black Lives Matter*'s talsperson Bwayla Sørensen.³¹⁹ Dette i takt med, at det kom frem i offentligheden, at den ene bror var Stram Kurs-sympatisør med hagekors og *"White Power"* tatoveret på benet samt havde *"White Lives Matter"* stående på sin facebookside.³²⁰

Bwayla Sørensen har givet udtryk for, at reaktionen fra de tiltalte på, at forurettede har været grænseoverskridende overfor deres mor, har været særlig hård, fordi forurettede var af anden

³¹³ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020, 2021*, s. 25

³¹⁴ I afhandlingen bruges begrebet i tråd med MacPherson definition af *"institutional racism"*. Se nærmere MacPherson, *The Stephen Lawrence Inquiry*, para 6.34

³¹⁵ Lange, *Her er tre ting, vi lærte fra første dag i drabssagen fra Bornholm*, 2020

³¹⁶ Ibid.

³¹⁷ Legarth Schmidt, *Chefanklager i drabssag på Bornholm: "De sigtede har sagt meget skræmmende, at det ikke har noget med racisme at gøre, men bundet i et overgreb deres mor"*, 2020

³¹⁸ Ibid.

³¹⁹ Sørensen og Nzinga Morris, *Medierne svigter i sagen om lynching på Bornholm*, 2020

³²⁰ Ibid.

etnisk herkomst. Hun siger: *"Ville han have dræbt ham, hvis han var hvid? Hvis en hvid mand har voldtaget moderen, ville han så have dræbt ham?"*³²¹ Hun knytter dermed drabet til en del af en strukturel racisme i den hvide mands bevidsthed og dermed i det danske samfund.³²² Hun mener altså, at drabet kan være racistisk motiveret, uanset at der også – eller primært – er et hævnmotiv.

Spørgsmålet er med andre ord, hvornår man kan anse et hadmotiv for at forelægge; skal det være en direkte, bevidst motivation for drabet eller kan det være en del af en mere ubevidst bias, der medfører, at personer af – i dette tilfælde – afroamerikansk afstamning har en historisk anden anseelse end hvide? Problematikken søges ikke afklaret her, men medtages for at illustrere, at den folkelige forståelse af hadmotiv kan være under udvikling. Derfor kan der være opstået – eller være ved at opstå – en anden type mørketal indenfor hadforbrydelser, hvis denne tilgang til hadmotivet vinder indpas i samfundsbevidstheden. Dette mørketal kan ligge i, at der er en difference i den juridiske opfattelse af et hadmotiv overfor samfundsforståelsen af hadmotiv.

Der henvises i øvrigt til del II, afsnit 2.3.2.3., ovenfor angående helt eller delvist hadmotiv og den offentlige debat heromkring.

2.5. Få anmeldelser fører til sigtelse

Det må i denne forbindelse også bemærkes, at der er få af de sager, der faktisk anmeldes, som også fører til sigtelse. Det fremgår af førnævnte årsrapport, at der blev rejst sigtelse i 141 sager, der var registreret som hadforbrydelser i politiets registreringssystem.³²³ Af disse 141 sigtelser vedrørte 12 hadforbrydelser registreret som vedrørende seksuel orientering.³²⁴ Det udgør 15 % af de 79 sager, der blev anmeldt som hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

DEL V. Hvilke barrierer foreligger for at anmelde samt i anmeldelsessituationen?

Kapitel 1. Indledning – Behovet for en operationelt retssociologisk analyse

Det er i ovenstående kapitel konkluderet, at der er et betydeligt mørketal i antallet af anmeldte hadforbrydelser set i forhold til antallet af oplevede hadforbrydelser.

Dette udgør et problem, fordi formålet med den strafferetlige regulering heraf for har været et ønske om at bekæmpe had. Der er således fortsat et problem med had mod minoritetsgrupper, herunder LGBTI-personer, som (endnu) ikke er løst med dette retlige virkemiddel.

Derudover har man ønsket at strafsanktionere de personer, der begår hadforbrydelser. At oplevede hadforbrydelser ikke anmeldes udgør en betydelig barriere for at strafsanktionere gerningspersonerne.

³²¹ Station 2: *Drabssagen på Bornholm*, 2020. Refereret pba. underteksterne

³²² Sørensen og Nzinga Morris, *Medierne svigter i sagen om lynching på Bornholm*, 2020

³²³ Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020, 2021*, s. 1

³²⁴ Bilag 12

I denne del vil vi derfor foretage en operationelt retssociologisk analyse af hvilke barrierer, der foreligger for, at LGBTI-personer anmelder deres oplevede hadforbrydelser. Denne analyse tager udgangspunkt i interviews, vi har foretaget i forbindelse med denne afhandling. For nærmere om metoden, se del I, afsnit 2.2.

Dernæst vil vi lave en operationelt retssociologisk analyse af hvilke barrierer, der kan foreligge i forbindelse med anmeldelsessituationen ved politiet. Der inddrages også her interviews, denne gang med LGBTI-personer, der har været involveret i anmeldelse af hadforbrydelser.

Inden analysen heraf, finder vi det hensigtsmæssigt at præsentere interviewpersonerne – hvordan de er LGBTI-personer og hvilken oplevelse med hadforbrydelse, interviewene tog sit udgangspunkt i.

1.1. Interviewpersonerne og deres oplevede hadforbrydelser

1.1.1. Interviewperson 1 – Andreas³²⁵

Andreas er en homoseksuel mand. Han har været udsat for truende beskeder og et overfald.

Andreas havde delt med en ven, at han var homoseksuel. Det viste sig, at vennen ikke var accepterende overfor dette. Det resulterede i, at vennen højlydt og nedladende snakkede om Andreas' seksualitet i et fitnesscenter. Som følge af episoden fik Andreas efterfølgende truende beskeder fra denne (tidligere) ven og hans mor. Disse gik f.eks. på, at *"hun kendte nogle folk der ikke kunne lide homoseksuelle, og at jeg skulle kigge mig over skulderen."* Andreas fik flere af denne type beskeder, og derfor gik han til politiet.

Omtrent en uges tid efter, han havde været ved politiet, var Andreas ved 23-tiden på vej hjem fra fitness. Han blev overfaldet af tre mænd og er overbevist om, at det havde sammenhæng med de truende beskeder. Han husker ikke meget fra overfaldet, men der blev blandt andet råbt skældsord. Derudover fortsatte de chikanerende og truende beskeder. Der gik omtrent to uger, hvor Andreas ikke foretog sig noget. Efter det anmeldte han gentagende gange telefonisk beskederne til politiet og bad om hjælp til at få det til at stoppe. Han nævnte i den forbindelse også overfaldet.

1.1.2. Interviewperson 2 – Billy³²⁶

Billy er tildelt kønnet mand ved fødslen, er homoseksuel og definerer sig som nonbinær.³²⁷ Han er ofte meget sminket og klæder sig *"queer"*, dvs. på tværs af det mandlige og kvindelige kønsudtryk.

Billy sad i metroen med en veninde, da en person fra Hus Forbi kom over og begyndte at *"svine mig til på svensk"*. F.eks. blev der sagt, *"hvor vover jeg at være sådan her, hvorfor tror jeg, jeg er bedre end andre, homoseksuelle er klamme, sådan nogle som jer bør ikke være her"*. Veninden filmede episoden og støttede Billy, mens de øvrige passagerer forholdt sig passive. Personen stod af igen et par stop efter.

³²⁵ Bilag 6

³²⁶ Bilag 3

³²⁷ Han identificerer således hverken sig selv som mand eller kvinde, og anvender både han/hun/dem som pronomen

Billy fortæller desuden om flere ukonkrete episoder, herunder at han bliver mødt af hadefulde tale på daglig basis, når han går rundt i offentligheden.

1.1.3. Interviewperson 3 – Carmen³²⁸

Carmen er en transkvinde, dvs. tildelt kønnet mand ved fødslen, men er transcenderet til at være kvinde. Carmen klæder sig således feminint, bruger sminke m.v.

Carmen gik ad gaden i en storby sammen med en flok venner. En anden gruppe råbte *"bøssekarl"* efter hende. Det resulterede i en verbal konfrontation mellem de to grupper, hvor en af personerne også sagde *"Fuck du er virkelig ulækker at se på"*. Konflikten eskalerede ikke til vold, men der bliver sagt mange hårde ting.

Carmen fortæller derudover om øvrige episoder og også om andres oplevelser, der vil blive inddraget i det omfang, de er relevante.

1.1.4. Interviewperson 4 – Daniel³²⁹

Daniel er en homoseksuel mand. Han fortæller i interviewet om en konkret oplevelse.

Daniel og nogle venner var på vej til en temafest en fredag eller lørdag (det kan Daniel ikke huske). De er alle tildelt kønnet mand ved fødslen. Gruppen var iklædt meget lidt tøj, masser af sminke og rhinsten. Gruppen blev splittet op, så kun halvdelen – inklusive Daniel – nåede metroen. Derfor stod de af igen og ventede på resten af gruppen på næste stop. Daniel og hans venner trådte ind i metroen for at slutte sig til resten af gruppen. Da Daniel træder ind i metroen, er der allerede en konflikt i gang. Daniel husker, at der bliver kastet fyldte øldåser efter ham og råbt skældsord som f.eks. *"klamme bøsserøv"*. Episoden eskalerer til, at Daniel bliver både skubbet og spyttet på. Episoden slutter, da Daniel og hans venner stiger af metroen ved næste stop for at komme væk.

Kapitel 2. Barrierer for at anmelde

Vi har på grundlag af de foretagne interviews identificeret en række barrierer, der kan være medvirkende til, at LGBTI-personer, der mener sig udsat for en hadforbrydelse, ikke anmelder denne til politiet.

Som nævnt i del I, afsnit 2.2.2. er der valgt en eksplorativ tilgang i interviewene. De her identificerede barrierer bygger således på interviewpersonernes oplevelser og forståelse som grundlag for identifikationen som mulig barriere. Derudover er den teoretiske rammesætning inddraget, hvor det har relevans. Når der i de følgende afsnit refereres til forskellige faktorgrupper, er det en reference til de otte faktorer som oplistet i del I, afsnit 2.2.2.

2.1. Hadefulde ytringer som en del af hverdagen

Det skal indledningsvist bemærkes, at i dette afsnit anvendes begrebet hadforbrydelse i overensstemmelse med de interviewedes brug af begrebet. Se nærmere om sammenhængen med den juridiske forståelse i næste afsnit.

Den første identificerede barriere ligger i, at interviewpersonerne oplever hadforbrydelser som noget normalt. Normaliteten viser sig i, at interviewpersonerne ofte oplever at møde hadforbrydelser i form af **hadefulde ytringer** i deres dagligdag. Det giver sig blandt andet til udtryk

³²⁸ Bilag 4

³²⁹ Bilag 7

i interviewet med Billy, hvor han – som svar på, hvorvidt han har været udsat for en hadforbrydelse – siger:

”Det sker næsten dagligt faktisk. Desværre.”

Billy oplever dermed hadforbrydelser som noget, han skal forholde sig til i sin hverdag. Denne oplevelse af normalitet kommer til udtryk i flere af interviewene. Det gælder både generelt i den måde, de taler om hadforbrydelser på, men kommer også til udtryk i konkrete citater. Carmen udtrykker det:

”Hvis ikke det ender i vold lige nu og her, så er det jo noget du børster af, fordi du møder det sikkert igen dagen efter.”

Hvor ”det” referer til hadefulde ytringer. Derudover kommer der fra samtlige interviewpersoner eksempler på at blive kaldt skældsord eller blive råbt af på grund af sin seksuelle orientering eller sit kønsudtryk. Andreas siger:

”Bøsserøv eller sådan noget, det har vi alle sammen hørt, ikk’?”

Eksemplerne angår primært egne erfaringer. Men interviewpersonerne referer også i høj grad til venner og bekendtes oplevelser. Daniel siger f.eks.:

”Jeg synes i hvert fald man bare tit hører om sådan; ’amen så oplevede jeg i weekenden, at der var nogen, der råbte af mig i metroen, eller der var nogen, der catcalled³³⁰ mig på gaden og sagde ’fucking bøsserøv’, eller sådan et eller andet grimt, ikke også?”

Samlet giver det et billede af, at hadefulde ytringer ikke udgør en undtagelse, men nærmere reglen.

Dette kan i sig selv ses som et tegn på, at loven ikke har haft den tilsigtede virkning. LGBTI-personer får ikke en følelse af at være accepteret i samfundet, når de på hverdagsbasis møder hadefulde ytringer. Dette selvom det har været en af formålene med strafferetlig regulering af hadforbrydelser siden 1987, jf. del IV, afsnit 1.1.

Derudover udgør den oplevede normalitet også en barriere for at anmelde hadforbrydelserne. Billy svarer på, hvorfor han ikke anmelder de daglige episoder med hadefulde ytringer:

”For jeg er blevet så vant til det. Altså, hvis du oplever noget hver dag, så vænner man sig da til det [...] Ligesom at cykle.”

Det opleves dermed ikke som episoder, der stikker ud fra normen, og derfor er egnet til at blive sanktioneret. Tværtimod opleves det som noget, man skal lære at håndtere som en del af minoritetsgruppen LGBTI-personer.

Denne afhandling tager ikke et nærmere afsæt i gerningspersonerne. Det konstateres således blot her, at der er enkeltpersoner eller samfundsgrupper iblandt hvilke, der synes at eksistere en norm, efter hvilken skældsord på baggrund af andres seksuelle orientering eller kønsudtryk

³³⁰ Typisk forstået som at fløjte eller råbe efter kvinder på gaden. Daniels brug af ordet er der ikke spurgt nærmere ind til.

er acceptabelt. Denne norm bliver særligt tydelig for LGBTI-personerne, da det er disse, der møder de hadefulde ytringer. Der kan her laves en kobling til faktorgruppe 4 om borgerne selv. Såfremt de personer, der udtaler sig hadefuldt om LGBTI-personer, ikke oplever dette som strafværdig adfærd, påvirker lovgivningen ikke nødvendigvis deres adfærd. Borgernes holdning til loven kan derfor være ganske afgørende for, om loven har den ønskede virkning. Det skal her bemærkes, at lovgivningen også kan anvendes som et virkemiddel til at ændre de normer, der gælder i samfundet. Det har også været formålet med reguleringen af dette område. En lov kan imidlertid have så meget desto sværere ved at få den tilsigtede virkning, når den har til opgave at ændre, hvad der i forvejen opfattes som acceptabel adfærd.

At der ikke er brudt med denne norm, der accepterer hadefuld adfærd som normalt, medfører, at hadforbrydelser opleves som normalt. Dermed udgør dette også en barriere for anmeldelse – at loven ikke stemmer overens med den socialt accepterede adfærd i (dele af) samfundet.

For de interviewedes oplevelse af situationen er det ikke af betydning, om mange eller få personer har eller billiger denne type adfærd. For de interviewede opleves det som en så stor del af deres dagligdag, at det opfattes som en del af den herskende samfundsnorm – som noget, der accepteres af samfundsmajoriteten. De oplever dermed, at der på et generelt plan ikke er en tilstrækkelig accept af deres levevis. Dette understøttes af to af de interviewedes oplevelser med hadforbrydelser på offentligt tilgængelige steder, hvor deres oplevelse involverede **passive tilskuere**.

Billy fortæller om et verbalt overfald i metroen, som er nærmere refereret ovenfor afsnit 1.1.2. Da han har fortalt om episoden, tilføjer han:

"[...] Og folk gloede bare. Det er rigtig typisk. Hvis det var mig, så havde jeg sagt 'hey, prøv lige at fucke af', ikk', som en civil person ved siden af, men alle folk gloede bare og kiggede på mig, som om det var et spektakel. Altså det var sådan ... jeg var virkelig skuffet."

Billy giver her udtryk for, at en del af det ubehagelige ved episoden var, at han var alene i det. Fra hans perspektiv virker det i situationen som om, at de andre passagerer accepterer det verbale overfald, han udsættes for. Dette fordi de ikke træder ind. Senere i samtalen vender vi tilbage til emnet, og Billy taler om, hvad det ville betyde for ham, hvis folk greb ind i en sådan situation:

"Hvis det sker [folk griber ind], så er der stadig en konsensus om, at det [at råbe ad LGBTI-personer] ikke er okay, hvilket også gør det nemmere for personerne at tænke okay, det er ikke kun mig, der tænker, det er fucked."

Billy giver således udtryk for, at det opleves som en accept – at det er "okay" – når folk ikke griber ind i episoden i metroen. Dette understøtter følelsen hos ham af, at der ikke er en samfundsnorm, der inkluderer hans levevis som acceptabel – men tværtimod accepterer hadefulde ytringer imod ham som LGBTI-person.

En parallel situation beskrives af Daniel, hvor der i metroen bliver kastet øldåser og råbt efter ham og en gruppe af hans venner, se referat ovenfor afsnit 1.1.4. Da han har beskrevet episoden, siger han:

"[...] Det jeg synes, der var mest, sådan, hvad skal man sige, sigende ved den episode, det var, at der var ingen, der gjorde noget [...] folk så ligesom bare til"

Daniel beskriver således på samme måde, at det har været en del af det ubehagelige ved episoden, at de andre passagerer ikke greb ind i situationen. At folk forholder sig passive understøttede som i eksemplet ovenfor en oplevelse af, at hadet er accepteret af samfundsmajoriteten. Daniel uddyber:

"[...] jeg havde håbet lidt at, at folk ligesom ville holde sammen og sige, 'hvad fanden er det I laver, det er virkelig urimeligt bla, bla, bla' altså"

For Daniel havde det dermed også været vigtigt at opleve, at de andre passagerer stod aktivt på hans side. I interviewet uddyber Daniel efterfølgende også, at han til dels forstår, at folk ikke tør blande sig. Således anerkender han, at den manglende indtræden i situationen formentlig skyldes frygt for at sætte sig op mod en aggressiv person. Imidlertid ændrer dette ikke på Daniels følelse af, at det havde hjulpet på situationen at have oplevet nogen træde ind.

Som det fremgår angår den oplevede normalitet, som dette afsnit identificerer som en barriere, hadefulde ytringer. I interviewene kom vi også ind på f.eks. hadforbrydelser i form af **vold**. Billy formulerer det således:

"Selvfølgelig, hvis jeg er ude for sådan en ... en volds-crime, hvor jeg bliver tæsket, hvilket heldigvis aldrig er sket, så vil jeg nok tage den op. Så er det mere ekstremt. [...]"

Samme tankegang udtrykker Carmen i citatet medtaget ovenfor. Dette taler også ind i ovenstående, hvorefter hadefulde ytringer opleves som en del af normen, og derfor ikke anses for oplagt at anmelde. Interviewpersonerne giver dermed udtryk for, at vold ligger udover, hvad der opleves som acceptabel adfærd i vores samfund. Dermed er der ikke i tilfælde af vold tvivl om borgernes – ofrenes – holdning hertil, jf. faktorgruppe 4. Dette kan være medvirkende til at sådanne, grovere oplevelser anmeldes.

2.1.1. Opsummering

At de hadefulde ytringer er en stor del af interviewpersonernes hverdag indebærer en barriere for anmeldelse heraf, idet det ikke opfattes som en adfærd, der ligger udenfor samfundsnormen og derfor findes oplagt at søge sanktioneret.

Denne opfattelse forstærkes af, at samfundsmajoriteten ikke træder ind i de situationer, hvor en minoritetsperson bliver udsat for (verbalt) overfald i offentligheden.

Nedenfor analyseres nærmere, hvordan interviewpersonerne forstår hadforbrydelsesbegrebet, og det beskrives, hvordan dette i sig selv kan udgøre en barriere for anmeldelse heraf.

2.2. Interviewpersonernes forståelse af begrebet hadforbrydelse

Den næste identificerede barriere for at anmelde en hadforbrydelse er en problemstilling vedrørende forståelsen af begrebet hadforbrydelse blandt interviewpersonerne smh. med den juridiske forståelse af hadforbrydelse, denne afhandling tager afsæt i, jf. del I, afsnit 3.1. Nedenfor foretages dermed en analyse af, om interviewpersonernes oplevelse kan forstås som en hadforbrydelse i juridisk forstand.

Denne analyse tager sit udgangspunkt i juridisk metode, nærmere bestemt retsanvendende metode, idet vi vil forsøge at vurdere, om oplevelserne falder indenfor strfl. §§ 266 b eller 81, nr. 6. Det skal bemærkes, at denne analyse tager udgangspunkt i det, interviewpersonerne har sagt, og dermed ikke udgør en fuldstændig analyse af de nævnte episoder.

Interviewpersonerne har først og fremmest nævnt episoder, der antages at falde **indenfor** denne afhandlings definition af hadforbrydelser. Det vil sige oplevelser, der kan kategoriseres som hadforbrydelser i overensstemmelse med den juridiske forståelse heraf.

Vi har på tværs af de gennemførte interviews fået en fornemmelse af, at interviewpersonernes forståelse af begrebet omfatter **flere typer episoder**, end hvad der juridisk defineres som en hadforbrydelse. I dette afsnit fokuseres på disse øvrige episoder.

Interviewpersonernes forståelse af begrebet hadforbrydelse anses for at dække et bredere område, end hvad der defineres som dette juridisk. Dels har vi identificeret en lavere tærskel for, hvornår en episode er en hadforbrydelse, jf. nedenfor afsnit 2.2.1. Derudover kategoriseres andre typer lovovertrædelser som hadforbrydelser, jf. nedenfor afsnit 2.2.2.

Interviewpersonernes forståelse af hadforbrydelsesbegrebet er medtaget som en barriere for anmeldelse af hadforbrydelser. Denne barriere er mere indirekte. I tråd med den oplevede normalitet, som identificeret i ovenstående afsnit 2.1. medvirker offerforståelsen til, at interviewpersonerne oplever det som et vilkår i deres hverdag, at der bliver talt og handlet mod dem på en måde, der af dem opfattes som hadefuldt motiveret. Der er dermed en sammenhæng mellem den oplevede normalitet og forståelsen af, hvad hadforbrydelsesbegrebet dækker over.

Dette afsnit er desuden medtaget, fordi det er vigtigt for forståelsen af de øvrige barrierer at vide, hvordan interviewpersonerne forstår begrebet.

2.2.1. En lavere tærskel for, hvornår en episode er en hadforbrydelse

Der er i interviewene blevet nævnt en række episoder, der italesættes som en hadforbrydelse, men som må anses for at falde under den nedre grænse for, hvornår noget kan anses for en hadforbrydelse i straffeloven efter strfl. §§ 266 b eller 81, nr. 6.

Dette giver sig f.eks. til udtryk i interview 2, hvor Billy nævner, hvilke hadforbrydelser, han har været udsat for:

"Det kan være små kommentarer, det kan være blikke, det kan være nogle kommer op til mig. Det er lidt forskelligt."

Der nævnes her en række oplevelser, hvor de ikke alle konkretiseres.

Hvorvidt små kommentarer kan være omfattet af strfl. § 266 b må udgøre en konkret vurdering ud fra indholdet af disse kommentarer, jf. i det hele del II, afsnit 2.1. Dermed foretages ikke en nærmere vurdering her.

Blikke må derimod antages at falde udenfor den strafferetlige ramme og kan således ikke defineres som en hadforbrydelse i tråd med den juridiske definition.

Sidst nævner Billy, at fremmede kommer op til ham. Det beror ligeledes på, hvad dette præcis indebærer, om det konkrete tilfælde falder under den strafferetlige regulering af hadforbrydelser. Senere i interviewet uddyber Billy med et eksempel, da han bliver spurgt til en specifik episode, han har oplevet i byen:

"I byen, ja. Der er ikke noget specifikt, det er bare det hele, det er bare forskelligt. Men hver gang jeg tager i byen, bliver jeg rørt ved i hvert fald, det er sådan en standard ting."

At Billy ofte oplever, at folk rører ved ham, når han er i byen, må antages at falde udenfor den strafferetlige regulering af hadforbrydelser, idet det må anses for svært at identificere et hadmotiv. Om der konkret kan være tale om chikane eller anden overtrædelse af straffeloven berøres ikke nærmere.

Det skal dog ikke hermed negligeres, at LGBTI-personer kan opleve sådan en adfærd som noget negativt. I en undersøgelse om udfordringer og stigma ved at have LGBTI-identitet,³³¹ er der blevet spurgt til LGBTI-personernes oplevelser med diskrimination. Der er her blandt andet blevet spurgt: *"Hvordan er denne diskrimination på grund af din kønsidentitet eller seksuelle orientering kommet til udtryk?"*³³² Hertil har 59 % på tværs af kønsidentitet og seksuel orientering tilkendegivet, at de har oplevet: *"Uønsket eller overdreven opmærksomhed på min kønsidentitet/seksuelle orientering"*. Adfærd, der ikke nødvendigvis kommer fra et hadefuldt sted, kan således stadig tale ind i oplevelsen af at ikke være fuldt ud accepteret af majoriteten, smh. afsnit 2.1. ovenfor.

Der er derudover en anden type oplevelse, der kommer frem i interviewene i forbindelse med spørgsmål til oplevede hadforbrydelser. Både Billy og Carmen nævner, at der bliver talt om eller spurgt til deres køn eller kønsidentitet. Billy beskriver det sådan her:

"Også, en anden ting jeg støder på ret tit, som jeg synes er meget grænseoverskridende, er folk er lidt i tvivl om mit køn, hvilket også er... whatever, who cares, men det er sådan ofte det første spørgsmål, nå men er du en dreng eller en pige? Det, synes jeg også, er supermærkeligt at spørge om"

Billy bringer selv denne type oplevelse op i løbet af interviewet, når vi spørger til oplevede hadforbrydelser, men bruger ikke selv begrebet hadforbrydelse herom. Derfor er det uklart, om han direkte adspurgt ville definere det som en sådan. Det står imidlertid klart, at Billy ikke ser det som en positiv oplevelse, men tværtimod som noget *"grænseoverskridende"*.

På tilsvarende vis nævner Carmen en situation, hvor en mand taler om hende i S-toget. Vedkommende siger *"ham dér"*, når han taler om hende. Carmen oplever det som en situation, der kan ødelægge hendes dag eller aften og er *"så træt af det"*. Denne episode kan ikke – i sig selv – defineres som adfærd, der er omfattet af strfl. § 266 b.

Således er der i dette afsnit nævnt eksempler på, at de interviewede taler om hadforbrydelser på en måde, hvor også situationer, der ikke er grove nok til at falde indenfor strfl. §§ 266 b og 81, nr. 6 medtages.

2.2.2. En bredere forståelse af hadforbrydelsesbegrebet

Derudover er forståelsen af hadforbrydelser bredere end den forståelse, der er lagt til grund i denne afhandling.

³³¹ Als Research APS, *Undersøgelse af udfordringer og stigma i forhold til at have en LGBTI-identitet i Danmark*, 2020

³³² Ibid., s. 52 (tabel 5.6). Kun de, der har svaret ja til at have oplevet diskrimination indenfor det seneste år, har fået dette spørgsmål

Det viser sig dels ved, at Carmen fortæller om oplevelser med diskrimination, når hun fortæller om hadforbrydelser. Carmen genfortæller en bekendts oplevelse med at blive nægtet adgang til en bar, fordi hun var transperson, og baren tidligere havde haft problemer med transpersoner. Ud fra det, vi får fortalt, kan det formentlig kategoriseres som en adgangs nægtelse i strid med racediskriminationslovens § 1. Dette er imidlertid ikke i tråd med denne afhandlings definition af hadforbrydelser.

Derudover fortæller Carmen om en oplevet voldtægt. Carmen svarer på, om hun har oplevet en hadforbrydelse. Hun nævner først en episode med hadefulde ytringer. Derefter siger hun:

”[...] og så er jeg også blevet, jeg er desværre også blevet voldtaget, øh, i min gamle lejlighed i [...] af en nysgerrig heterofyr, som ikke kendte sin egen grænse på, hvor meget han gik op i magtliderlighed, fordi det var først, da jeg græd, at han stoppede”

Senere i interviewet beskriver Carmen voldtægten i detaljer, men der fremkommer ikke oplysninger, der peger på et hadmotiv. Selv hvis episoden ville kunne kategoriseres som en voldtægt i strfl. § 216, er det således ikke efter vores oplysninger indikationer på, at der ville kunne ske strafskærpelse efter strfl. § 81, nr. 6 i den pågældende situation. Med andre ord synes voldtægten ikke at have baggrund i et hadmotiv. Det kan dog ikke udelukkes, at der var oplysninger, som indikerede, at der var tale om et hadmotiv, som vi ikke fik spurgt ind til. Dette fordi vi begge fandt det svært at spørge ind til en så voldsom oplevelse som en voldtægt, jf. nærmere herom i del I, afsnit 2.2.3.3., om metodekritik.

At forståelsen af begrebet hadforbrydelse er større i bredden medfører, at episoder, der rent faktisk er strafferetligt reguleret, men ikke som en hadforbrydelse, opfattes som sådanne. Således bredes begrebet ud til at omfatte flere områder, end den juridiske, mere snævre kategorisering af hadforbrydelser, denne afhandling tager afsæt i.

2.2.3. Opsummering

Det fremstår dermed som om, at interviewpersonerne ikke forholder sig til den strafferetlige regulering, når de til daglig kategoriserer de oplevelser, de har. Der er dermed ingen klare skel mellem, hvad der er diskrimination, hadforbrydelser eller i øvrigt grænseoverskridende adfærd. Det medvirker til at skabe et forvirrende og usystematisk billede af de negative reaktioner, interviewpersonerne møder.

Det er ikke overraskende, at interviewpersonerne ikke forholder sig til juridiske definitioner i deres sprogbrug. Denne forskel mellem interviewpersonernes forståelse og den juridiske definition er imidlertid en vigtig pointe for at forstå, hvordan interviewpersonerne opfatter området.

Som anført i starten af dette afsnit udgør dette en indirekte barriere for anmeldelse. Det medvirker til at skabe en uklar linje mellem lovligt/ulovligt, der kan gøre det sværere for LGBTI-personer at navigere i. Der er en tæt sammenhæng mellem dette og den oplevede normalitet, jf. ovenfor afsnit 2.1. Det kan skabe en hindring for anmeldelse af hadforbrydelser, at de forurettede ikke tænker på hadforbrydelser i en juridisk kontekst. Hadforbrydelse som begreb i hverdagen bruges til at beskrive den flerhed af oplevelser, store som små, interviewpersonerne udsættes for og har en oplevelse af, har taget udgangspunkt i deres seksuelle orientering eller kønsudtryk.

Selvom hadforbrydelsesbegrebet således bruges bredere blandt interviewpersonerne, står det i kontrast hertil, at kun den groveste del af de tilfælde, der faktisk er straffelovsregulerede, anmeldes af dem. Dermed skal der vold til for, at Billy ville anmelde, jf. ovenfor afsnit 2.1. Dette understreges også af, at de to interviewede, der har anmeldt, begge har været udsat for tilfælde, der gik udover verbale overfald.

2.3. Manglende kendskab til at hadefulde ytringer er ulovligt

Ukendskab til at hadforbrydelser er ulovlige, udgør også en væsentlig barriere for at anmelde.

Der er ikke identificeret et manglende kendskab til, at voldshandlinger er ulovlige. Et sådan manglende kendskab er heller ikke forventeligt. Voldsgerninger er strafbare, ligegyldigt hvem de begås imod. Det er dermed ikke en betingelse for at anmelde dem, at volden har baggrund i et hadmotiv. Derfor foreligger der ikke her en barriere for anmeldelse af forbrydelsen. Dette gælder også, selvom LGBTI-personerne ikke måtte kende til strafskærpelsen ved hadmotiv efter strfl. § 81, nr. 6. Det skal dog bemærkes, at dette kan hindre hadmotivet i at komme frem og derfor hindre anmeldelsen i at blive registreret som en hadforbrydelse, jf. del IV, afsnit 2.4.1., om registreringspraksis.

Imidlertid er det undervejs i to af de fire interview gået op for os, at interviewpersonen ikke vidste, at det er ulovligt at tale forhånende, nedværdigende eller truende til eller om LGBTI-personer, jf. strfl. § 266 b om hadefulde ytringer.

Carmen vidste således ikke, at sådanne hadefulde ytringer var ulovlige. Dette overraskede hende, og det kan ikke udelukkes, at hun havde anmeldt den oplevelse refereret i del V, afsnit 1.1.3., såfremt hun havde vidst det forinden. Det skal i sammenhæng hermed bemærkes, at hun kategoriserede oplevelsen som en hadforbrydelse, uanset at hun ikke kendte til lovreguleringen heraf.

Andreas havde anset de beskeder, han havde modtaget, jf. del V, afsnit 1.1.1., som truende og ville af den grund anmelde. I den forbindelse talte vi med ham om, om han kendte til, at hadefulde ytringer var ulovlige efter strfl. § 266 b. Det gjorde han ikke. I dette konkrete tilfælde udgør ukendskabet ikke en barriere for anmeldelse, idet beskederne var af en karakter, der medførte, at han anmeldte desuagtet, jf. nærmere herom nedenfor kap. 3, afsnit 3.1.

Det må anses for en stærk barriere for anmeldelse af hadefulde ytringer, at man, som offer herfor, ikke er klar over, at det er ulovligt. De i interviewene fremkomne oplysninger kunne tyde på, at faktorgruppe 7 af de otte faktorer om kommunikationsprocesser kan være forklarende for den her identificerede barriere. Det er afgørende, at loven kommunikeres ud til de borgere, der berøres af den, for at den får effekt. Mangelfuld kommunikation af, at hadefulde ytringer er strafbart, udgør dermed en barriere for, at ofre anmelder episoden – idet de simpelthen ikke ved, at de har været udsat for en forbrydelse.

2.4. Processuelle barrierer for anmeldelse – sagsbehandlingstid og bevisbyrde

I flere af interviewene identificeredes også en række processuelle barrierer.

Det er for det første blevet nævnt en forventning om, at det vil være for tidskrævende at anmelde hadforbrydelser.

Denne **tidsfaktor** spiller en rolle på to måder.

For det første er der udtrykt en forventning om, at det vil tage meget af interviewpersonens tid, hvis de skulle engagere sig i en sag. Denne forventning bygger Billy på *"venners erfaringer"*.

For det andet har tidsfaktoren som barriere en sammenhæng med den normalitet i hadforbrydelser, interviewpersonerne oplever. Billy svarer på, hvorfor han ikke har anmeldt en episode om hadefulde ytringer, han netop har fortalt om:

"Jeg kunne slet ikke forestille mig at anmelde nogle hver dag. Det nægter jeg. Det er for meget arbejde. Og det kommer jeg jo til."

Dermed hænger tidsfaktoren tæt sammen med de ovenfor nævnte barrierer, jf. afsnit 2.1. og 2.2. Billy giver udtryk for, at det ikke giver praktisk mening at ty til anmeldelse af de hadefulde ytringer, da han oplever det så ofte i sin hverdag. Det ville være for mange episoder, der skulle anmeldes, og det ville tage for meget af hans tid.

Forventningen om, at anmeldelse kan blive tidskrævende, udgør dermed en barriere for anmeldelse. Dette har tæt sammenhæng med en forventning om, at anmeldelsen ikke vil føre til en sag. Billy siger:

"Det er et spørgsmål om tid, det er et spørgsmål om resultat."

Således spiller forventningen til, at en anmeldelse ikke vil have en effekt også ind som en barriere for anmeldelse. Billy beskriver det flere gange som *"ord mod ord"*, mens Carmen referer til ikke at kunne *"bevise noget"*. Dermed er der en **bevismæssig** problemstilling, der forhindrer interviewpersonerne i at anmelde de oplevede episoder.

Således er der også identificeret en barriere i form af retssystemet i øvrigt (faktorgruppe 2). I straffe-retten gælder det princip, at man er uskyldig til det modsatte er bevist. Det medfører, et skærpet be-viskrav, når det skal afgøres, om der er tilstrækkeligt dokumentation for at bevise skyld – og at tvivlen kommer tiltalte til gode (*in dubio pro reo*).³³³ Mange af de episoder, Billy og Carmen oplever, er tilråb eller skældsord fra fremmede, de passerer i det offentlige rum. Det har derfor svært ved at bevise noget i disse tilfælde. Dermed udgør det en barriere for anmeldelse, at de ikke tror på, at anmeldelse vil føre til sanktion – fordi de ikke kan opfylde beviskravene.

Som allerede anført i del I, afsnit 2.2.2., har vi været opmærksomme på, at retssystemets be-visbyrde-regler kan være en forklaringsfaktor i forhold til hvor mange sager, der videreføres i det strafferetlige system, jf. faktorgruppe 2 om retssystemet i øvrigt i de otte faktorer. Disse overvejelser fra interviewpersonernes side viser imidlertid, at dette indgår allerede som årsag til ikke at anmelde. Det medfører, at det er menige borgere, der selv tager stilling til, hvorvidt de mener, en sag kan bevises, uden at politimyndigheden faktisk giver deres vurdering heraf. Det indikerer også, at der er mange af de hadforbrydelser, der fylder i LGBTI-personers hverdag, der ikke er så konkrete, at de har nogen bevismæssig substans, f.eks. fordi de netop angår råb i forbifarten på åben gade.

³³³ Lund Madsen, *Strafferet 1*, 2020, s. 45

2.5. En manglende tillid til systemet

Den sidste, identificere barriere for at anmelde hadforbrydelser består i en manglende tillid til systemet. Denne barriere anses for ganske væsentlig. Det skal bemærkes, at også denne barriere overlapper med de ovenfor gennemgåede.

Denne sammenhæng med de øvrige barrierer tydeliggøres i følgende citat fra Billy, der vedrører, hvorfor han ikke har anmeldt de episoder, han har været udsat for:

”Ja, jeg ved det tager lang tid, venners erfaringer. Jeg ved også, det er en ord mod ord. Og så ved jeg også godt, at der er så mange andre sager, der kommer til at fylde mere. Desværre. Der er andre prioriteter. For jeg tror generelt som en minoritet, jeg føler mig ikke særlig prioriteret generelt”

Billy udtrykker her en manglende tillid til, at sager om hadforbrydelser – konkret hadefulde ytringer – vil blive prioriteret af politiet. Denne manglende prioritering kobles op på en følelse af ikke at være prioriteret ”generelt” som minoritet.

Manglen på tillid fremstår dermed ikke som konkret at være møntet på politiet som retshåndhæver, men en generel mistillid til, at samfundet har øje for LGBTI-personers udfordringer. Billy bliver spurgt konkret til, hvad der gør, at han ikke tror, at det vil få et resultat at melde sager herom til politiet, hvortil han svarer:

”Jeg føler bare, at generelt LGBT+-personer bliver ikke hørt ordentligt altid. Det bare sådan en, facadeting her i Danmark, hvor det er sådan, vi er et godt land, det er vi også, vi er meget langt fremme. Problemet er bare, at den der ’vi er meget langt fremme’-mentalitet, det var vi for 10 år siden. Det er vi ikke længere.”

Herefter kommer Billy nærmere ind på ligeløn mellem mænd og kvinder og regeringens LGBTQ-handlingsplan. Dette understøtter, at Billys tillid til politiet falder i takt med hans tillid til regeringen eller politikerne og dermed det danske samfund på et mere generelt plan.

Samtidig kan citatet fra Billy læses sådan, at Billy finder beskyttelsen af LGBTI-personer illusorisk, idet han ser det som en ”facadeting”. Beskyttelsen af LGBTI-personer sker dermed på papiret – er nedskrevet i loven – men har ikke en effekt ude i virkeligheden. Dette må antages at have en vis sammenhæng med den barriere, der ligger i oplevelsen af normalitet. Følelsen af ikke at være prioriteret og en oplevelse af, at han ofte udsættes for hadefulde ytringer, og at samfundsmajoriteten ikke tager afstand herfra, bidrager i sin helhed til en manglende tillid til systemet generelt – og hermed politiet.

Den manglende tillid til systemet kommer ligeledes til udtryk i interviewet med Carmen.

Carmen kommer ind på dette i en samtale om, hvorvidt hun overvejede at anmelde de tilråb, hun fik på gaden:

Carmen: *”Men det er jo det samfund vi lever i, så det dér med at anmelde nogle for at råbe noget på gaden, det kan du ikke gøre noget ved. Så siger politiet bare, så råb noget tilbage. Altså politiet kan godt være ret ligeglade (latter). Desværre.”*

Interviewer: *”Har du oplevet det? At de er ligeglade? Eller?”*

Carmen: *”Jeg har ikke oplevet det, men jeg har hørt, at de har oplevet det”*

Det fremgår ikke helt klart, hvem ”de” er, men det antages ud fra konteksten at være venner eller bekendte, hun har hørt det fra. Efter denne samtale går det op for os, at Carmen ikke ved, at hadefulde ytringer er ulovligt. Således skal ovenstående læses i den kontekst. Imidlertid har Carmen et sprogbrug angående politiet, der viser, at hun ikke har tillid hertil. Carmen uddyber, hvori hun mener, problemet ligger:

”Nej men jeg tror bare min tillid til politiet er bare svigtet henover en periode, ikke i min egen oplevelse, men i forhold til alt det, jeg hører udefra, og det gør også, at jeg ikke magter at kæmpe med politiet som sådan.”

Hun baserer dermed en forestilling om, at politiet er ligeglade på andres fortællinger og erfaringer. Det fremgår, at dette er et indtryk, der ikke er dannet på baggrund af egne erfaringer. Hun siger også:

”Det er ikke bare her i Danmark, det er faktisk bare generelt rundt omkring, hvor den her magtliderlighed bliver misbrugt”

Således har denne mistillid ikke sit grundlag i politiets håndtering af hadforbrydelser mod LGBTI-personer konkret. Carmen referer f.eks. til en video,³³⁴ der gik viralt, med en politimand, der lægger en ung mand i håndjern i indgangen til hans lejlighed, mens han står med en tandbørste i hånden og – tilsyneladende – er fredelig som et eksempel på, at hun ikke har tillid til politiet. Derudover nævnes situationer i nattelivet, hvor Carmen mener, at politiet har handlet forkert. Som ovenstående citat også viser, er det ikke kun i Danmark, at Carmen mener, at der er et problem. Vi får dermed indtrykket af, at der også drages paralleller til andre dele af verden, der får indflydelse på Carmens tillid til det danske politi.

Carmen betragter dermed snarere politiet som en del af problemet end en del af løsningen, hvilket skaber en tydelig barriere for anmeldelse af – ikke kun – hadforbrydelser. Således anses den manglende tillid til systemet, herunder politiet, som en væsentlig barriere for anmeldelse af hadforbrydelser.

2.6. Delkonklusion

Ovenfor er redegjort for de forskellige barrierer for anmeldelse af hadforbrydelse til politiet, der er identificeret i de foretagne interviews.

Der foreligger dermed en barriere i kraft af, at hadforbrydelser i form af hadefulde ytringer opleves så ofte, at det ikke forekommer oplagt at søge disse strafsanktionerede. Hertil hører, at interviewpersonernes forståelse af begrebet hadforbrydelser dækker et bredere område, end den juridisk, snævre afgrænsning, denne afhandling tager afsæt i.

Der er derudover identificeret en barriere i kraft af manglende kendskab til, at hadefulde ytringer kan være ulovlige efter strfl. § 266 b.

Det spiller også en stor rolle i interviewpersonernes overvejelser, at der er betydelige bevismæssige udfordringer, når det kommer til hadefulde ytringer.

³³⁴ For mere om sagen, se Laurs Bundgaard, *Video af sammenstød mellem politibetjent og borger delt på nettet*, 2020

Derudover er der en klar forventning om, at anmeldelse vil være tidskrævende og i mange tilfælde ikke engang føre til et tilfredsstillende resultat.

Sidst er der identificeret en manglende tillid til systemet, herunder politiet, som også udgør en barriere for anmeldelse af de oplevede hadforbrydelser.

Disse barrierer kan ikke klart adskilles fra hinanden, idet der er vist samspil imellem dem. Således har det stor betydning for, at interviewpersonerne ikke har anmeldt, at de oplever, at hadforbrydelser sker ofte. Denne oplevelse hænger stærkt sammen med interviewpersonernes bredere forståelse af, hvad hadforbrydelse er, end hvad der gælder strafferetligt. Samtidig er de processuelle faktorer ekstra uoverkommelige, når det ses i lyset af, hvor ofte anmeldelse skulle foretages. Sidst spiller mistilliden til politiet også ind i et større billede, hvor interviewpersonerne føler sig nedprioriteret i samfundet eller ikke ser politiet som en myndighed, der er interesseret i at løse LGBTI-personers problemer.

Kapitel 3. Barrierer i anmeldelsessituationen

Hvor kapitel 2 tog afsæt i barrierer for at anmelde, vil dette kapitel undersøge hvilke barrierer, der foreligger i selve anmeldelsessituationen. I del III er redegjort for politimyndighedens organisation, rolle og for processen fra anmeldelse til sigtelse. I dette kapitel tages afsæt i de foretagne interviews. Vi vil på baggrund heraf og med referencer til relevant teori foretage en operationelt retssociologisk analyse af, hvad der i de konkrete tilfælde udgjorde barrierer for, at sagerne kunne tages videre end anmeldelsesstadiet i den strafferetlige proces. Når der bliver refereret til de forskellige faktorgrupper, er det ligeledes her en reference til de otte faktorer som oplistet i del I, afsnit 2.2.2.

To af de interviewede har været involveret i politianmeldelse. Dette kapitel er opbygget således, at der først foretages en analyse af Andreas' oplevelse og dernæst af Daniels. Denne fremgangsmåde er valgt, fordi de to eksempler adskiller sig fra hinanden, og derfor anses det for mest fordelagtigt at gennemgå barriererne for sig. Sidst gives en samlet delkonklusion.

For hver af episoderne foretages en vurdering af, hvorvidt der er et tilstrækkeligt grundlag for at anmelde episoden. Denne vurdering har sit metodiske afsæt i retsanvendende metode, jf. nærmere del I, afsnit 2.1.2. Det skal også her bemærkes, at denne juridiske vurdering kun er foretaget på baggrund af de oplysninger, vi har fået i interviewene med de begrænsninger, det medfører.

Både Andreas' og Daniels oplevelser med hadforbrydelser er kort refereret i del V, afsnit 1.1. I de følgende afsnit vil der i et vist omfang forekomme gentagelser for at give et detaljeret indblik i deres oplevelse af situationen.

3.1. Andreas' anmeldelse af truende beskeder til politiet

Andreas henvendte sig til politiet efter en oplevelse, hvor en tidligere ven havde fundet ud af, at han var til fyre. Denne ven accepterede ikke Andreas' seksualitet. Han snakkede herefter negativt og højlydt om det i et fitnesscenter, hvor de var nede og træne sammen. Det førte til, at Andreas og venen blev uvenner. Derefter fik Andreas beskeder fra denne tidligere vens mor:

”Han fik faktisk sin mor til at skrive til mig, at hun kendte nogle folk, der ikke kunne lide homoseksuelle og at jeg skulle kigge mig over skulderen. Så sagde hun, at hun kendte nogen, der trænede dernede, hvor jeg også trænede, der ikke kunne lide sådan nogen som mig.” Andreas opfatter dette som en trussel om en hadforbrydelse, og går til politiet. Han fortæller:

”Jeg gik derned og anmeldte det. Jeg gik ned og sagde, at jeg havde noget, jeg gerne ville vise dem. Og at, det her, det var jeg meget utryg ved. Fordi at jeg synes, det var enormt ubehageligt. Fordi jeg fik faktisk de her beskeder om, at hun [vennens mor] kendte nogen, der gik dernede [i fitnesscentret], imens jeg var dernede. Så det var ikke særlig rart.”

Andreas er således utryg og føler ubehag i situationen. På dette tidspunkt er Andreas utryg ved at gå i det fitnesscenter, han plejer at komme i, hvilket han beskriver for politiet. Andreas fortæller om politiets reaktion:

”Så viste jeg beskederne til politiet, og de sagde at, de kunne jo ikke påvise at [...] de ville lave nogen hadforbrydelse, eller at de mente det. Så det blev betragtet som chikane i den lidt grovere ende. De sagde, de ville ringe til dem og snakke med dem om det. Det var det. Der skete ikke mere”

Der er to elementer ved denne reaktion fra politiet, der skal foretages en analyse på baggrund af. For det første siger politiet, at de ikke kunne påvise, at der ville blive lavet en hadforbrydelse, hvorfor de betragter det skete som chikane, jf. det følgende afsnit. For det andet vælger politiet at håndtere forholdet ved at tale med gerningspersonerne om situationen, jf. afsnittet efter.

3.1.1. Er der grundlag for anmeldelse?

Det skal i dette afsnit med udgangspunkt i retsanvendende metode vurderes, om der er tilstrækkeligt grundlag for at anmelde sagen som en hadforbrydelse.

Det kan indledningsvist erindres, at også skriftlige meddelelser er omfattet af strfl. § 266 b. I meddelelsen står der, at Andreas bør *”kigge sig over skulderen”*. Dermed kan meddelelsen anses for truende mod Andreas på grund af hans seksuelle orientering, idet den indikerer, at der kan ske Andreas noget. Imidlertid er det også et krav for, at strfl. 266 b kan anvendes, at meddelelsen er fremsat offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds. Den besked, Andreas modtog, er sendt privat til ham fra hans tidligere vens mor. Beskeden er dermed kun ment til Andreas’ læsning. Der er således ikke tale om en hadforbrydelse efter strfl. § 266 b, i og med det objektive gerningsindhold i bestemmelsen ikke er opfyldt.

Vi har i del II, afsnit 2.2., beskrevet, hvordan strfl. § 267 om ærekrænkelser kan være relevant i tilfælde, hvor offentlighedskravet i strfl. § 266 b ikke er opfyldt, idet strfl. § 267 også omfatter udtalelser fremsat kun overfor den fornærmede part. Således kunne den omtalte besked anses for omfattet heraf. Imidlertid er det bestemmelsens sigte at beskytte folks ære, hvorfor der skal være tale om en besked, der er egnet til at krænke Andreas’ ære. Der skrives ikke i beskeden hverken beskyldninger eller skældsord. Det må derfor anses for tvivlsomt, at der er tale om en ærekrænkende udtalelse, der er omfattet af strfl. § 267.

Det kan overvejes, om der er tale om en overtrædelse af en anden paragraf i straffeloven, hvilket ville kunne medføre straffeskærpelse efter strfl. § 81, nr. 6 på grund af hadmotiv, jf. i det hele del II, afsnit 2.3. Andreas har selv opfattet beskeden som en trussel om at begå en hadforbrydelse, på grund af ovennævnte indikation på, at der kan ske ham noget. Han bliver fortalt,

at han skal kigge sig over skulderen, fordi vennens mor kender nogen, der ikke kan lide sådan nogle som ham. Det kan derfor overvejes, om forholdet er omfattet af strfl. § 260 om trusler.

I forbindelse med nærværende afhandling skal ikke tages endelig stilling til, om gerningsindholdet i denne eller anden straffelovsparagraf er opfyldt. Det skal blot konstateres, at det må anses for tilstrækkeligt grundlag for, at Andreas anmelder episoden. Politiet har ikke anset det for en trussel. De er ikke lykkedes med at forklare Andreas, hvorfor det ikke er tilfældet, på en måde, der har givet Andreas en oplevelse af, at politiet tog hans henvendelse alvorligt, jf. nærmere nedenfor afsnit 3.1.4.

3.1.2. Politiet som mægler

Som ovenstående citat viser, anså politiet beskederne for chikanøse og ville tale med den tidligere ven og hans mor om det. Politiet vælger altså her en konfliktløsende funktion.

Det tyder på, at politiet har anset episoden som en form for konflikt og ikke som et strafbart forhold. Dette peger ind i faktorgruppe 3 om de retsanvendende myndigheders opfattelse som mulig forklaringsfaktor i forhold til lovens virkning på hadforbrydelsesområdet.

Den enkelte politimand er overladt et væsentligt skøn i bedømmelsen af, hvordan situationer skal håndteres, herunder blandt andet om et forhold skal opfattes som strafbart eller som en konflikt. Dette hænger også sammen med den flerhed af opgaver, politiet varetager, i hvilke de skal påtage sig forskellige roller, jf. del III, afsnit 1.2. I denne konkrete situation har politiets opfattelse af forholdet som en konflikt snarere end en forbrydelse haft indflydelse både på, om sagen overhovedet efterforskes, og på offerets oplevelse af anmeldelsessituationen. Dermed udgør denne konfliktmæglende tilgang en barriere for reguleringen af hadforbrydelsers virkning.

Faktorer, der spiller ind på dette væsentlige skøn, er blevet undersøgt af blandt andet Lars Holmberg. Han har undersøgt politistereotyper i et kvalitativt studie, hvor han fulgte politiet på patrulje.³³⁵ Her kom han frem til, at politiet brugte en typologi, hvor de overordnet skelnede mellem *"Mr. and mrs. Denmark"* og *"the assholes"*, når de udøvede skøn over, hvordan de skulle reagere på opståede situationer.³³⁶ Denne skelnen fik den betydning, at *"Mr. and mrs. Denmark"* slap med en advarsel og en mæglingslignende reaktion fra politiet, mens politiet gik anderledes til værks i sager mod *"the assholes"*. I sidstnævnte var politiet mere tilbøjelige til at gå formelt – strafferetligt – til værks.³³⁷ Den her givne gennemgang giver ikke det fulde indtryk af de konklusioner, Holmberg lavede på baggrund af sin undersøgelse. Holmbergs undersøgelse angik desuden lovovertrædere og ikke anmeldelsessituationen. Pointen i forhold til nærværende afhandling er, at de stereotyper eller egne opfattelser af personer, politiet på forhånd har, kan have en afgørende betydning for, hvordan politiet håndterer situationen.

At politiet vil løse situationen ved at tale med dem, der sendte Andreas beskederne, kan således være en løsning valgt på baggrund af flere elementer. Der er ikke muligt at give et entydigt svar på, hvad der har medført, at politiet agerede som mægler i denne situation. Det kan være politiets opfattelse af, hvorvidt sagen er bevismæssigt stærk nok til at kunne tages videre og andre processuelle overvejelser. Men ikke kun juridiske eller processuelle overvejelser kan antages at spille ind på politiets vurdering af forholdet. Således kan generelle fordomme eller

³³⁵ Holmberg, *Policing Stereotypes*, 2003, s. 52f.

³³⁶ I studiet kaldet *"reactive work"*. Typologiseringen anvendes også angående *"proactive work"*.

³³⁷ Holmberg, *Policing Stereotypes*, 2003, s. 82ff.

stigma angående homoseksualitet have en betydning. Disse fordomme kan også ligge ubevidst som en del af de strukturelle årsager for loves virkning (faktorgruppe 8). Dette fordi der er tale om en historisk undertrykt samfundsgruppe, jf. del I, kap. 4, der til stadighed kan være undertrykt i form af ubevidst bias, der kan komme til udtryk som strukturel diskrimination. Se i tilknytning hertil del IV, afsnit 2.4.2., om samfundsopfattelsen af hadforbrydelser.

At politiet agerer som mægler i den konkrete situation understreger, hvordan den enkelte politimand – som den første instans, anmelderen møder – har et væsentligt skøn over, hvordan en sag skal håndteres. De ovenstående elementer kan således alle spille ind i større eller mindre grad og have større eller mindre relevans.

Det er ikke muligt ud fra Andreas' oplevelse at konkludere, at politiet *generelt* håndterer had- eller trusselsager ved at indtage en uformel rolle som konfliktløser. Det kan blot konstateres, at de har et væsentligt skøn, og deres vurdering af forholdet dermed bliver afgørende.

Derudover spiller politiets opfattelse en rolle for, om anmeldelse af sagen registreres. I denne konkrete sag har vi ikke de nødvendige oplysninger for at vide, om der blev registreret en anmeldelse. Samtidig er det af betydning for, hvor frit et skøn, politiet kan foretage, at der ikke er konkrete instrukser om, at anmeldelser skal registreres med et skarpt journalnummer, jf. nærmere nedenfor om voldtægtssager.

3.1.2.1. Voldtægtssager som skarpe sager

Det blev i 2014 klarlagt, at der ikke var landsdækkende retningslinjer for, hvornår en sag var at anse for en undersøgelsessag henholdsvis en skarp sag.³³⁸ En sag registreres som en "*undersøgelsessag*" i tilfælde, hvor politiet er usikre på, om der er sket en straffelovovertrædelse eller er usikre på, hvilken bestemmelse, der kan anses for overtrådt. Heroverfor står "*skarpe sager*", som registreres sådan, når der ikke er tvivl om gerningsindholdet, og der er mistanke om, at et strafbart forhold er begået. Sondringen er vigtig, fordi sidstnævnte indgår i politiets opgørelse over straffesager, hvad undersøgelsessager ikke gør. De manglende klare retningslinjer blev kritiseret af Rigsrevisionen, og der er sidenhen udarbejdet de nødvendige, landsdækkende retningslinjer.³³⁹

I forbindelse med det øgede fokus på voldtægt, har Rigspolitiet indskærpet, at der som klart udgangspunkt skal anvendes et "*skarpt journalnummer*" i sager om voldtægt. Det skal ske, medmindre sagen undtagelsesvist afvises.³⁴⁰ Det har den betydning, at flere sager registreres som skarpe sager, og kun få voldtægtssager registreres som undersøgelsessager.³⁴¹ Dermed indskrænkes det skøn, den enkelte politimand skal foretage i anmeldelsessituationen, idet han bliver instrueret til at registrere sagen som en egentlig straffesag med de deraf følgende konsekvenser.

3.1.3. Bevismæssige udfordringer

En anden væsentlig udfordring, der har betydning for, at Andreas' oplevede hadforbrydelse ikke kommer videre i det strafferetlige system, er bevismæssige udfordringer.

³³⁸ Beretning nr. 15/2014: *Beretning om politiets henlæggelse af straffesager*

³³⁹ Beretning nr. 15/2014: *Rigsrevisionens fortsatte notat af 12. januar 2018*, s. 1

³⁴⁰ Vejledning om politiets behandling af sager om voldtægt eller voldtægtslignende forhold fra Rigspolitiet, jf. bilag 13, s. 2

³⁴¹ Ibid., s. 3

Andreas har henvendt sig til politiet, efter han fik ovenfor beskrevne besked samt andre beske-
der. Herefter bliver han udsat for et overfald. Han fortæller:

*”Da jeg var på vej hjem [fra fitness], så gik jeg med musik i ørerne, og jeg gik nede nær Gu-
denåstien, hernede [...] så blev jeg skubbet af en eller anden person og sådan, fik et slag i
baghovedet, og så vendte jeg mig om og blev skubbet igen. Og så forsøgte jeg sådan at for-
svare mig imod det, og så kan jeg bare huske, at jeg blev sparket ned i jorden og slået”*

Andreas forklarer, at der var tre personer, og at han ikke vidste, hvem de var. Andreas er imid-
lertid overbevist om sammenhængen med de truende beske-der og mener, at det er nogle, ven-
nen og hans mor kender, der overfaldt ham. Han anmeldte ikke overfaldet i første omgang. I
og med han fortsat modtog beske-der fra den tidligere ven og hans mor, var han løbende i kon-
takt med politiet over telefonen. Her nævnte han blandt andet overfaldet. Han fortæller:

*”De sagde, at de ikke kunne hjælpe [...] De siger, at det er meget svært at påvise hadforbry-
delser. Straffen for hadforbrydelser er ret høj. Men selve det at påvise, at det er sket...”*

Politiet lægger således vægt på, at det er svært at bevise, at der er tale om en hadforbrydelse.
Andreas fortæller, at han ikke kan huske særlig meget fra overfaldet, og at han først snakkede
med nogen – inklusiv politiet – om det efter et par uger. Han holdt sig hjemme, og for sig selv,
i perioden efter overfaldet.

Det udgør dermed en barriere for den strafferetlige regulering af hadforbrydelsers virkning, at
der er betydelige bevismæssige udfordringer i denne sag. Der er således et samspil med faktor-
gruppe 2 om retssystemet i øvrigt. Disse udfordringer ligger dels i at indhente fysiske beviser,
når Andreas først informerer politiet om overfaldet lang tid efter, dels i at bevise sammenhæn-
gen mellem overfaldet og hadmotivet.

3.1.4. At føle sig forstået og hjulpet

Det er derudover identificeret som en barriere, at vi igennem interviewet med Andreas gen-
nemgående får indtryk af, at Andreas ikke følte sig tilstrækkelig forstået og hjulpet ved sin
anmeldelse hos politiet. I interviewet spørger vi Andreas, hvad han mener, politiet kunne have
gjort, der havde gjort det nemmere for ham at anmelde. Han siger:

*”Jeg tror, det ville være nemmere, hvis man i første omgang følte, at man blev lidt mere for-
stået, altså. [...] At de forstod, at trusler om konkrete ... at det jo ikke bare er chikane at true
folk”*

Andreas står efter anmeldelsen tilbage med en følelse af hverken at blive forstået eller hjulpet.
Der er flere elementer i den ovenstående analyse, der må antages at have medvirket til denne
følelse.

Andreas har haft en oplevelse af at blive truet på baggrund af sin seksuelle orientering i – blandt
andet – den ovenfor refererede beske-der fra moren. At politiet ikke ser forholdet som en trussel
om hadforbrydelse indebærer, at Andreas ikke føler sig hørt, da han netop henvender sig for at
komme sin utryghed til livs. Den måde, Andreas taler om oplevelsen på, viser også, at politiet
ikke har formået at give Andreas den tryghed, han havde brug for, da han henvendte sig:

*”En ting er jo hvad man beskriver juridisk, en anden ting er, hvad synes folk, hvordan opfat-
ter folk det, når man står med sådan en beske-der”*

Andreas er dermed fortsat uforstående overfor, at politiet ikke anser forholdet som en trussel.

At politiet indtog en rolle som mægler nærmere end som retshåndhæver har formentlig ligeledes været medvirkende til, at Andreas ikke følte sig mødt i sin utryghed og sine bekymringer. Andreas følte ikke, at politiet gjorde noget ved dét, han oplevede som ret konkrete trusler mod ham. Han siger:

”Jeg havde tænkt, at selvfølgelig ville de gøre noget. Fordi det der, det skal man jo tage alvorligt fordi altså. Jeg kunne bare mærke, hvor ubehageligt det var, så jeg synes, det [at anmelde] var jeg bare nødt til at gøre. Fordi hvis ikke de kunne gøre noget, hvem kunne så gøre noget. Det er jo dem, man skal gå til, og det er jo det, man får at vide, at man skal.”

Der var således en uoverensstemmelse mellem, hvad han mente burde være ulovlig, strafbar adfærd og den opfattelse, politiet havde. Politiet har ikke formået at forklare Andreas, hvorfor de reagerede som de gjorde, på en måde der har fået ham til at føle sig hørt og forstået. Det fremgår af ovenstående citat, at Andreas ikke har været i tvivl om at ville anmelde de truende beskeder. Han er tværtimod overrasket over, at de ikke kan hjælpe ham mere, end de gør. Da politiet efter Andreas’ opfattelse ikke kan hjælpe ham, får det indflydelse på hans håndtering af det overfald, han udsættes for, en uges tid efter de truende beskeder:

”Jamen jeg følte mig ikke taget alvorligt. Så, derfor troede jeg ikke på at det ville hjælpe noget”

Han har derfor som allerede beskrevet ikke anmeldt overfaldet i sig selv, men nævnt det skete overfald i forbindelse med en telefonsamtale med politiet om, at de truende beskeder blev ved.

Det er værd at bemærke, at politiet ikke formår at stoppe beskederne, som Andreas modtager. Andreas fortæller, at det sluttede, da han selv konfronterede den tidligere ven.

3.1.5. Opsummering

I Andreas’ situation er der flere forklarende faktorer i forhold til, hvorfor hans henvendelse til politiet aldrig blev en sag. En afgørende faktor har været, at politiet ikke har opfattet forholdet som en (trussel om) hadforbrydelse, og de deraf følgende har valgt at behandle forholdet som en konflikt og ikke som et strafbart forhold. Dertil hører, at særligt selve overfaldet har været omfattet af bevismæssige udfordringer, der resulterede i, at dette ikke førte til en sag. Generelt i Andreas’ forløb fås det indtryk, at han ikke har følt, at politiet kunne give den tryghed og hjælp, han troede.

3.2. Daniels kontakt med politiet i forbindelse med anmeldelse af hadforbrydelse

Daniels oplevede hadforbrydelse gennemgås her med henblik på at analysere hvilke barrierer, der har haft indflydelse på sagen.

Daniel fortalte om en episode, han var ude for sammen med nogle venner. Vennerne var på vej til fest og var letpåkledte og iført glimmer og rhinsten. Vennegruppen kom ikke alle sammen med samme metro. Daniel og nogle andre venter derfor på den metro, de øvrige venner er i. I metroen er der en gruppe fyre, og der opstår en situation mellem dem og Daniels venner, allerede inden Daniel og de andre stiger på metroen:

Daniel: *"Der er nogle fyre, der har set sig sure på nogle af de drenge, jeg var afsted med."*

Interviewer: *"Altså allerede inden du kommer ind i metroen eller hvordan?"*

Daniel: *"Inden jeg kommer ind i metroen, ja, så har der været sådan noget ballade af en eller anden art. Noget med, at de har kaldt dem [Daniels venner] nogle, hvad skal man sige, nogle skældsord. Altså sådan noget som bøsserøve og I er fucking klamme og I skal dø og alt sådan noget, du ved."*

Episoden starter således med, at gruppen af fyre siger skældsord. Daniel fortæller videre, hvad der sker, da han og de andre stiger ind i metroen:

"[...] Da vi træder ind i metroen, så det første jeg bare sådan kan huske, det er bare, at der bare bliver kastet fyldte øldåser efter os. De råber og skriger og sviner os til og kaster øl efter os – åbne øldåser, tomme øldåser og jeg tror, de var en gruppe på sådan noget 10 drenge [...] Det eskalerer bare rigtig meget, og de går over og skubber til os og spytter efter os og sådan nogle ting. Der er ikke nogen, der får slag."

I det følgende skal det indledningsvis vurderes, om der er grundlag for at anmelde oplevelsen som en hadforbrydelse. Denne vurdering tager udgangspunkt i retsanvendende metode. Dernæst skal der foretages en operationelt retssociologisk analyse af politiets håndtering af sagen.

3.2.1. Er der grundlag for anmeldelse?

Det skal i dette afsnit med udgangspunkt i retsanvendende metode vurderes, om der er tilstrækkeligt grundlag til at anmelde sagen.

Daniel fortæller for det første, at der råbes skældsord af ham og hans venner. Dette kan isoleret set betragtes som hadefulde ytringer efter strfl. § 266 b, idet der fremsættes udtalelse på et offentligt sted, og disse udtalelser er forhånende mod Daniel og hans venner på grund af deres kønsudtryk og/eller seksuelle orientering, idet der f.eks. råbes *"bøsserøve"* og *"I skal dø"*.

Det kan derudover overvejes, om der sker så grove handlinger, at episoden må anses for vold efter strfl. § 244. Dette fordi der bliver kastet øldåser efter dem, de bliver spyttet på og desuden skubbet. Denne afhandling går ikke ind i en nærmere vurdering af, hvorvidt gerningsindholdet i strfl. § 244 er opfyldt. Såfremt det er tilfældet, ville det kunne udløse strafskærpselse efter strfl. § 81, nr. 6 begrundet i hadmotiv. Ud fra Daniels fortælling står det klart, at denne behandling af ham og hans venner har baggrund i deres kønsudtryk og/eller seksuelle orientering. Imidlertid skal det bemærkes, at vi ikke har en primær kilde på, hvad der udløste hændelsen, idet Daniel ikke var til stede på dette tidspunkt. Daniels genfortælling lægges til grund.

Episoden antages dermed for at være af en karakter, der danner grundlag for at anmelde en hadforbrydelse. Episoden anmeldes af Daniels ven mandagen efter den weekend, hvor det skete. Nedenfor skal det gennemgås hvilke faktorer, der havde indflydelse på, at anmeldelsen ikke førte til sigtelse.

3.2.2. Bevismæssige udfordringer

Ud fra Daniels fortælling er det væsentligste element, at det ikke var muligt for politiet at bevise, hvad der var sket – herunder hvem, der var gerningspersonerne. Dette udgjorde dermed en barriere for, at sagen kunne tages videre i det strafferetlige system, selvom der indledtes efterforskning.

Bevisspørgsmålet angik ikke hadmotivet alene – men selve episoden. Som allerede nævnt anmeldes episoden af Daniels ven. Daniel siger:

”Hun³⁴² havde anmeldt det om mandagen til politiet, og så går der faktisk rigtig lang tid, før vi hører noget fra politiet igen. Der bliver ikke gjort noget med det samme, jeg tror der går over en måned, så ringer politiet til mig, fordi de har fået mit telefonnummer, for ligesom at få noget signalement på de her fyre [...]”

Daniel anfægter for det første, at han over en måned efter episoden skal kunne give et detaljeret signalement:

”Jeg ville ønske, at der sad en eller anden form for gruppe på hadforbrydelser [...] som lige som tog sig af det og kunne sige ’vi har fået den her anmeldelse, den tager vi op dagen efter.’ Så det ligesom er noget, der er frisk i hukommelsen, og man kan ligesom få nogle beviser, for det nytter jo ikke noget, at de kommer halvanden måned efter altså og er sådan lidt, ’nå, hvordan så de ud’”

Daniel giver indtryk af, at han finder det useriøst, at der er en sagsbehandlingstid på over én måned. Han synes ikke, det ”nytter noget”, hvilket kan indikere, at han er af den opfattelse, at det hindrer sagen i at blive opklaret. Denne opfattelse understreges af, at Daniel siger til politiet, at de kan få videoovervågning fra metroen:

”Men så fortæller de mig, at metroselskabet kun gemmer overvågningen én måned. Der var gået over en måned, så der var ikke noget videoovervågning, de kunne bruge. Så der er lige som blevet anmeldt noget, som der selvfølgelig er beviser for, men der mangler noget fysiske beviser for. Og så valgte politiet faktisk at droppe sagen”

En af årsagerne til at politiet ikke kan tage sagen videre er derfor, at de ikke i tide har indsamlet videoovervågning fra hændelsen.

Bevisproblemer udgør dermed i sig selv en barriere for at den strafferetlige regulering af hadforbrydelser får den tilsigtede virkning. Dermed er de bevisregler, der findes i det strafferetlige system, en forklarende faktor også i denne sag, jf. faktorgruppe 2 om retssystemet i øvrigt og ovenfor afsnit 3.1.3. Men bevisproblemet er også et resultat af lang sagsbehandlingstid. Der skal derfor kigges nærmere på dette i det følgende.

3.2.2.1. Sagsbehandlingstid

Der er i dette tilfælde en barriere i form af lang sagsbehandlingstid. Hvorfor sagsbehandlingstiden i dette tilfælde var lang, er svært at sige. Et bud kan være, at der ikke er nok ressourcer i politiet, og de derfor er nødt til at prioritere i sagerne. Der er således et muligt samspil mellem de andre faktorer, herunder ressourcer (faktorgruppe 6). Det, at der i dette tilfælde var lang sagsbehandlingstid, tyder således på, at andre områder har været højere prioriteret.

³⁴² Vedkommende tiltales hun/hende og er transfeminin, dvs. tildelt kønnet mand ved fødslen, men nu er transcenderet til et mere feminint udtryk

Hvilke hensyn, der inddrages i prioriteringen, beskæftigede Michael Lipsky sig med. Han fremkom med begrebet *street-level bureaucrats*.³⁴³ Begrebet dækker over de offentlige frontlinjemedarbejdere, som har direkte kontakt med borgere, og som i forbindelse med deres arbejde skal foretage væsentlige skøn i forbindelse med deres afgørelser.³⁴⁴ I forlængelse heraf undersøgte han forskellige afværgemekanismer, som de offentlige frontlinjemedarbejdere brugte i forbindelse med prioriteringen af sagerne. Det kan være som følge af politiets måde at prioritere sagerne på, at sager om f.eks. hadforbrydelser kommer bagerst i bunken.

Michael Lipsky nævner blandt andet en afværgemekanisme, hvor prioriteringen tager højde for hvilke skader, der er mest alvorlige.³⁴⁵ Dette kan begrunde, at politiet vil nedprioritere forbrydelser om hadefulde ytringer i forhold til opgaver, som politiet anser som mere presserende og alvorlige. Det kan derfor spille ind, at volden i denne sag i højeste grad var relativt mild, og at det var en forbigående oplevelse. Den enkelte politimands opfattelse af en sag som alvorlig eller ej, kan dermed også spille ind.

En anden afværgemekanisme kan være, at man tager de sager, som har størst udsigt til at vil lykkes eller at de nemme sager prioriteres først.³⁴⁶ I Daniels tilfælde kan det derfor være opfattet som en sag, der har svært ved at lykkes henset til flere omstændigheder, herunder at gerningspersonerne ikke er identificeret, at hadmotivets skal bevises ved hjælp af vidner, og at der ikke er fysiske beviser for den relativt milde vold.

Det kan også tænkes, at sagerne prioriteres efter, at dem, der anmelder først, får sagen behandlet først.³⁴⁷ Dette vil resultere i, at alle typer af sager har en lang sagsbehandlingstid.

Der er således flere mulige måder, hvorpå sager prioriteres. Under alle omstændigheder står det klart, at den foretagne prioritering i politimyndigheden udgør en forklarende faktor, i forhold til at denne sag ikke gik videre i systemet. Politiet har et væsentligt skøn, som har indflydelse på håndteringen af hver enkelt sag. Således er faktorgruppe 3 om de retsanvendende myndigheder en væsentlig faktor i dette tilfælde – i sammenhæng med de øvrige faktorer, der er nævnt i nærværende afsnit.

3.2.3. Opsummering

I Daniels tilfælde vurderes det, at der er grundlag for anmeldelse af den oplevede hadforbrydelse. Forholdet kunne godt være omfattet af den strafferetlige regulering i strfl. §§ 266 b eller 81, nr. 6. Det er således ikke lovgivningen i sig selv, der udgør en barriere for, at gerningspersonerne straffes. Derimod er det i høj grad de bevismæssige udfordringer, der fører til, at sagen opgives, i tråd med faktorgruppe 2 om retssystemet i øvrigt i de otte faktorer, nærmere bestemt om bevisbyrde. Disse bevismæssige udfordringer bliver besværet af, at politiet ikke indhenter tekniske spor i form af videoovervågning i tide. Således udgør også sagsbehandlingstiden en væsentlig barriere. Denne sagsbehandlingstid kan forklares dels ud fra faktorgruppe 3, idet politiet foretager det konkrete skøn, der medfører en prioritering i sagerne, der dermed får indflydelse på virkning af reguleringen af hadforbrydelser. Dels ud fra faktorgruppe 8 om ressourcer, i og med politiet må anses for begrænset af økonomiske hensyn.

³⁴³ Lipsky, *Street Level Bureaucracy*, 1980, s. 3

³⁴⁴ Ibid., s. 3

³⁴⁵ Ibid., s. 95.

³⁴⁶ Ibid., s. 107

³⁴⁷ Ibid., s. 95

3.3. Delkonklusion

I begge disse sager er politimyndigheden identificeret som en væsentlig, forklarende faktor i forhold til hvilke barrierer, der foreligger i anmeldelsessituationen. Politiet er den første instans, LGBTI-personerne møder, når de skal anmelde en oplevet hadforbrydelse. Politiet udgør en væsentlig del af retshåndhævelsen, idet deres skøn over, hvilken type sag, der er tale om, er afgørende for sagens videre forløb. I Andreas' tilfælde opfatter politiet forholdet som chikane og søger forholdet løst ved at agere som mægler fremfor at fortsætte i den strafferetlige proces.

Derudover kan politiets skøn også komme til udtryk gennem sagsprioritering. I Daniels tilfælde blev et væsentligt bevis i form af videoovervågning ikke indhentet, fordi der var lang sagsbehandlingstid. I denne sag blev sagsbehandlingstiden dermed en væsentlig forklaringsfaktor på, hvorfor sagen ikke kom videre i systemet.

De retsanvendende myndigheder står imidlertid ikke alene som barrierer for sagens fremme. Der er flere andre faktorer, der spiller ind og udgør barrierer for, at hadforbrydelsesreguleringen får den tilsigtede virkning. Først og fremmest udgør de bevismæssige vanskeligheder en væsentlig faktor, og det spiller formentlig ind på det skøn, politimændene udøver i anmeldelsessituationen. Ligeledes må der antages at være nogle ressourcemæssige spørgsmål, der begrænser politiets mulighed for at gå hurtigt til sagerne.

DEL VI. Konklusion og retspolitiske betragtninger

Kapitel 1. Konklusion

På baggrund af de analyser, der er lavet i denne afhandling, kan følgende konkluderes.

LGBTI-personer nyder beskyttelse mod hadforbrydelser i strfl. § 266 b om hadefulde ytringer og strfl. § 81, nr. 6 om strafskærpelse ved forbrydelser begået med hadmotiv. Denne beskyttelse har delvist sit ophav i international ret og EU-ret, der stiller krav til beskyttelsen af minoriteter.

Beskyttelsen af LGBTI-personer i strfl. § 266 b indebærer en beskyttelse mod udtalelser, der sker enten offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds. Dermed dækkes f.eks. tilråb på gaden eller offentlige udtalelser via medier. Hadefulde ytringer kan imidlertid også ske i privat sammenhæng. Derfor kan strfl. § 267 om ærekrænkelser blive relevant, idet den også dækker samtaler mellem to personer. Strfl. § 267 er ikke en særlig beskyttelse af minoriteter, herunder LGBTI-personer, men en generel regel om, at ærekrænkelser kan være strafbare. På grund af ovenstående kan den imidlertid blive relevant ved nogle typer af hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

Strfl. § 81, nr. 6 er en strafskærpselsregel og har dermed ikke et selvstændigt gerningsindhold. Den hjemler skærpelse af straffen, hvor en overtrædelse af straffe- eller særlov har været motiveret af had mod de beskyttede persongrupper, herunder LGBTI-personer. Dette hadmotiv kan foreligge både helt eller delvist, men det har været kritiseret i den offentlige debat, at det delvise hadmotiv ikke giver strafskærpelse i tilstrækkelig grad i praksis, når der er en forudgående konflikt mellem forurettede og gerningsperson. Omvendt har domstolene taget stilling til det delvise hadmotiv i domme på området.

LGBTI-personers beskyttelse i disse paragraffer har været under udvikling, senest med en lovændring, der tilføjede kønsidentitet, kønskarakteristika og kønsudtryk som beskyttede karakteristika. Der er dermed sket en tydeliggørelse af beskyttelsen af LGBTI-personer. Efter forarbejder og praksis var kønsidentitet og kønsudtryk omfattet af "*seksuel orientering*" allerede inden lovændringen.

Der er imidlertid et betydeligt mørketal, når det kommer til hvor mange hadforbrydelser, der begås i Danmark. Gennem offerundersøgelser er det afdækket, at der er betydeligt flere oplevede hadforbrydelser, end der er anmeldte hadforbrydelser. Der anmeldes årligt ganske få hadforbrydelser begået mod LGBTI-personer.

Dette mørketal kan skyldes en række af faktorer, som blandt andet er identificeret gennem de foretagne interviews.

Således er en væsentlig barriere for anmeldelse af hadforbrydelser, at hadefulde ytringer opleves som en normalitet – det opleves så ofte i hverdagen, at det ikke anses for naturligt at søge disse strafsanktionerede. Dette hænger tæt sammen med, at interviewpersonerne bruger begrebet hadforbrydelse bredere, end hvad der juridisk forstås som en sådan. Det udviser grænsen mellem acceptabel og uacceptabel adfærd, hvilket gør det svært for LGBTI-personen at navigere i. Derudover er der identificeret et ukendskab til, at hadefulde ytringer er ulovlige, hvilket også anses for en væsentlig barriere for anmeldelse.

Der foreligger desuden nogle processuelle overvejelser, der også udgør barrierer for anmeldelse. Det er dermed en væsentlig del af interviewpersonernes overvejelser, at der ville være betydelige bevisproblemer. Dette blandt andet fordi der er sket råb i forbifarten af fremmede mennesker. Der er derudover en forventning om, at det vil være tidskrævende at indgå i en strafferetlig sag, der ikke forventes at få et fordelagtigt udfald.

Sidst er der identificeret en væsentlig barriere i kraft af en manglende tillid til, at politiet er i stand til at løse de problematikker, interviewpersonerne har. Denne manglende tillid er ikke dannet på baggrund af konkrete erfaringer med hadforbrydelser, men på venners erfaringer samt indtryk via medier m.v.

Derudover er der identificeret barrierer i anmeldelsessituationen, der medfører, at sagerne ikke føres videre i systemet. Disse barrierer angår politiet, som er den første myndighed, anmelderen henvender sig til.

For det første er der identificeret en barriere i form af politimyndighedens opfattelse af sagen, i og med det er dem, der beslutter, om borgerens anmeldelse konkret skal kvalificeres som strafferetligt eller et konfliktforhold. Dette hænger sammen med, at politiet har et væsentligt skøn i deres arbejde som frontlinjemedarbejder, hvilket også er statueret i teori på området.

For det andet foreligger der nogle prioriteringsmæssige barrierer, idet vi har identificeret en barriere i form af lang sagsbehandlingstid, hvilket medførte bevismæssige tab. Politiet kan prioritere på mange forskellige måder og på baggrund af flere faktorer. Det kan konkluderes, at politiets prioritering i det konkrete tilfælde udgjorde en barriere for sagens fremme.

Det kan dermed konkluderes, at der både foreligger barrierer for anmeldelse samt i anmeldelsessituationen, der medfører, at den hadforbrydelsesregulering, der fremgår af straffeloven,

ikke får den tilsigtede virkning. Der foregår flere hadforbrydelser i Danmark, end der er statistik og beviser på. LGBTI-personer oplever had så ofte, at de ikke får forfulgt deres ret og anmeldt de oplevelser, de har. Hadet er dermed et større problem end sanktionering – hadet er en del af vores kultur, og der skal mere end straffelovsbestemmelser til at ændre denne. Nærmere herom i de retspolitiske overvejelser, der er medtaget i næste kapitel.

Kapitel 2. Retspolitiske betragtninger

Det er i kapitel 1 konkluderet, at gældende ret på området for hadforbrydelser ikke får den tilsigtede virkning på baggrund af analyser af barrierer for anmeldelse samt i anmeldelsessituationen. Analyserne foretaget i denne afhandling har givet anledning til nogle retspolitiske betragtninger, der medtages særskilt i dette kapitel.

I det følgende vil vi komme med vores retspolitiske overvejelser om, **hvordan beskyttelsen af LGBTI-personer kan forbedres**. Vi vil komme med bud på, hvordan dette kan ske i to snævrere kontekster. Med to delspørgsmål søges spørgsmålet dermed besvaret.

Nedenfor følger først betragtninger vedrørende forebyggelse af hadforbrydelser. Denne afhandling har beskæftiget sig med hvilke barrierer, der foreligger for, at anmeldelse sker – og under analysen heraf, fremkom en oplevelse af normalitet som en væsentlig barriere for anmeldelse. Således går forebyggelse og øget anmeldelse hånd i hånd.

Derefter følger overvejelser om, hvordan vi som samfund kan gøre op med de barrierer, der er, i forhold til anmeldelse af hadforbrydelser. Disse overvejelser tager udgangspunkt i de identificerede barrierer i del V, kap. 2 og 3 ovenfor.

2.2. Forebyggelse af hadforbrydelser

Den væsentligste faktor for at beskytte LGBTI-personer ligger i, at vi som samfund formår at forebygge hadforbrydelser. Ideelt set sker der således ingen eller ganske få hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

I denne forbindelse er det værd at huske, at dette ikke udelukkende vedrører hadforbrydelser i en snæver, juridisk kontekst. Også øvrige, ikke-strafbare, men ubehagelige episoder er med til at skabe oplevelsen af ikke at være accepteret af samfundsmajoriteten for LGBTI-personer. Disse elementer spiller sammen og giver LGBTI-personer en oplevelse af, at samfundsmajoriteten ikke anser hadefulde ytringer imod dem som uacceptabel adfærd. Der kan i øvrigt drages en parallel herfra til den strukturelle diskrimination, der også er omtalt i denne afhandling. Bevidstheden om en mulig ubevidst bias hos majoriteten er således et vigtigt skridt på vejen mod et samfund uden hadforbrydelser mod LGBTI-personer.

En ændring af samfundsnormen kan i denne forbindelse medvirke til, at LGBTI-personer i ringere grad føler, at de er alene med deres oplevelse af, at hadforbrydelser ikke er acceptabelt.

Som denne afhandling også konkluderer, har den strafferetlige regulering af hadforbrydelser siden 1987 haft sigte på at ændre samfundsbevidstheden på området – at påvirke den eksisterende norm med straffeloven som virkemiddel. Såfremt det skal have den nødvendige, præventive effekt at strafsanktionere hadforbrydelser, kræves det, at der udbredes kendskab hertil og sættes fokus herpå.

Denne ændring af samfundsbevidstheden kan blandt andet ske ved et **øget fokus på, at hadforbrydelser er strafbare**. Dette øgede fokus på hadforbrydelser kan ske gennem kommunikation af den lovgivning, der allerede eksisterer. Dette er således i tråd med faktorgruppe 7 om kommunikationsprocessen i de otte faktorer, denne afhandling tog sit teoretiske udgangspunkt i. Det er en nødvendig forudsætning for lovgivningens virkning, at borgerne kender til den. Det gælder både for så vidt angår præventiv virkning – at gerningspersoner afholder sig fra særlig type adfærd henset til den mulige strafsanktion – samt i forhold til anmeldelse af forholdet, jf. nedenfor.

En sådan kommunikation kan ske gennem kampagner. F.eks. stiller bevægelsen Lev og Lad Leve forslag om, at Rigspolitiet bør iværksætte oplysningskampagner om at stoppe hadet mod LGBTQI+-personer.³⁴⁸

Det kan i denne forbindelse bemærkes, at når der er tale om at målrette en kampagne til en afgrænset gruppe, kan den del af kampagnestrategien, der vedrører eksponering, have bedre vilkår.³⁴⁹ Der er dermed en øget mulighed for at informere netop de borgere, der har LGBTI-identitet. Det kan ske ved at opstille kampagnerne steder, hvor det er særligt sandsynligt at LGBTI-personer eksponeres. Det kan være på gaybarer eller via organisationer eller foreninger, der har med LGBTI-personer at gøre. Dette fordi LGBTI-personer er en forholdsvis afgrænset gruppe. Dette står i modsætning til kampagner om f.eks. voldtægt, hvor det kan være sværere at definere en målgruppe, og derfor mindre sandsynligt at målgruppen eksponeres for kampagnen.

Det kan desuden overvejes, om der er behov for et større kendskab til dét at være LGBTI-person, og hvilke overvejelser og udfordringer, det indebærer. Det vil sige en forståelse, der går udover selve hadforbrydelsesproblematikken. En manglende forståelse herfor blandt majoritetsbefolkningen giver sig til udtryk i interviewet med Daniel:

"[...] jeg har fortalt nogle kollegaer om det [hadforbrydelser] [...] som er sådan: 'EJ! Det sker da ikke sådan noget, gør dét det?' Forstår du, hvad jeg mener altså [...] folk lever lidt i sådan en tro om, at det sker da ikke i dagens Danmark, hvor jeg bare sådan, det kan jeg love dig for, det gør der faktisk!"

For at LGBTI-personer føler sig accepterede af fællesskabet, skal også den almindelige, lovlydige samfundsborger have en mere dybdegående forståelse heraf, der rækker ud over strafferetlig regulering. Billy giver igennem interviewet også udtryk for, at han ikke anmelder hadforbrydelser, men af andre veje forsøger at påvirke området. Han er dermed meget engageret i det, han kalder for *"community arbejde"*. Han foretrækker at *"hjælpe behind the scenes i stedet for"*. Dette giver indtryk af, at Billy finder, at der er andre virkemidler end straf, der har en større effekt. Derfor ser han ikke anmeldelse som den reelle løsning på hans problem. Han mener, det er vigtigere at skabe en præventiv virkning ved at oplyse folk gennem LGBTI-organisationer.

³⁴⁸ Lev og Lad Leve, *#stophadetnu – I systemet – Sådan styrker I retssikkerheden*, pkt. nr. 5, 2021

³⁴⁹ Sepstrup og Fruensgaard Øe, *Tilrettelæggelse af information*, 2010, s. 147. Eksponering bruges her i overensstemmelse med Sepstrups grundmodel for kommunikationsprocessen. Eksponering betyder dermed, at en borger kommer i sanseposition i forhold til den afsendte kampagne, hvilket gør personen til potentiel kampagnemodtager

Det berøres ikke nærmere i denne afhandling, hvilke initiativer, der går udover den strafferetlig regulering, kan eller bør indeholde. Der er allerede på nuværende tidspunkt igangsat en debat angående hadforbrydelser. Denne udspringer for det første af racismedebatter, som også er medtaget i denne afhandling. Det er lykkedes interesseorganisationer på minoritets- og LGBT+-området at få sat hadforbrydelser på den politiske dagsorden.³⁵⁰ Fra dette arbejde udsprang også det borgerforslag, der blev til den seneste ændring af blandt andet straffeloven.³⁵¹ Således er der aktive kræfter i samfundet, der allerede nu kæmper for et forøget fokus på området. En ændring i samfundsbevidstheden må derfor anses for at have taget sine første, spæde skridt.

2.3. Nedbryde barrierer for anmeldelse af hadforbrydelser

Det næste aspekt for at forbedre beskyttelsen af LGBTI-personer ligger i at sikre, at de hadforbrydelser, der sker, faktisk anmeldes til politiet. På den måde gør LGBTI-personer brug af den ret, de har i samfundet. Samtidig sikres bedre monitoring af området i form af statistisk belæg for problemets omfang.

Nedenfor gives dermed et par bemærkninger til de barrierer for at anmelde, der er identificeret i denne afhandling.

For det første blev oplevet **normalitet** i at være udsat for hadforbrydelser identificeret som en barriere for anmeldelse. Således er det afgørende at bryde med denne normalitet for at skabe en kultur blandt LGBTI-personer, hvor ulovlig adfærd anmeldes. Øget anmeldelsestilbøjelighed kræver dermed også ovenfor gennemgæede ændring af samfundsbevidstheden. At øge kommunikationen af den eksisterende lovgivning, jf. afsnittet ovenfor, kan også bryde med barrieren angående **ukendskab til loven**. Man kan kun anmelde forhold, man ved er ulovlige – og i øvrigt tror på vil blive sanktioneret, hvis de anmeldes.

En anden væsentlig, identificeret barriere angår politiets rolle i forhold til anmeldelse. Det synes således afgørende, at **tilliden til politiet genoprettes**.

Her kan det for det første nævnes, at et opgør med den etablerede samfundsbevidsthed som beskrevet ovenfor formentlig også vil have en effekt på politiet. Såfremt LGBTI-personer oplever en generel samfundsaccept af deres livsform, vil dette kunne smitte af på fordommene om politiet. Derudover påvirker en ændring af samfundsbevidstheden også politiets egne holdninger til – eller ubevidste bias om – LGBTI-personer. Dette kan fremskyndes ved at sikre, at der er tilstrækkelig uddannelse på området indenfor politiuddannelsen. Der er kommet et forøget fokus herpå, hvilket er beskrevet ovenfor i del III.

Derudover kan det overvejes, om der er brug for klare instrukser på hadforbrydelsesområdet, så den enkelte politimand konkrete skøn indskrænkes. Der er i analysen i del V, afsnit 3.1.2.1. lavet en sammenligning med voldtægtsområdet. Således må det anses som en mulig løsning at give en instruks om, at anmeldte hadforbrydelser skal registreres som ”skarpe sager”, som det var tilfældet på det område. Det vil indebære, at der vil blive registreret anmeldelse, som det klare udgangspunkt, i tilfælde, hvor en LGBTI-person henvender sig med en anmeldelse af en hadforbrydelse til politiet.

³⁵⁰ Bl.a. ved at bevægelsen Lev og Lad Leve har indsamlet 1000 vidnesbyrd om oplevede hadforbrydelser, der blev leveret til politikerne på Christiansborg. Se nærmere på <https://www.stophadet.nu/>

³⁵¹ Hashem og Fjeldberg Hjarsen, *Notat om ændring af den danske straffelov om hadforbrydelser*, 2021, s. 2

Sidst skal der knyttes et par ord til spørgsmålet om **bevis**. Dette var også en væsentlig identificeret barriere i forbindelse med vores interviews, både for anmeldelse samt for sagens fremme i anmeldelsessituationen.

En stor del af denne problemstilling vedrører de almindelige bevisbyrderegler. En anden del af bevisproblematikken ligger i, hvornår et hadmotiv kan anses for indikeret, jf. særligt del II, afsnit 2.3.2.3. om helt eller delvist hadmotiv, og del IV, afsnit 2.4.2. om samfundsopfattelsen af hadforbrydelser.

Derfor kan det også overvejes, om der – for at ramme de sager, der falder udenfor registrerede hadforbrydelser – bør foretages en ændring af loven. Maria Ventegodt, national chef i Institut for Menneskerettigheder, taler således for den model for hadforbrydelser, der findes i England.³⁵² Hendes teoretiske overvejelser herom drejer sig konkret om racismemotiv, ligesom de i offentligheden omtalte sager har gjort det. Tankerne kan imidlertid problemfrit overføres til andre hadmotiver, herunder had mod LGBTI-personer.

I England defineres en hadforbrydelse som: "[...] *any criminal offence which is perceived, by the victim or any other person, to be motivated by hostility or prejudice towards someone based on their personal characteristic.*"³⁵³ Dermed er hadmotiv en objektivt skærpene omstændighed, da det væsentlige er, om forbrydelsen er opfattet af ofret som motiveret af had eller fordomme. Dermed ville det være tilstrækkeligt, at gerningspersonen siger noget racistisk i forbindelse med f.eks. voldsudøvelsen. Således fjernes beviskravet til, at hadforbrydelsen subjektivt skete, fordi gerningspersonerne havde et særligt had til befolkningsgruppen, eller at et andet motiv var dominerende.

Det skal bemærkes, at der også er andre tiltag, som kunne være relevant i denne fremstilling, men af hensyn til afhandlingens omfang, har vi valgt at fremhæve de ovenfor nævnte, som har en tæt sammenhæng med de identificerede barrierer.

Litteraturliste

Faglitteratur

- Council of Europe, *Guide on Article 14 of the European Convention on Human Rights and on Article 1 of Protocol No. 12 to the Convention*, 31. august 2021. Tilgængelig online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_14_Art_1_Protocol_12_ENG.pdf (23/03/2022)
- Dahlberg-Larsen, Jørgen, og Bettina Lemann Kristiansen, *Lovene og livet – en retssociologisk grundbog*, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets forlag, u.s., 2014
- Dahl, Frantz, *Almindelig borgerlig straffelov af 10 Februar 1866*, 3. udgave, Th. Linds Efterfølgers forlag, København, 1902. Tilgængelig online: https://jura.ku.dk/jurabog/pdf/juridiske-monografier/dahl_almindelig_borgelig_straffelov_1902.pdf (01/05/2022)
- Donnelly, Jack, *Universal Human Rights in Theory and Practice*, 3. udgave, Cornell University Press, Ithaca og London, 2013.
- Elholm, Thomas, Lasse Lund Madsen, Hanne Rahbæk og Jens Røn, *Kommenteret straffelov: Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, u.s., 2022
- Evald, Jens, *At tænke juridisk – juridisk metode for begyndere*, 5. udgave, Djøf Forlag, u.s., 2019
- Garly Andersen, Lisbeth, og Susanne Nour, *Hadforbrydelser i Danmark – vejen til en effektiv beskyttelse – udredning nr. 8*, Institut for Menneskerettigheder, U.S., 2011

³⁵² Barsøe, *Kan man råbe perkersvin, mens man banker en dreng til døde, og stadig ikke begå en hadforbrydelse?*, 2020, Politiken

³⁵³ Office for national statistics, *Hate crime, England and Wales, 2020 to 2021*, 2021

- Henricson, Ib, *Politiret*, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, U.S., 2016
- Holmberg, Lars, *Policing Stereotypes – a qualitative study of police work in Denmark*, 2003, Volume 4 in series: Mobility and Norm Change, Galda + Wilch Verlag, Berlin and Wisconsin
- Krabbe, Oluf H., *Borgerlig straffelov af 15. april 1930 og lov af S. D. om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.v.*, G.E.C Gads forlag, København, 1931. Tilgængelig online: https://jura.ku.dk/jurabog/pdf/juridiske-monografier/Krabbe_Borgerlig_straffelov_1931.pdf (01/05/2022)
- Kristiansen, Annali, Lumi Zuleta, Lisbeth Garly Andersen og Klaus Slavensky, *Hadforbrydelser – en håndbog til politiet*, Institut for Menneskerettigheder, Trykt i Danmark, 2011.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann, *InterView – Introduktion til et håndværk*, anden udgave, Hans Reitzels Forlag, u.s., 2009
- Langsted, Lars Bo og Knud Waaben, *Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group Denmark A/S, København, 2015.
- Lipsky, Michael, *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*, Russell Sage Foundation, The United States, 1980
- Lorenzen, Peer, Jonas Christoffersen, Nina Holst-Christensen, Peter Vedel Kessing, Sten Schaumburg-Müller og Jens Vedsted-Hansen, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention; med kommentarer* (art. 1-9), 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, u.s., 2011
- Louis Small, Mario, 'How many cases do I need' – on science and the logic of case selection in field-based research, artikel i *Ethnography*, u.s., 2009
- Lund Madsen, Lasse, *Strafferet 1; ansvaret*, 6. udgave, Djøf forlag, u.s., 2020
- MacPherson, Sir William, *The Stephen Lawrence Inquiry, Cm 4262-1*, London, 1999.
- Secher, V. A., *Kong Christian Den Femtis Danske Lov; Ved Justitsministeriets Omsorg, Under Det Juridiske Fakultets Tilsyn*, 2. udgave, trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkjær), København, 1911.
- Sepstrup, Preben og Pernille Fruensgaard Øe, *Tilrettelæggelse af information – kommunikations- og kampagneplanlægning*, 4. udgave, Hans Reitzels Forlag, u.s., 2010
- Toftgaard Nielsen, Gorm, Thomas Elholm og Morten Niels Jakobsen, *Kommenteret straffelov; Speciel del*, 11. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, U.S., 2017
- Wang, Gabe T., and Keumjae Park, *Student Research and Report Writing: From Topic Selection to the Complete Paper*, John Wiley & Sons, Incorporated, u.s., 2015

Internetsider

- Amnesty International, *LGBTI+ rettigheder*. Tilgængelig online: <https://amnesty.dk/vores-arbejde/lgbti/> (23/03/2022)
- Det danske sprog og litteraturselskab, *Den Danske Ordbog*, 2022. Tilgængelig online: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=trues> (09/05/2022)
- Europa-Parlamentet, *EU-retten – kilder og rækkevidde*, 2021. Tilgængelig online: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/da/sheet/6/eu-retten-kilder-og-rækkevidde> (23/03/2022)
- FN's regionale informationskontor, *FN-pagten*, Forenede Nationer. Tilgængelig online: <https://unric.org/da/fn-pagten/> (23/03/2022)
- FN's regionale informationskontor, *information om FN*, Forenede Nationer. tilgængelig online: <https://unric.org/da/information-om-fn/> (23/03/2022)
- Folketingets EU-oplysning, *Charter om grundlæggende rettigheder*. Tilgængelig online: https://www.eu.dk/da/leksikon/charteret_om_grundlaeggende_rettigheder (24/03/2022)
- Folketinget (EU-oplysningen), *Er Europarådet en del af EU?*, 2022. Tilgængelig online: <https://www.eu.dk/da/faq/alle-faqs/er-europaraadet-en-del-af-eu> (23/03/2022)
- Folketingets Europaudvalg, *Folketinget og EU's charter om grundlæggende rettigheder*, 2002. Tilgængelig online: <http://www.krim.dk/undersider/menneskerettigheder/regler/folketinget-eu-s-charter-grundlaeggende-menneskerettigheder-2002.pdf> (24/03/2022)
- Hashem, Dina, og Cecilie Fjeldberg Hjarsen, *Notat om ændring af den danske straffelov om hadforbrydelser*, maj 2021. Tilgængelig online: <https://drive.google.com/file/d/1EmLEO-JnILr6OXJSYfTS5MLuL3UK3xU0/view?fbclid=IwAR0ue-CSPDve8xsCK4A045gkGuR8TC2xLMEokBuMeHcFNHzY2GLcXBIWRKT0> (16/05/2022)
- Justitsministeriet, *Mål- og resultatplan for politiet*, 2022. Tilgængelig online: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/02/Paategnet-Maal-og-resultatplan-for-politiet-2022.pdf> (20/04/2022)
- Lev og Lad Leve, *#Stophadetu*, 2021. Tilgængelig online: <https://www.stophadetu.nu/>
- LGBT+ Danmark, *LGBT+ Historie*, 2022. Tilgængelig online: <https://lgbt.dk/lgbt-historie/> (28/04/2022)
- LGBT+ Danmark, *LGBT Ordbog*, 2021. Tilgængelig online: <https://lgbt.dk/ordbog/> (13/05/2022).

- Nyegaard, Niels, *Homoseksualitetsbegrebet i Danmark*, 2011. Tilgængelig online: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/homoseksualitetsbegrebet-i-danmark/> (01/05/2022)
- Politi, *Adgangskrav til politiuddannelserne*. Tilgængelig online: <https://politi.dk/politiskolen/adgangskrav> (21/04/2022)
- Politi, *Krav til dig som person*. Tilgængelig online: <https://politi.dk/politiskolen/adgangskrav/krav-til-dig-som-person> (21/04/2022)
- Politi, *Organisationen*. Tilgængelig online: <https://politi.dk/virksomheden/rigspolitiet/organisationen> (20/04/2022)
- Politi, *Politiets basisuddannelse*. Tilgængelig online: <https://politi.dk/politiskolen/politiets-basisuddannelse> (21/04/2022)
- Politi, *Sådan anmelder du*. Tilgængelig online: <https://politi.dk/ofre-vidner-og-paaroerende/saadan-anmelder-du> (21/04/2022)
- Rigsadvokaten, *Efterforskning, sigtelse og anholdelse*. Tilgængelig online: <https://anklagemyndigheden.dk/da/efterforskning-sigtelse-og-anholdelse> (21/04/2022)
- Rigsadvokaten, *Politiets afhøring af ofre*. Tilgængelig online: <https://anklagemyndigheden.dk/da/politiets-afhoering-ofre> (21/04/2022)
- Rigsadvokaten, *Politiets afhøring af vidner*. Tilgængelig online: <https://anklagemyndigheden.dk/da/politiets-afhoering-vidne> (21/04/2022)
- Rigsadvokaten, *Sagen opgives*. Tilgængelig online: <https://anklagemyndigheden.dk/da/sagen-opgives> (21/04/2022)
- Rigsadvokaten, *Sigtelse*. Tilgængelig online: <https://anklagemyndigheden.dk/da/sigtelse> (21/04/2022)
- United Nations, *Universal Declaration of Human Rights*. Tilgængelig online: <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/danish-dansk> (14/05/2022)

Nyhedsartikler

- Barsøe, Magnus, *Kan man råbe perkersvin, mens man banker en dreng til døde, og stadig ikke begå en hadforbrydelse?*, Interview med Maria Ventegodt, 12. september 2020, Politiken, sektion 2 (Debat), side 1
- Kristensen, Kim, *Danmark fjerner transkønnede fra sygdomsliste*, 23. december 2016, Information. Tilgængelig online: <https://www.information.dk/indland/2016/12/danmark-fjerner-transkoennethed-sygdomsliste> (15/05/2022)
- Lange, Frederik, *Her er tre ting, vi lærte fra første dag i drabssagen fra Bornholm*, 30/11/2020, TV2. Tilgængelig online: <https://nyheder.tv2.dk/krimi/2020-11-30-her-er-tre-ting-vi-laerte-fra-foerste-dag-i-drabssagen-fra-bornholm> (23/04/2022)
- Laurs Bundgaard, Julie, *Video af sammenstød mellem politibetjent og borger delt på nettet: Nu vil politiet undersøge sagen*, 25/4/2020, BT. Tilgængelig online: <https://www.bt.dk/krimi/video-af-sammenstoed-mellem-politibetjent-og-borger-delt-paa-nettet-nu-vil-politiet> (25/04/2022)
- Legarth Schmidt, Anders, *Chefanklager i drabssag på Bornholm: "De sigtede har sagt meget skråsikkert, at det ikke har noget med racisme at gøre, men bundet i et overgreb deres mor"*, 19/8/2020, Politiken. Tilgængelig online: <https://politiken.dk/indland/art7891319/%C2%BBDe-sigtede-har-sagt-meget-skr%C3%A5sikkert-at-det-ikke-har-noget-med-racisme-at-g%C3%B8re-men-bundet-i-et-overgreb-p%C3%A5-deres-mor%C2%AB> (23/04/2022)
- Sørensen, Bwayla, og Alberte Nzinga Morris, *Medierne svigter i sagen om lynching på Bornholm*, 25/08/2020, Politikens debatsektion. Tilgængelig online: <https://politiken.dk/debat/art7897296/Medierne-svigter-i-sagen-om-lynchning-p%C3%A5-Bornholm> (23/04/2022)
- Toftvang, Niels Henrik, *Danseforbud ophæves ikke*, 19. april 2008, Jyllands-Posten. Tilgængelig online: <https://jyllands-posten.dk/premium/indland/ECE3948141/Kort-nyt/> (01/05/2022)

Dokumentar

- Station 2, *Drabssagen på Bornholm*, 28/9/2020, TV2. Tilgængelig via <https://play.tv2.dk/programmer/dokumentar/serier/station-2/drabssagen-paa-bornholm-227050> (23/04/2022)

Rapporter og undersøgelser

- Als Research APS, *Undersøgelse af udfordringer og stigma i forhold til at have en LGBTI-identitet i Danmark*, juli 2020 (udarbejdet for Ligestillingsafdelingen, Miljø- og Fødevareministeriet)
- Justitsministeriet Forskningskontor, *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – offerundersøgelserne 2005-2020*, december 2021. I samarbejde med Rigspolitiet, Københavns Universitet og Det Kriminalpræventive Råd

Office for national statistics, *Hate crime, England and Wales, 2020 to 2021*, oktober 2021. Tilgængelig online: <https://www.gov.uk/government/statistics/hate-crime-england-and-wales-2020-to-2021/hate-crime-england-and-wales-2020-to-2021#contents> (17/05/2022)

Rigspolitiet, *Hadforbrydelser i 2020 – Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*, november 2021, Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter

Databaser

Karnov Group Denmark A/S, *Karnov online*. Tilgået via: https://accounts.karnovgroup.com/pro-dk/users/sign_in

Anklagemyndigheden, *Anklagemyndighedens vidensbase*. Tilgået via: <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/Soeg>

Love og lovbekendtgørelser

Danmarks Riges Grundlov (Grundloven) (1*), lov nr. 169 af 05/06/1953

Lov om ændring af borgerlig straffelov og lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v., lov nr. 357 af 03/06/1987

Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. (racediskriminationsloven), lovbekendtgørelse nr. 626 af 29/09/1987

Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v., lov nr. 459 af 12/06/1996

Bekendtgørelse af lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v. (ligebehandlingsloven), lov nr. 645 af 08/06/2011

Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven), lovbekendtgørelse nr. 1001 af 24/08/2017

Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatningsansvar og medieansvarsloven, lov nr. 1719 af 27/12/2018

Bekendtgørelse af lov om politiets virksomhed, lovbekendtgørelse nr. 1270 af 29/11/2019

Bekendtgørelse af lov om ligestilling af kvinder og mænd (ligestillingsloven), lovbekendtgørelse nr. 751 af 26/04/2021

Bekendtgørelse af lov om rettens pleje (retsplejeloven), lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15/09/2021

Bekendtgørelse af straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20/09/2021.

Lov om ændring af lov om ligestilling af kvinder og mænd, lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v., straffeloven og forskellige andre love, lov nr. 2591 af 28/12/2021

Bemærkninger under lovarbejdet

Rigsdagstidende 1924-25 (1. samling), tillæg A

Folketingstidende 1960-61 (2. samling), tillæg C

Folketingstidende 1964-1965, tillæg A

Folketingstidende 1964-1965, tillæg C

Folketingstidende 1970-71, tillæg A

Folketingstidende 1975-76, tillæg A

Folketingstidende 1975-76, tillæg C

Folketingstidende 1986-87, tillæg A

Folketingstidende 1988-1989, tillæg C

Folketingstidende 2003-04, tillæg A

Folketingstidende 2005-06, tillæg A

Folketingstidende 2009-10, tillæg C

Folketingstidende 2011-12, tillæg C

Folketingstidende 2013-14, tillæg C

Folketingstidende 2018-19 (1. samling), tillæg A

Folketingstidende 2021-22, tillæg B

Folketingstidende 2021-22, tillæg A

Sagkyndige betænkninger (kommisionsbetænkninger)

Kommisionsbetænkning. 1912. Betænkning afgivet af kommissionens nedsat til at foretage et gennemsyn af den almindelige borgerlige straffelovgivning. Afgivet af kommissionen nedsat ved kgl. ordre af 11. august 1905.

Kommissionsbetænkning nr. 553/1969. *Betænkning om forbud mod racediskrimination*. Afgivet af det af justitsministeriet den 23. august 1966 nedsatte udvalg.
Betænkning, Straffelovsrådet, nr. 1424/2002. Straffelovsrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer 1

Bekendtgørelser

BKI nr. 20 af 11/06/1953, Bekendtgørelse angående Danmarks ratifikation af konvention til beskyttelse af Menneskerettigheder og grundlæggende Frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 med tilhørende tillægsprotokol, undertegnet i Paris den 20. marts 1952 (* 1), Udenrigsministeriet. Tilgængelig online: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1953/20> (14/05/2022)
BKG nr. 430 af 21/11/1967, Bekendtgørelse af politivedtægt for København (* 1), Justitsministeriet. Tilgængelig online: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1967/430>. (14/05/2022)
BKI nr. 55 af 04/08/1972, Bekendtgørelse af international konvention af 21. december 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination (* 2), Udenrigsministeriet. Tilgængelig online: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1972/55> (14/05/2022)
BKI nr. 30 af 29/03/1976, Bekendtgørelse af international konvention af 16. december 1966 om borgerlige og politiske rettigheder med tilhørende valgfri protokol (* 1), Udenrigsministeriet. Tilgængelig online: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1976/30> (14/05/2022)
BKG nr. 2549 af 17/12/2021 (om fordeling af forretningerne mellem statsadvokaterne). Tilgængelig online: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/2549> (16/05/2022)

Beretninger

Statsrevisorerne, *Beretning nr. 15/2014: Beretning om politiets henlæggelse af straffesager*, 13/05/2015
Statsrevisorerne, *Beretning nr. 15/2014: Beretning om politiets henlæggelse af straffesager – Rigsrevisionens fortsatte notat af 12. januar 2018*, 12/01/2018

Konventioner, traktater og charter

Det Europæiske Charter om Grundlæggende Rettigheder, C 83/389
Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Tilgængelig online: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_DAN.pdf (14/05/2022).
Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (Konsolideret udgave), C 326/47

Direktiver

Direktiv 2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse
Direktiv 2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv
Direktiv 2004/113/EF om forbud mod forskelsbehandling på grund af køn i forhold til levering af varer og tjenesteydelser
Direktiv 2006/54/EF om det omarbejdede ligebehandlingsdirektiv

Domsregister

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

A.M. and Others v. Russia [Third Section], Sagsnr. 47220/19, EMD 2021
Bayev and Others v. Russia [Third Section], Sagsnr. 67667/09, EMD 2017
Molla Sali v. Greece [Grand Chamber], Sagsnr. 20452/14, EMD 2018.
Nachova and Others v. Bulgaria [Grand Chamber], Sagsnr. 43577/98 og 43579/98, EMD 2005
Ognyanova and Choban v. Bulgaria [First Section], Sagsnr. 46317/99, EMD 2006
Sabalić v. Croatia [First Section], Sagsnr. 50231/13, EMD 2021
Šečić v. Croatia [First Section], Sagsnr. 40116/02, EMD 2007

EU-domstolen

Sag C-13/94, P mod S og Cornwall County Council

Ugeskrift for Retsvæsen

U 1918.946 H
U 1989.187 H
U 1992.455 H
U 1994.993/1 Ø
U 1999.296 V
U 2000.2234 H
U 2003.1428 Ø
U 2003.1905 Ø
U 2007.1468 Ø
U 2007.1471 Ø
U 2007.1679 Ø
U 2008.65 Ø
U 2009.83 Ø
U 2010.1496 V
U 2012.11 Ø
U 2012.2361 H
U 2014.73 V
U 2020.445 V
U 2020.1319 Ø

Forsikrings- og Erstatningsretlig Domssamling

FED 2006.283

Tidsskrift for Kriminalret

TfK 2010.847 Ø.
TfK 2018.135/2 V.
TfK 2018.901 V
TfK 2019.45 V
TfK 2020.429 V
TfK 2021.69/2 Ø

Utrykte byretsdomme

Dom afsagt af retten i Næstved d. 2. september 2003
Dom afsagt af Københavns Byret d. 12. november 2007
Dom afsagt af Retten i Herning d. 3. december 2007
Dom afsagt af Retten i Århus d. 21. november 2012.
Dom afsagt af Københavns Byret d. 24. oktober 2013 (AM 2013.10.24 B2)
Dom afsagt af Retten i Roskilde d. 24. oktober 2016
Dom afsagt af Retten i Kolding d. 28. april 2021

Bilagsoversigt

Bilag 1	Pdf-fil Rigsadvokaten: <i>Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt</i> . 25. februar 2022. Hentet 16/5/2022
Bilag 2	Pdf-fil Rigsadvokaten, <i>Redegørelse om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og 7, samt sager om overtrædelse af forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.</i> , 1. april 2008. Hentet 14/2/2022
Bilag 3	Lydfil Interview med 'Billy', foretaget d. 24. marts 2022
Bilag 4	Lydfil Interview med 'Carmen', foretaget d. 29. marts 2022
Bilag 5	Pdf-fil De anvendte interviewguides
Bilag 6	Lydfil Interview med 'Andreas', foretaget d. 23. marts 2022
Bilag 7	Lydfil Interview med 'Daniel', foretaget d. 31. marts 2022
Bilag 8	Pdf-fil Rigsadvokatmeddelelsen, <i>Hadforbrydelser</i> , 7. april 2022, Rigspolitiet. Hentet 13/5/2022
Bilag 9	Pdf-fil Rigspolitiets orienteringsskrivelse om ændring af straffeloven og ny søgenøglestruktur pr. 1. maj 2021
Bilag 10	Pdf-fil Københavns Politi - Guide om håndtering af anmeldelse og afhøring i forbindelse med hadforbrydelser 2021
Bilag 11	Pdf-fil Dataudtræk fra POLSAS via Rigspolitiet (Aktindsigtsanmodning), d. 6. maj 2022
Bilag 12	Pdf-fil Dataudtræk fra POLSAS via Rigspolitiet (Aktindsigtsanmodning), d. 23. maj 2022
Bilag 13	Pdf-fil Folketingets Retsudvalg, Retsudvalget 2019-20. Endeligt svar på spørgsmål 172 d. 25. november 2019. Dokument: 1282067
Bilag 14	Pdf-fil Dokumentation for hvem, der har ansvar for hvilke afsnit